

TÜRK-İŞ
TÜRKİYE İŞÇİ SENDİKALARI
KONFEDERASYONU

BAŞKANLAR KURULUNA SUNULAN
YÖNETİM
KURULU
ÇALIŞMA
RAPORU

11 MART 1991
ANKARA

TÜRK-İŞ BAŞKANLAR KURULU LİSTESİ

- 1- Şevket YILMAZ
- 2- Orhan BALTA
- 3- Enver TOÇOĞLU
- 4- Mustafa BAŞOĞLU
- 5- Mehmet BAMYACI
- 6- Sabri ÖZDEŞ
- 7- H.Hüseyin KAYABAŞI
- 8- Ekrem SAMİ
- 9- Şemsi DENİZER
- 10- Münir CEYLAN
- 11- Hüseyin DOĞDU
- 12- Hüseyin KARAKOÇ
- 13- Osman RAKICI
- 14- Hikmet ALCAN
- 15- Sait BURÇUN
- 16- Zeki POLAT
- 17- Yener KAYA
- 18- Güral ERÇAKIR
- 19- Fikri KARAKADILAR
- 20- Ali Ekber GÜVENÇ
- 21- Turgut YILMAZ
- 22- Metin TIRYAKIOĞLU
- 23- Tamer ERALAN
- 24- İbrahim EREN
- 25- Mustafa ÖZBEK
- 26- Behzat ERDAL
- 27- Nazım TUR
- 28- Bayram MERAL
- 29- Nejat KARAÖZ
- 30- Faruk BARUT
- 31- Mahmut ÖZONUR
- 32- Ahmet TAMER
- 33- Ahmet BALAMAN
- 34- Sabri TOPÇU
- 35- Nurettin GİRGİNER
- 36- Emin KUL
- 37- Atilay AYÇIN
- 38- Melih Hüsnü YILMAZ
- 39- Mehmet ERBAŞ
- 40- Savaş BENLİ
- 41- Cemail BAKINDI
- 42- Kenan DURUKAN
- 43- Ziya SONAY
- 44- Fuat ALAN
- 45- Hasan SOYSAL
- 46- Önder KONULOĞLU

- TÜRK-İŞ Genel Başkanı
TÜRK-İŞ Genel Sekreteri
TÜRK-İŞ Genel Mali Sekreteri
TÜRK-İŞ Genel Eğitim Sekreteri
TÜRK-İŞ Genel Teşk. Sekreteri
TARIM-İŞ Sendikası Genel Başkanı
TÜRKİYE MADEN-İŞ Sendikası Genel Başkanı
TÜRKİYE MADEN-İŞ Sendikası Genel Sekreteri
GENEL MADEN-İŞ Sendikası Genel Başkanı
PETROL-İŞ Sendikası Genel Başkanı
PETROL-İŞ Sendikası Genel Sekreteri
TEKGIDA-İŞ Sendikası Genel Sekreteri
TEKGIDA-İŞ Sendikası Teşk. Sekreteri
ŞEKER-İŞ Sendikası Genel Başkanı
TEKSİF Sendikası Genel Başkanı Vekili
TEKSİF Sendikası Genel Sekreteri
DERİ-İŞ Sendikası Genel Başkanı
AĞAÇ-İŞ Sendikası Genel Başkanı
SELÜLOZ-İŞ Sendikası Genel Başkanı
BASIN-İŞ Sendikası Genel Başkanı
BASS Sendikası Genel Başkanı
BASİSEN Sendikası Genel Başkanı
ÇİMSE-İŞ Sendikası Genel Başkanı
KRİSTAL-İŞ Sendikası Genel Başkanı
TÜRK METAL Sendikası Genel Başkanı
TÜRK METAL Sendikası Genel Başkan Vekili
DOKGEMİ İŞ Sendikası Genel Başkanı
YOL-İŞ Sendikası Genel Başkanı
YOL İŞ Sendikası Genel Başkan Vekili
TES-İŞ Sendikası Genel Başkanı
TES-İŞ Sendikası Genel Başkan Vekili
TEZKOOP-İŞ Sendikası Genel Başkan Vekili
KOOP-İŞ Sendikası Genel Başkanı
TÜMTİS Sendikası Genel Başkanı
DEMİRYOL-İŞ Sendikası Genel Sekreteri
TÜRKİYE DENİZCİLER Sendikası Genel Başkanı
HAVA-İŞ Sendikası Genel Başkanı
LİKAT-İŞ Sendikası Genel Başkanı
HABER-İŞ Sendikası Genel Başkanı
SAĞLIK-İŞ Sendikası Genel Başkan Vekili
TOLEYİS Sendikası Genel Başkanı
TÜRK HARB-İŞ Sendikası Genel Başkanı
TGS Genel Sekreteri
BELEDİYE-İŞ Sendikası Genel Başkanı
BELEDİYE-İŞ Sendikası Genel Başkan Yrd.
TÜRK-SEN Genel Başkanı

S U N U Ş

Başkanlar Kurulumuzun Değerli Üyeleri,

1991 yılının ilk olağan Başkanlar Kurulu'na sunulmak üzere, Başkanlar Kurulumuzun son olağan toplantı tarihi olan 24 Eylül 1990 tarihinden günümüze dek süren faaliyetlerimiz bu raporumuzda özetlenmiştir.

Bilindiği gibi bu dönem dünyada ve ülkemizde meydana gelen gelişmeler nedeniyle olağanüstü hareketli geçmiştir. Sıcak savaşa dönüşen körfez krizinin raporumuz hazırlanırken ateşkes sağlanarak barış yoluna girmesi tüm dünyayı olduğu gibi ülkemizi de geniş ölçüde rahatlatmış ve dünya barışının yeniden tesisi yönünde umut vermiştir. Bu arada ülkemizin bir sıcak savaşa girmemesi yönündeki Konfederasyonumuz ve tüm demokratik kuruluşların haklı tepkileri etkili olmuş ve ülkemiz açısından körfez krizi ekonomik sorunlar ile geçiştirilebilmiştir.

Diğer taraftan geçirdiğimiz dönemde ülke gündemini yoğun olarak dolduran en önemli gelişme ise 3 Ocak eylemi olmuştur. Yıllardan beri süregelen, çalışanların sorunlarına kayıtsız kalma yönündeki tavrını değiştirmeyen siyasal iktidara ülkemizin tüm çalışanları önemli bir mesaj vermiştir. Tüm baskı ve tehditlere rağmen 3 Ocak uyarı eylemimiz başarılı bir şekilde gerçekleştirilmiştir.

Raporumuzun ilgili bölümlerinde Ekonomik ve Sosyal Gelişmeler, Toplu İş Sözleşmeler, Hukuk, Basın-Yayın, Sosyal Güvenlik bölümü çalışmaları ile Teşkilâtlandırma, Eğitim, Dış İlişkiler ve Araştırma Bölümü çalışmaları özetlenerek bilgilerinize sunulmaktadır.

Ayrıca Konfederasyonumuzun mali durumu "Mali Rapor" ile incelemenize sunulmaktadır.

Çalışmalarımızın başarı ile geçmesini diliyoruz.

YÖNETİM KURULU

İ Ç İ N D E K İ L E R

I- EKONOMİK ve SOSYAL ALANDAKİ GELİŞMELER

- Giriş.....	1
- 1991 Yıllı Programı.....	3
.. Programın Makro Hedefleri.....	3
. Fiyat Artışları.....	3
. Büyüme Hızı.....	4
. Ekonominin Genel Dengesi.....	5
. Sabit Sermaye Yatırımları.....	5
.. Dış Ekonomik Gelişmeler.....	7
.. Cari İşlemler Dengesi.....	8
.. Konsolide Bütçe Dengesi.....	8
.. Çalışma Hayatı.....	10
. Ücretler.....	11
. Asgari Ücret.....	15
. İstihdam.....	15
- Enflasyon.....	16
- Gıda Harcaması.....	17
- Körfez Krizi.....	19
- Gelir Dağılımı.....	20
- Vergi Politikası.....	21
- İşten Çıkarmalar.....	25

II- İŞÇİ HAK ve ÖZGÜRLÜKLERİ İLE İLGİLİ ÇALIŞMALAR

A) İşçi Hak ve Özgürlüklerinin Korunması ve Geliştirilmesi İçin Yapılan Çalışmalar.....	28
- Bakanlar Kurulu Toplantısı (24 Eylül 1990).....	28
- TÜRK-İŞ Yönetim ve Başkanlar Kurulu Açıklaması (26 Eylül 1990)	29

- Cumhuriyet Bayramı Mesajı (29 Ekim 1990).....	31
- Olağanüstü Başkanlar Kurulu (30 Ekim 1990).....	31
- TİSK Başkanına Verilen Cevap (6 Kasım 1990).....	33
- TÜRK-İŞ Yönetim Kurulu Açıklaması (15 Kasım 1990).....	34
- Genel Başkanın Basın Toplantısı (30 Kasım 1990).....	34
- I.Verimlilik Şurası (4 Aralık 1990).....	36
- Olağanüstü Başkanlar Kurulu (18 Aralık 1990).....	38
- Başkanlar Kurulu Açıklaması (20 Aralık 1990).....	38
- Genel Başkanın Açıklaması (20 Aralık 1990).....	41
- Uyarı Eylemi Öncesi Gelişmeler ve Açıklamalar.....	43
- Uyarı Eylemi Gerçekleştirildi.....	50
- Grev Ertelemeleri ve Tepkiler.....	52
- Olağanüstü Başkanlar Kurulu.....	52
- Başkanlar Kurulu Açıklaması.....	53
- Danıştay'a Yapılan Başvuru.....	54
- Kamu Kesimi Toplu İş Sözleşmeleri Komisyon Çalışmaları(1990)	55
- 1991 Kamu Kesimi Toplu İş Sözleşmeleri Koordinasyon Komisyonu Çalışmaları.....	56
- TÜRK-İŞ Yönetim Kurulunun Diğer Açıklamaları.....	59
B) Sosyal Güvenlikle İlgili Gelişmeler.....	64
- Sosyal Güvenlik Uygulamaları.....	64
- Diğer Faaliyetler.....	77

III- EĞİTİM ÇALIŞMALARI

- Şube Yöneticileri Temel Sendikacılık Seminerleri.....	79
- Sosyal ve Ekonomik Demokrasi Anlayışı Seminerleri.....	80
- İşçi Sağlığı - İş Güvenliği Seminerleri.....	81
- Kadın İşçi Seminerleri (TÜRK-İŞ/AAFLI).....	82
- Kadın İşçilere Yönelik Çalışmalar(TÜRK-İŞ/ICFTU).....	83

- Sendikal Haklar Seminerleri.....	84
- Genel Eğitim Sekreterleri Toplantısı.....	84
- 3 Ocak Eylemi Çalışmaları.....	88
- Diğer Faaliyetler.....	88
IV- TEŞKİLÂTLANDIRMA ÇALIŞMALARI	
- Bünye Dışı Kuruluşlar.....	89
- Eskişehir Kapalı Salon Toplantısı.....	93
- 20. Aralık 1990/Gölbaşı Sineması Toplantısı.....	94
- 3 Ocak Uyarı Eylemi.....	96
- Genel Teşkilâtlandırma Sekreterinin Görev Gezileri.....	97
- Kooperatifçilik Çalışmaları.....	98
- Tüketicinin Korunması Çalışmaları.....	99
V- ARAŞTIRMA MERKEZİ ÇALIŞMALARI	101
VI- HUKUK BÜROSU ÇALIŞMALARI	
- Mevzuat Çalışmaları.....	102
- Davalar.....	102
- Diğer Çalışmalar.....	104
VII- DIŞ İLİŞKİLER ÇALIŞMALARI	105
VIII- BASIN ve HALKLA İLİŞKİLER BÜROSU ÇALIŞMALARI	107
IX- MALİ RAPOR	

I- EKONOMİK ve SOSYAL ALANDAKİ GELİŞMELER

GİRİŞ

Ülkemizin sosyal ve ekonomik yaşamında geçirdiğimiz dönem meydana gelen gelişmeler ile önümüzdeki günlere ilişkin beklentilerin değerlendirilmesi yapıldığında, özellikle çalışma yaşamına ilişkin yansımaları bakımından güçlük ve tıkanmaların sürdüğü görülmektedir.

Son onbir yıldan bu yana uygulanagelen ekonomik politikaların ulaştığı tıkanma noktası ile anılan politikaları sürdürmek için yapılan yasal ve kurumsal düzenlemelere karşı oluşan güçlü tepki, niteliği farklı ve daha kapsamlı eylemlerin uygulanması sonucunu beraberinde getirmiştir.

Sözkonusu bu gelişmeler, Ağustos '90 ayında başlayan körfez krizinin ülkemizi de kapsayan biçimiyle bugün ulaştığı boyut ile birarada değerlendirildiğinde anlamlı sonuçlara ulaşmak mümkün olabilmektedir. 1980'li yıllarda uygulanan ekonomik politikanın 1990 yılı itibariyle geldiği nokta anabasıklar halinde sıralanacak olursa; daha da adaletsiz yapıya dönüşmüş gelir dağılımı, artan işsizlik, tüm çabalara rağmen yüzde 60'lar düzeyinde gelişen enflasyon, satınalma gücü yıllar itibariyle gerileyen ücret geliri, 40 milyar doları aşan dış borç ve bunun içinde oranı giderek yükselen kısa vadeli borçlanma tutarı, körfez krizi nedeniyle yapılan yardım bütçeye gelir olarak aktarılmasına rağmen 11.4 trilyon civarında bütçe açığı, 57 trilyona ulaşan iç borç, 9.5 milyar dolayında gerçekleşen dış ticaret açığı, 2,5 milyar doların üstünde olması beklenen cari işlemler açığı gibi olumsuz ekonomik göstergelerdir. Bu aşamada ekonominin olumlu göstergelerden biri olarak göze çarpan yüksek oranlı büyüme hızı, bir bakıma on yıldan bu yana sürdürülen politikaların dayandığı temel faktörlerin ertelenmesi veya vazgeçilmesi sonucu ortaya çıkmaktadır. Düşük döviz kuru, negatif reel faiz ve dışa dönük ekonomik politikadan iç talebe dayalı bir büyüme anlayışına dayalı olarak ortaya çıkan bu uygulamada, varolan sorunları çözmek yerine ertelemek ve fakat ileriye dönük olarak daha ağır sorunların oluşmasına yol açacak nitelik bulunmaktadır.

Ekonomik alanda bugün gelinen noktayı sadece Körfez krizine bağlamak yanıltıcı olacaktır. Kuşkusuz Körfez krizi ile meydana gelen gelişmeler Türkiye'yi değişik boyutlarıyla olumsuz yönde etkilemiş ve ülke geleceğinin belirlenmesinde siyasal iktidar tarafından ana eksen yapılmak istenmiştir. Körfez krizinin ekonomik yönü önem taşımakla beraber, aslolan içe dönük yansımalarının kapsamı ile ülke geneli ve çalışanlara etkisidir. Toplumun geniş halk kesimlerinin hak ve özgürlüğünün, ekonomik çıkarının ancak olağanüstü dönemlerde ve demokrasiyi askıya alan uygulamalar sonucu zedelendiği ve sınırlandırıldığı yakın geçmişin yaşanan gerçeği olmuştur. Yaşanılan bunalım veya çıkmazın faturası özellikle çalışanlara çıkarılmak istenmektedir. Nitekim öncelikle "grev erteleme" adıyla uygulanan grev yasaklama, daha sonra ekonomik kriz bahanesiyle yoğunlaşan işçi çıkarmaları işsizlik tehditiyle ücretleri düşük tutma politikaları bu kapsamda değerlendirilmelidir.

Ülkemizin siyasal, sosyal ve ekonomik alanda karşılaştığı güçlüklerin aşılmasında karşılaşılan sıkıntılar, çalışanların içinde bulundukları ortamı da belirleyen unsurlardır. Çalışanların ekonomik, demokratik haklarının kazanılması, korunması ve geliştirilmesi doğrultusunda girilen sendikal mücadelenin boyutları bugün daha kapsamlı ve yaygın duruma dönüşmüştür.

Bugün ulaşılan bu yapıda; çalışanları kuşatan olumsuz koşulların düzeltilmesi çabaları ile ekonomik, sosyal ve siyasal yapıda görülen tıkanıklık yanısıra Körfez krizinin genişleyen boyutu dikkatle değerlendirilmesi gereken gelişmelerdir.

Ekonomik ve sosyal bakımdan 1991 yılında uygulanması düşünülen program ve bütçenin temel göstergeleri, geleceğe yönelik iyimser beklenti içerisine girilmesini zorlaştırmaktadır. İçinde bulunduğumuz tablo, şimdiye kadar ülkemizin temel sorunlarının çözümünde yetersizliği ortaya çıkan ekonomik politikaların sürdürülmek istenerek, kısır bir döngü içerisinde tekrar bir belirsizlik ortamına sürüklenilmesidir.

Türkiye'nin önemli bir dönüm noktasından geçtiği ve başta ekonomik, sosyal, siyasal alanda olmak üzere sorunların her alanda giderek karmaşılaştığı, içinden çıkılmaz hal aldığı bu yapılanmada, ülkenin temel açmazlarını çözmek için sorunlara global, sistematik ve bütünsellik düzeyinde yaklaşılması gereği açıktır.

Geçirdiğimiz dönem ekonomik ve sosyal alanda meydana gelen gelişmeler ile ileriye dönük beklentilerin kapsamı, 1991 yılı programının değerlendirilmesinde görülmektedir.

- 1991 YILI PROGRAMI

Altıncı Beş Yıllık Kalkınma Planı'nın ikinci dilimi olan 1991 yılı programı Resmi Gazete'de yayınlanarak yürürlüğe girmiştir. 1991 yılı Programı'nın Körfez Krizinin ortaya çıkardığı belirsizlik ortamında hazırlandığı ifade edilen metinde, 1991 yılı programı'nın temel amacının körfez krizinin etkilerini asgari seviyede tutacak bir yaklaşım çerçevesinde, "büyümenin istikrar içinde sağlanması, enflasyonist baskıların azaltılması ve üretim faktörlerinin azami ölçüde kullanılmasını temin etmektir" görüşlerine yer verilmiştir.

1980'den bu yana uygulanmakta olan ekonomik politikanın ana hedefi istikrar içinde büyümek ve makul bir enflasyon oranı olması belirtilmesine rağmen, söz konusu hedefe ulaşılmamış; siyasi iktidar "dışa dönük ihrac ekonomisi" politikasıyla büyümenin kaynağını ücretlerin reel olarak düşürülmesinde görmüş; izlenen enflasyoncu ekonomi politikaları çalışanları ağır yaşama koşullarıyla karşı karşıya bırakmıştır.

Uygulanan ekonomik politikanın ülkemizin temel sorunlarının çözümünde yetersiz kaldığı, toplumun ve çalışma hayatının birçok kesimi tarafından ifade edilir duruma gelmiştir. Geline bu noktada d enilebilir ki, enflasyonlu bir ekonomik politikanın beraberinde getirdiği, ekonomik sıkıntı ve bunalımlar çerçevesinde gergin endüstriyel ilişkilerdir.

A-PROGRAMIN MAKRO HEDEFLERİ

Fiyat Artışları : Anımsanacağı üzere 1989 yılında yıllık ortalama enflasyon yüzde 69.6 oranında gerçekleşmiş, 1990 programı'nda ise enflasyonun yüzde 54 düzeyine düşürülmesi hedeflenmişti .Yılın ilk yarısında ekonomide görülen görece iyileşmenin etkisiyle enflasyonda geçici bir düzelme olmuş, ancak Eylül'den itibaren enflasyon tekrar tırmanmaya başlamış ve 1990'da yıllık ortalama enflasyon yüzde 60.3 düzeyinde gerçekleşmiştir.

1991 programında " fiyat hareketlerinde 1990 yılının ilk yedi ayında gözlenen olumlu gelişmeler körfez krizi nedeniyle ham petrol fiyatlarında ortaya çıkan artışların olumsuz etkisiyle yavaşlamıştır" ifadesi yer almaktadır. Kuşkusuz Türkiye ekonomisini değişik boyutlarıyla etkilemeye başlayan "Körfez Krizi"nin özellikle temel mal ve hizmetlerde görülebilecek yüksek fiyat artışlarıyla 1991'de geniş halk kesimlerinin varolan yaşama koşullarını daha da ağırlaştıracağı ileri sürülebilir. Ancak 1990 enflasyon tartışılırken "Körfez Krizi"ni ön plana çıkarmak

gerçekçi bir yaklaşım olmamaktadır. Burada dikkati çeken nokta, yetkililerce elde yeterli stok bulunduğu bildirilmesine rağmen, körfez krizi bahane edilerek, petrol fiyatlarına yüzde 80 oranında zam yapılmasıdır. Bunun ağırlaşan bütçe açıklarını kapamaya yönelik bir tutum olduğu açıktır. Esasen siyasi iktidarların son on yıldır kendi tercihleri doğrultusunda uyguladıkları sosyo-ekonomik politikaların tüm sonuçları ortadadır.

Bu bilgiler çerçevesinde, siyasi iktidarın 1991 yılı için öngördüğü enflasyon oranı yüzde 45'tir. Söz konusu enflasyon oranının, son yıllarda her programda gerçekleştirilemeyecek kadar düşük bir enflasyon oranı öngörüşünün tekrarından ibaret olduğu, geçtiğimiz dönem deneyimlerinden ortaya çıkmaktadır.

Ülkemizde yaşanan enflasyon olgusunun yapısal bir özellik gösterdiği ve gerisinde siyasi iktidarın tercihinin yattığı bilinen bir gerçek. Bu bakımdan yıllardır devletin gelir ve giderleri arasındaki dengesizlik sürdürülürken; bütçe açıkları giderek artarken (1990 yılı sonunda bütçe açıkları 11.4 trilyon liraya yükselmiştir.) "Enflasyonun makul bir düzeye indirilmesi", programdaki öngörünün ne ölçüde gerçekçi olduğunun anlaşılması bakımından önemli bir gösterge olmaktadır.

Büyüme Hızı : 1980'den bu yana uygulanmakta olan ekonomik politikaların amaçlarından birisi de ekonomik büyüme ve kalkınmayı sağlamaktır. Özellikle 1980'in ikinci yarısından itibaren ekonominin hızlı bir büyüme sürecine girdiği (1986'da GSMH artış hızı yüzde 8.1, 1987'de yüzde 7.4 olarak gerçekleştiği) bilinmektedir. 1986 ve 1987 yılında, 1980 sonrası büyüme hızı aşılrken, 1988 yılında tekrar 1983 düzeyine, yüzde 3.7 ye, 1989'da ise yüzde 1.6 ya kadar düşüş göstermiştir. 1990 yılında ise gerçekleşme tahmini yüzde 9'dur. Bunun nedeni 1990 programında tarım kesimi için hedeflenen yüzde 4.7 lik büyümenin yüzde 11.8 düzeyinde gerçekleşmesidir.

1991 yılı programı'nda önümüzdeki yıl için öngörülen büyüme hızı sabit fiyatlarla yüzde 5.9 dur. 1990 yılının ikinci yarısında genel olarak ekonomide görülen durgunluk ve etkisi hissedilmeye başlanan körfez krizi gibi faktörler dikkate alındığında büyüme hızının bu yılın performansına ulaşması zor görünmektedir. Esasen gelir dağılımının çalışanlar aleyhine giderek bozulduğu bir ortamda salt büyüme, çalışan kesim açısından fazla bir anlam taşımamaktadır.

Ayrıca faktör fiyatlarıyla GSYİH'nin yüzde 5.2; tarım sektörünün yüzde 3.5, sanayi sektörünün yüzde 5.9 ve hizmetler sektörünün yüzde 5.3 oranında büyümesi programlanmıştır. 1991 de sanayi sektörüne ayrılan pay, diğer iki sektöre ayrılan pay kadar olurken; önceki programa göre ekonominin daha yavaş büyümesinin hedeflendiği anlaşılmaktadır.

Ekonominin Genel Dengesi

1991 yılında toplam kaynakların sabit fiyatlarla yüzde 5.9 oranında artış göstermesi öngörülmektedir. Toplam kaynakların yüzde 99.8'nin GSMH, geri kalan binde 2'sinin ise dış kaynaklardan oluşması programlanmıştır. Toplam harcamaların yüzde 24.8'i yatırım harcamalarına ayrılırken, tüketim harcamalarının payının yüzde 75.2 olarak gerçekleşeceği beklentisine girilmektedir. Böylelikle, büyüme hızının önceki yıla oranla görece düşük gerçekleşmesi beklenen önümüzdeki dönemde, yatırım harcamalarına ayrılan pay düşürülürken, tüketim harcamalarının payı artmaktadır.

1991 programında tüketim artış hızının yüzde 4.3 oranında gerçekleşmesi beklenmektedir. Anımsanacağı üzere, 1990 programında tüketim artış hızının yüzde 4.1'e düşürülmesi hedeflenmişken, uygulanan genişlemeci politikalar nedeniyle yüzde 11.1 düzeyinde gerçekleşeceği bildirilmektedir. Önümüzdeki yılda bu oranın yüzde 4.3'e düşürülmesi zor görünürken; program öngörüşüne ulaşmak için, tüketim harcamalarının kısılması gündeme zam politikaları beklentisini getirmektedir.

Programda kamudaki tüketim harcamalarının yüzde 11.9 dan yüzde 6.3'e, özeldeki tüketim harcamalarının ise yüzde 11.0 den yüzde 4.0'e düşürülmesi planlanmaktadır. Kuşkusuz tüketim harcamalarında tasarruf tedbirleri çerçevesinde kısıntıya gitmek olumlu bir düşünce olmakla birlikte, geçtiğimiz dönemdeki veriler iyimser olmayı güçleştirmektedir.

Geçen programda sabit fiyatlarla 3 trilyon 300 milyar lira olarak planlanan kamu (tasarruf- yatırım) farkının 7 trilyon 700 milyar lira tutarında gerçekleşeceği belirtilmektedir. 1991 programında ise kamu farkının sabit fiyatlarla 5 trilyon 400 milyar lira, cari fiyatlarla ise 21 trilyon 100 milyar lira olması beklenmektedir. Kamu açıklarının enflasyonu besleyen önemli faktörlerden olduğu gözönüne alınırsa, önümüzdeki dönemde kamu açıklarının enflasyonist bask unsuru olduğu, enflasyon üzerinde olumsuz etki yapacağı ileri sürülebilmektedir.

Sabit Sermaye Yatırımları : 1991 yılında sabit sermaye yatırımlarının GSMH'ya oranı yüzde 22, toplam yatırımların GSMH'ya oranı ise yüzde 23 olarak öngörülmüştür. Bu oranlar geçen yılın öngörülerine yakın olmakla birlikte; 1990 yılı ikinci tahmininde sabit sermaye yatırımlarının GSMH'ya oranının yüzde 21.2 toplam yatırımların GSMH'daki payının ise yüzde 22.8 olduğu bilgilerine yer verilmektedir.

96 trilyon 600 milyar lira ile yüzde 6.8 oranında artması hedeflenen sabit sermaye yatırımlarının dağılımına bakıldığında, geçen yıla göre kamunun payındaki artışın yüzde 6.4, özel kesimin payındaki artışın ise yüzde 7.1 düzeyinde olması öngörülmektedir.

1980 başlarında toplam sabit sermaye yatırımları içinde yüzde 60'ler düzeyinde olan kamunun payının giderek azaltılarak 1991 yılı için yüzde 44.8 oranında tesbit edilirken, özel kesimin payı ise aynı dönemde yüzde 40'lardan yüzde 55'ler düzeyine çıkartılmıştır. Uygulanan sosyo ekonomik politikalar çerçevesinde kamu yatırımları ulaştırma, enerji gibi birtakım altyapı yatırımlarla sınırlı tutulmaya çalışılırken, diğer önemli yatırımların özel kesim tarafından gerçekleştirilmesine yönelik uygulama ve çabalara hız verildiği görülmektedir.

Nitekim sabit sermaye yatırımları içinde özel kesimin payı konutta yüzde 40.8 imalat sanayiinde yüzde 23.6, ulaştırmada ise yüzde 13.9 düzeyinde iken; kamu kesiminde ulaştırmanın payı yüzde 34.6, enerjinin payı yüzde 18 ve imalat sanayinin ise yüzde 5.3'e kadar düştüğü görülmektedir.

1991 yılı için planlanan toplam sabit sermaye yatırımlarının 14.7 trilyonluk bölümünün imalat sanayine ayrıldığı ve bu miktarın da sabit sermaye yatırımlar içindeki payının yüzde 15.3 civarında olduğunu göstermektedir. 1980'de imalat sanayinin payının yüzde 30'un üzerinde olduğu gözönüne alınırsa, geçen on yılda imalat sanayinin payının yarı yarıya azaldığı dikkati çekmektedir. 1980 sonrasında imalat sanayi yatırımlarının reel olarak sürekli bir gerileme içinde olduğu gerçeğinden hareketle; bu durumun sanayileşemediğimiz bir göstergesi olduğu ileri sürülebilmektedir. Aynı gerçekten hareketle; ekonomik gelişmeyi sağlamaya yönelik en önemli unsurlardan imalat sanayindeki söz konusu gerilemenin önümüzdeki dönem için Türk ekonomisinin canlanması konusunda iyimser olmayı güçleştirdiği söylenebilir.

Öte yandan 1991 yılında 96.6 trilyon lira olarak programlanan sabit sermaye yatırımlarının GSMH'ya oranı yüzde 22, toplam yatırımların GSMH'ya oranı ise yüzde 23,3 olması beklenmektedir. Bu oranlar 1990 da sırasıyla yüzde 21,2 ve yüzde 22.8 olarak gerçekleşti. Ayrıca 1991 yılında yurt içi tasarruflarının GSMH'ya oranı ise yüzde 21.3 civarında hedeflenmektedir.

Bu arada sabit sermaye yatırımları içinde eğitime yüzde 4.7, sağlık içinse yüzde 2.1 lik bir pay ayrıldığı belirtilmektedir. Eğitime ayrılan payın önceki yıllara oranla biraz yüksek olduğu söylenebilmekle beraber, ülke nüfusunun diğer batı ülkelerine göre genç yapısı ile genel olarak eğitim düzeyindeki farklılık, nitelikli işgücüne olan ihtiyaç gibi nedenlerle eğitime ayrılan kaynaklar yetersizdir. Sağlık için ayrılan payın günümüz koşullarında oldukça yetersiz kaldığı bunun da programın bir başka olumsuz yanını oluşturduğu görülmektedir.

1991 programına göre,KİT'lerin faktör gelirlerinin 1990'a oranla yüzde 27.1 artarak 9 trilyon 237 milyar liraya ulaşması hedeflenmektedir. Başka bir ifadeyle 1991 yılında KİT'ler aracılığıyla mal ve hizmetlerden zam-vergi şeklinde halktan toplanan kaynağın 2 trilyon lira civarında olması planlanmaktadır.Öte yandan 1990 yılında yapılan yüksek oranlı zamlara rağmen,Ekim 90 verilerine göre KİT'lerin 453 milyar 940 milyon kâr edeceği tahmin edilmektedir.Yıl sonuna doğru bir miktar daha düşmesi beklenen KİT karlarının anımsanacağı gibi 1990 yılında 3 trilyon 438 milyar lira olarak gerçekleşmesi beklenmekteydi.

Öte yandan "İşletmeci KİT'lerde ekonomideki gelişmelere süratle uyum gösterilmesi,mali ve fiziki hedeflerin birlikte değerlendirilmesi,kurum içi tasarruf ve verimlilik ilkelerine uyulması program hedefleri açısından önem taşıdığı" ifadelerine yer verildiği KİT'lerle ilgili değerlendirme siyasi iktidarın KİT'lerin özelleştirilmesinin hızlandırılacağı,"yeni personel rejimi"nin yerleştirileceğinin işareti olmaktadır.

Nitekim "Yeni Personel Rejimi" yerleştirme çabaları içinde KİT'lerde istihdam edilen personelin,1984'ten bu yana değişmeye başladığı görülmektedir. 1984'te sözleşmeli personel uygulamasıyla KİT'lerde çalışan kadrolu sayısı azalırken,sözleşmeli sayısında büyük artışlar olduğu gözlenmektedir.

B-DİŞ EKONOMİK GELİŞMELER

1991 yılında ihracatın 1 milyar 900 milyon dolar (yüzde 15.6) artarak 14 milyar 100 milyon dolara yükselmesi; ithalatın ise 3 milyar dolar (yüzde 14.9) artarak 23 milyar 100 milyar dolara ulaşması beklenmektedir.Bu beklentiler çerçevesinde,dış ticaret açığının 9 milyar dolar gibi oldukça yüksek sayılabilecek bir seviyeye çıkması,şimdiye kadar ilk kez karşılaşılan bir durum olmaktadır.Başka bir ifadeyle 1979 yılından bu yana dış ticaret dengesi bozulmakta,ancak dış ticaret açığı 2 ile 4 milyar dolar arasında gerçekleşmekteydi.1990 yılında ise dış ticaret açığının 4 milyar 533 milyon dolara yükselmesi tahmin edilmekteydi. Oysa 1990 yılında,dış ticaret açığı 9 milyar 342 milyon dolar düzeyinde gerçekleşmiştir. .Bu rakamlar dış ticaret dengesinin giderek bozulduğunu göstermektedir. 1990 yılında ihracatın ithalatı karşılama oranı (dış ticaret dengesi)yüzde 58.1 ile son dokuz yılın "en kötü oranına" gerilerken (1981 de yüzde 52,7 idi) ;bu koşullarda 1991 yılında dış ticaret dengesinin yüzde 61.0 oranında beklenmesi de iyimser bir yaklaşım olmaktadır.

1991 programına göre önümüzdeki yıl 4 milyar doları dış borç anapara ödemeleri, 3 milyar 250 milyon dolar dış borç faiz ödemeleri olmak üzere toplam 7 milyar 250 milyon dolar dış borç ödemesi yapılacağı belirtilmektedir. Buna karşılık 1991 yılında 2 milyar 800 milyon dolarlık dış kredi kullanılacağı, 1 milyar 50 milyon dolarlık yabancı sermaye, 1 milyar 400 milyon dolarlık portföy yatırımları, 1 milyar 520 milyon dolarlık kısa vadeli ve 200 milyon dolarlık Dresdner Bank girdilerinden yararlanarak, dış ödemeler dengesinin 600 milyon dolar tutarında pozitif sonuç vermesi hedeflenmektedir. Ayrıca 1990 ödemeler dengesi tahmininde ise 1 milyar 600 milyon dolarlık olumlu sonuç yer almaktadır.

C-CARİ İŞLEMLER DENGESİ

Anımsanacağı üzere, 1990 yılı programında cari işlemler dengesinin 874 milyon dolar fazla vermesi beklenirken 1990 yılı gerçekleşme tahmininde ise cari işlemler dengesinin 1990 yılı sonunda 1 milyar 870 milyon dolar tutarında açık vereceği belirtiliyor. Oysa ilk onbir ay incelendiğinde cari işlemler açığının 2 milyar 317 milyon dolarla yıl sonundaki açıktan daha yüksek olduğu ortaya çıkmaktadır. Başka bir deyişle iyimser bir şekilde ve işçi dövizleri yanısıra diğer kalemlerde de önemli bir artış olacağı beklentisine girildiği anlaşılmaktadır.

Aynı olumlu beklenti 1991 yılında da kendini göstermektedir. Önümüzdeki yılda turizm gelirlerinin 3 milyar 300 milyon dolar, diğer görünmeyen gelirlerin ise 4 milyar 900 milyona ulaşması hedeflenmektedir. Bu olumlu beklentilere karşın 1991'de 2 milyar 370 milyon dolarlık açık söz konusudur. Oysa "körfez krizi"nin, buna bağlı olası bir savaş durumunun petrol girdilerine getireceği ek yük, turizmdeki kayıpların yanı sıra diğer kayıplar da gözönünde tutulduğunda cari işlemler dengesinin çok daha fazla açık vereceği beklenebilmektedir. Esasen körfez krizi ile başlayan ve ekonomiye olumsuz etkide bulunan faktörlerin, kısa vadedeki, yansıması yanısıra orta/uzun vadedeki yansımaları da önemlidir. Bütçe açığından, cari ödemeler dengesine, artan enflasyondan turizm gelirlerinin gerilemesine, kadar bir dizi ekonomik faktör üzerinde körfez krizinin etkisi olacaktır. Bu bakımdan 1991 programında Körfez Krizi unsuru siyasi iktidar tarafından dikkate alınmayarak, programa gerçekçi yaklaşılmamıştır, denilebilmektedir.

D-KONSOLİDE BÜTÇE DENGESİ

1991 yılı konsolide bütçe tasarısına göre, harcama ödeneğinin 1990 yılına oranla yüzde 62.7 artış göstererek 64 trilyon 400 milyar liradan 104 trilyon 780 milyar liraya çıkarılması öngörülmektedir.

Harcama ödeneğinin 41 trilyon 280 milyar lirası transfer giderlerine (yüzde 39.4), 14 trilyon 650 milyar lirası yatırım giderlerine (yüzde 14.0), 36 trilyon personel harcamalarına (yüzde 34.3) ve 12 trilyon 850 milyar lirası ise diğer cari harcamalara (yüzde 12.3) ayrılmıştır. Böylece "borç bütçesi" nin niteliğinden dolayı harcama ödeneği içinde en büyük pay transfer girdilerine ayrılırken, personel harcamalarına ayrılan pay daha sonra gelmekte ve yatırım harcamalarının konsolide bütçe harcamaları içindeki payı ise yüzde 14'e kadar düşmektedir.

Öte yandan, 1990 yılında bütçe açığı tahmini 10 trilyon 540 milyar lira iken, bu tahmin aşılarak bütçe açığı 11 trilyon 484 milyar lira düzeyinde gerçekleşmiştir. Körfez krizi nedeniyle Türkiye'ye sağlanan yardımların hazineye gelir kabul edilmesi nedeniyle bütçe açığının önceki yıla oranla katlanması önlenememiştir.

Transfer ödeneğine ayrılan payın oldukça yüksek olduğu dikkati çeken bir başka nokta olmaktadır. Transfer ödeneğinin yarısını aşan oranın, yani bütçenin beşte birinin borçların faiz ödemelerine gideceği bilinmektedir. Esasen son on yıldır uygulanmakta olan ekonomik politikalar çerçevesinde, kurumlar vergisini arttır(a) mayan siyasi iktidar sürekli olarak büyük açıklar vermekte, bu açıkların kapanması için emisyon hacmini genişletmekte; buna bağlı olarak devletin iç ve dış borçları sürekli yükselirken, borçların faiz ödemeleri de bütçenin önemli bir bölümünü götürür hale gelmiştir. Kuşkusuz başka faktörlerin yanı sıra emisyon hacminin de artmasıyla enflasyon kaçınılmaz olmaktadır.

Konsolide bütçe gelirlerinin payı geçen yıla göre yüzde 56.2 artarak 84 trilyon 130 milyar lira olması hedeflenmektedir. Genel bütçe gelirlerinin 69 trilyon 950 milyar lirası vergi gelirlerinden (artış yüzde 69.2), 7 trilyon 280 milyar lirası vergi dışı gelirlerden (artış yüzde 2,5) 6 trilyon 130 milyar lirası özel gelir ve fonlardan (artış yüzde 132.6) ve 770 milyar lirası da (artış yüzde 62.1) katma bütçeden oluşmaktadır.

Önümüzdeki yıl genel bütçe gelirlerinin yüzde 84'ü vergiden sağlanacağı öngörülmüş olup, konsolide bütçe vergilerinin GSMH içindeki payı ise yüzde 15.9 dur. Öte yandan gelir vergisinde yüzde 83 artış öngörülürken, kurumlar vergisinde yüzde 5 gibi bir azalma beklenmektedir. 1990 yılı tahminlerine göre gelir vergisindeki artış yüzde 51.7 iken, Kurumlar vergisinde ise yüzde 43 oranında bir artış beklenmektedir. Görüldüğü gibi, enflasyonun yüzde 60 üzerinde seyrettiği 1990 yılında, gelir ve kurumlar vergisindeki artış enflasyonun çok altında seyretmektedir. Esasen bütçedeki vergi yükü çok yetersiz olup, varolan vergi sistemi ile öngörülen vergi gelirlerinin toplanması bile güçleşmektedir. Vergi sistemine getirilecek esneklik ile vergi yükünü topluma adaletli bir yapıda yayma yerine vergi yükünü çalışan kesimin sırtına yükleyip, özel kesimlerden borç alma yoluna gidilmesi gelir dağılımını da bozan bir unsur olmaktadır.

Nitekim yapılan araştırmalarda gelir vergisindeki payı 1973'te yüzde 36 iken 1989 da yüzde 45'e yükselen ücretlilerin milli gelirden aldıkları pay ise sadece yüzde 15'tir. Buna karşılık vergi yükü yüzde 22.1 olan sermaye kesiminin milli gelirden aldıkları pay ise yüzde 85 civarındadır.

Vergideki adaletsizliği arttıran diğer bir uygulama dolaylı vergilerin toplam vergi gelirleri içindeki payının giderek artmasıdır. 1984'te yüzde 48.4 olan dolaylı vergi payı, 1984'ten itibaren KDV uygulamasıyla birlikte 1989'da yüzde 56'ya çıktı. 1990 yılı için öngörülen oran ise 56.9 dur. 1990'da başlayan ve 1991 Haziranına kadar kademeli olarak arttırılacak olan yeni KDV oranlarıyla önümüzdeki yıl dolaylı vergilerin toplam vergi gelirleri içindeki payının daha da yükselmesi beklenmektedir. 1984'te yüzde 52 olan dolaysız verginin payı ise 1991'de yüzde 41 düzeyine düşmesi hedeflenmektedir. Bu arada dolaylı verginin yanı sıra ücretlilerden fonlar için kesilen ve bir tür vergi olan kesintiler de vergi yükünü arttıran bir unsur olmaktadır.

Böylece 11 trilyon lirayı aşkın bütçe açığının yine iç ve dış borçlanma yoluyla kapatılmaya çalışılacağı; esasen bütçenin önceki yıllardan bu yana uygulanagelen bir kısır döngü içerisinde iç ve dış borçların yükünü taşımaya devam edeceği anlaşılmaktadır. Nitekim 1991'de 27 trilyon 657 milyar liraya yakın iç borçlanmaya gidileceği belirtilmektedir. Bu miktar geçen yıla göre yüzde 48.7 lik bir artışı getirmektedir.

Sonuçta, 1991 yılı bütçesinin temel göstergeleri ekonomik ve mali yapının özelliklerini tipik bir şekilde yansıtmaktadır : yatırım harcamalarının kısıldığı, vergi yükünün adaletsiz dağıtıldığı, borcun borçla ödenmeye çalışıldığı bu bütçeye "borç bütçesi" demek doğru bir yaklaşım olacaktır.

E- ÇALIŞMA HAYATI

Ülkemizde 1980'den bu yana uygulanmakta olan ekonomik politikaların olumsuz etkileri çalışma hayatımızda da yansımaları bulmuştur. Esasen çalışma hayatında yapılan düzenlemeler ile uygulanan ekonomik politikaların tercihinde paralellikler olduğu bilinmektedir. Bugün artık uygulanan sosyo-ekonomik politikanın ülkemizin temel sorunlarının çözümünde yetersiz kaldığı, çalışma hayatımızın birçok kesimi tarafından ifade edilir duruma gelmiştir. Anayasa ve yasalardan kaynaklanan kısıtlamaların yanısıra, uygulanagelen enflasyonist bir ekonomik politikanın da gergin endüstriyel ilişkilere neden olan olumsuz bir faktör olarak etkisini sürdürmeye devam ettiği söylenebilmektedir.

Ücretler:1991 Yılı Programı 28 Ekim 1990 tarihli Resmi Gazete'de yayınlanmıştır.

Programın çalışma hayatıyla ilgili bölümünde ücretlerle ilgili 1983 sonrası dönem gelişmelerine yer verilerek program geneline uygun bir şekilde iyimser bir tablo çizilmeye çalışılmıştır.

1980'li yıllarda uygulanan ekonomik politikaların bir benzeri niteliğinde olan 1991 yılı programında, çalışma hayatına ilişkin yaklaşımda da bir farklılık bulunmamaktadır. On yıldır "düşük ücret" temelinde başarı kazanmayı amaçlayan ekonomik politikalar, bu doğrultuda yapılan düzenlemeler sonucu ücret gelirlerinin gerilemesine yol açmıştır. Bu gerilemenin boyutları veriler farklı biçimde kullanılmış olmasına karşın resmi kaynaklarda bile ortadadır.

1991 programında yer alan ücret gelişmeleri özellikle geçtiğimiz yıla dönük farklı hesaplamalar ve anılan yıl için yapılan iyimser tahminlerle 1989-90 döneminde reel ücretlerde artış olduğu izlenimi yaratılmaya çalışılmaktadır.

Kamu ve özel kesim ücret gelişmeleri incelendiğinde yanıltıcı sonuçların çıkmasına neden olan hesaplama şekilleri açıkça görülmektedir.

Kamu kesimindeki ücretlerle ilgili gelişimin yer aldığı bölümde 1989 yılı ile ilgili yaklaşım hatalı değerlendirmelere yol açacak niteliktedir. Süresi 1989 yılında sona eren kamu kesimi toplu iş sözleşmelerinde anılan yıl için yüzde 141 oranında bir ücret artışı tahmininde bulunmaktadır. Oysa kamu kesiminde 1989 yılı için ücret ortalaması ve ücret artışı belirlemesinde, süresi 1988'de sona erip bağıtlanan kamu kesimi toplu iş sözleşmelerinin ikinci yılında (1989 yılı) uygulanan ücret zamlarının ve düzeyinin de dikkate alınması gerekmektedir. Bu durumda, örneğin programda 1989 yılı için öngörülen 19.307.-Lira/gün olarak görülen ücret düzeyi 16.374.-Lira/gün olmakta ve ücret artış oranı yüzde 104.4 düzeyine inmektedir. Kuşkusuz böyle bir durumda 1990 yılı için öngörülen tahminin de geçerliliğini yitirmektedir.

Aşağıdaki tabloda, 1989 yılı için anılan düzeltmeler yapıldıktan sonra 1982-1989 dönemi ücretleri ile ilgili gelişim yer almaktadır. Tablo da sadece "çıplak brüt ücret" in değişimi irdelenmektedir. Ücret yanısıra yapılan sosyal ödemelerin ücrete bağlı olarak aynı doğrultuda gelişim gösterdiği zaten programda da görülmektedir.

Kamu Kesimi İşçi Ücretlerindeki gelişim(1982-1989)

Yıllar	Esas ücret Endeksi	Geçinme Endeksi	Reel Ücret
1982	100	100	100
1983	130.3	131.4	99.2
1984	167.4	195.0	85.8
1985	211.1	282.6	74.7
1986	248.3	380.5	65.3
1987	366.8	528.3	69.4
1988	548.0	926.4	59.2
1989	1120.1	1571.2	71.3

Görüldüğü gibi 1982 yılı itibariyle değer olarak 100 kabul edilen kamu kesimi ücreti, 1989 yılında gerçekleştirilen yoğun işçi eylemleri sonucu belli bir oranda iyileşme sağlanmasına rağmen anılan dönem içinde aşınmıştır. Kuşkusuz 1982 yılına göre yüzde 28.7 oranında gerileme gösteren ücretlerin kıyaslaması 1980 öncesi ücrete göre yapıldığında gerilemenin boyutu daha da yükselecektir. Nitekim kamu kesimi ücretlerine 1979-1989 dönemi itibariyle bakıldığında, işçi ücretlerinde aşınma yüzde 36.4 olmaktadır.

./...

Kamu Kesimi İşçi Ücretlerindeki Değişim(1979-1989)

Yıllar	Esas Ücret Endeksi	Geçinme Endeksi	Reel Ücret Endeksi
1979	100	100	100
1980	174.3	194.3	87.7
1981	253.1	267.3	94.7
1982	316.3	354.7	89.2
1983	412.1	466.0	88.4
1984	529.5	691.6	76.6
1985	661.9	1002.4	66.0
1986	785.3	1349.4	58.2
1987	1160.4	1873.7	61.9
1988	1733.7	3285.8	52.8
1989	3543.5	5572.8	63.6

1991 yılı programında özel kesim işçi ücretleri ile ilgili gelişime de yer verilmektedir. İşveren kaynaklarının veri olarak kullanıldığı bu çalışmada, verilerin kullanılmasında varolan yanlışlıkların yansımaları bulunmaktadır. İşveren kaynaklı ücret serisinde gözönünde tutulması gereken faktörler vardır.

Anılan ücret serisinde "fiili çalışılan saat" esastır. Diğer bir ifadeyle hafta tatili, yıllık izin, bayram vs. gibi nedenlerle çalışılmayan süreler için ödenen ücret hesaplamalarda dikkate alınmamakta ve fiilen çalışılan saat ücreti böylece olduğundan yüksek gösterilmektedir. Böyle bir yaklaşım; örneğin bugün 390.000.-Lira aylık maaş alan bir memurun, fiili olarak çalıştığı, diğer bir ifadeyle hafta sonu tatili düşülerek bulunan 22 gün üzerinden hesaplama yapılarak aylık maaşının 494.000.-Lira olduğunu ileri sürmekle eş anlamlıdır. Çalışan açısından önemli olan, elde ettiği gelir ile geçimini sağlamaktır. "fiili çalışılan süre" ancak maliyet hesaplamaları için kullanılacak bir yaklaşım olmak durumundadır.

Kullanılan işveren ücret serisinde yıllık çalışma süreleri 1983'ten bu yana sürekli azalmaktadır. 1983'te yıllık 2920 saat üzerinden hesaplanarak bulunan saat ücretleri, 1985 ve sonrasında 2062.5 saat üzerinden yapılmıştır.

Aşağıdaki tabloda, fiili çalışılan süre veri kabul edilerek işveren tarafından oluşturulan ücret serisi ile, takvim süresi esas alınarak oluşturulan ortalama ücret süresi yer almaktadır.

Özel Kesim Ücret Düzeyi (TL/GÜN)

Yıllar	Fiilen çalışılan Süre itibariyle	Ortalama Çalışılan Süre itibariyle
1983	1673.5	1261.4
1984	2337.0	1760.8
1985	3080.9	2321.2
1986	4073.5	3069.1
1987	5709.5	4301.6
1988	9118.1	6869.8
1989	19252.5	14496.0

1980 sonrası dönemde görülen ücret gerilemesi özel kesim bakımından da geçerli olmuştur. Fiilen çalışılan süreye göre hesaplama yapılarak gizlenmeye çalışılan reel ücret gerilemesi, ortalama çalışılan süre üzerinden yapılan hesaplamalarda kendini göstermektedir.

Aşağıdaki tabloda özel kesim ücretleri 1979-1989 dönemi itibariyle ortalama çalışılan süre esas alınarak yer almaktadır. Kuşkusuz esas ücret bakımından görülen eğilim, sosyal yardım ödemeleri bakımından da benzeri eğilimi kapsayacaktır.

Özel Kesim İşçi Ücretleri (TL/GÜN)

Yıllar	Esas Ücret	Esas Ücret Endeksi	Geçinme Endeksi	Reel Ücret Endeksi
1979	317.36	100.00	100.00	100.00
1980	515.60	162.46	194.27	83.62
1981	787.36	248.09	267.34	92.79
1982	1049.52	330.70	354.69	93.23
1983	1261.44	397.47	466.03	85.28
1984	1760.80	554.82	691.57	80.22
1985	2321.25	731.42	1002.43	72.96
1986	3069.07	967.06	1349.43	71.66
1987	4301.62	1355.43	1873.73	72.33
1988	6869.77	2164.66	3285.84	65.87
1989	14496.00	4567.68	5572.78	81.96

Tablodan da görüldüğü üzere söz konusu dönemde ücretler yüzde 18 oranında gerilemiştir. Kuskusuz burada da dikkati çeken nokta, yıllar itibariyle azalma eğilimi gösteren reel ücret endeksinin 1989 yılında nisbi bir artış göstermesidir.

Kamu ve özel kesim itibariyle ücretlerde son on yıldır görülen bu eğilim çalışanın içinde bulunduğu olumsuz koşulları yansıtan bir gösterge olmaktadır. Çalışanların ücretlerinde milli gelir artışından sağlanan refah payı bir yana, sözkonusu dönemde reel ücretleri daha da gerilemiştir.

Asgari Ücret : 1991 programına göre, 1990 yılında sanayi ve hizmetler kesimi asgari ücretindeki yıllık ortalama nominal artış yüzde 81.6, tarım ve ormancılık kesimi asgari ücreti ise nominal olarak yüzde 87.5 oranında gerçekleşmiştir. Yine 1990 yılında sanayi ve hizmetler kesimi asgari ücretinde yüzde 17.9 oranında reel artışı olduğu belirtilmektedir. Oysa 1983 baz alındığında asgari ücretteki reel artış sadece yüzde 1.8 olurken; 1979 baz alındığında asgari ücretteki gerilemenin yüzde 26.7 oranında olduğu görülmektedir. Başka bir deyişle 1979-1990 döneminde net asgari ücretler 65.5 kat artış gösterirken, fiyat artışları 89 kat olarak gerçekleşmiştir.

İstihdam : Programda 1991 yılında sivil işgücü arzının 20.5 milyon kişi işgücü talebinin ise 18.8 milyon kişi olması beklenmektedir. İşsiz sayısının 1 milyon 650 bin kişi olacağı belirtilen programda, işsizlik oranının ise "1991 yılında öngörülen büyüme çerçevesinde yüzde 8.1 olması beklenmektedir". DİE tarafından yılda iki kez yapılan "Hanehalkı İşgücü Anketi" sonuçlarına göre tesbit edilmeye başlanan işsizlik oranlarının önceki yıllara oranla düştüğü görülmektedir. Nitekim 1990 yılı için yüzde 10.5 olacağı tahmin edilen işsizlik oranının, "1990 Nisan Hanehalkı İşgücü Anketi Sonuçlarına" dayandırılarak yüzde 8.3 gerçekleşeceği belirtilmektedir.

İşsizlik oranındaki sözkonusu düşüş (!) Altıncı Beş Yıllık Plan istihdam tahminlerinde ilk kez Ekim 1988 yılında yapılmış olan "Hanehalkı İşgücü Anketleri"nin geçici sonuçlarına göre yeni bir işsizlik serisinin oluşturulmasından kaynaklanmaktadır. İşgücü serileri oluşturulurken, gözönünde tutulan işgücü ve katılma oranının yardımıyla bulunan işgücü arzı, istihdam gelir esneklik katsayılarıyla, tarım dışı işgücü talebi tahmin edilirken, birtakım kuşkuvar olmaktadır. Örneğin işgücüne katılma oranı hesaplanırken bu orana işsizlerin de katılmasıyla işgücü arzı tahmin edilmesi gerekirken, işsizler dikkate alınmamakta, böylece işgücü arzının düşük oranda tahminine neden olmaktadır. 1980 başlarında işgücüne katılım oranı yüzde 61 alındığı halde 1988 anketinden bu yana işgücüne katılım oranının yüzde 57.2 olarak alındığı anlaşılmakta; bu veriler işgücüne katılım oranının sağlıklı olup, olmadığı konusunda en azından tereddütlere yol açmaktadır. Sonuçta, yeni işsizlik serisi ile, işsizliğin varolandan daha düşük gösterilmeye çalışıldığı söylenebilmektedir.

ENFLASYON

Son on yıllık dönemde ülkemizin gündeminde başta gelen sorunlardan biri olan ve yapısal özellik kazanan enflasyon olgusu, 80'li yıllardan devralınan olumsuz özellikleriyle 1990'lı yılların başında da ülkemizde temel sorun olmaya devam etmektedir.

Nitekim 1980 başından bu yana her yıl gerçekleştirilemeyecek kadar düşük bir enflasyon oranı öngörüşüne bir yenisi eklenerek 1990 için yüzde 54 düzeyinde hedeflenen enflasyon oranı yüzde 60'ların üzerinde gerçekleşmiş ve reel ücretlerin geriletilmesinde doğrudan bir araç olma işlevini sürdürmüştür.

DİE kaynaklı fiyat endekslerindeki değişim 1990 Ocak ayı itibariyle aşağıda görülmektedir.

DİE Kentsel Yerler Tüketici Fiyatları
Endeksindeki Değişim (%)
(1987=100)

		Aylık	Son 12 Aylık	1989/Aralık ayına göre	12 Aylık Dönemler arası
1990	I	3.8	60.0	3.8	63.0
	II	4.4	59.5	8.4	62.5
	III	5.2	62.8	14.2	62.7
	IV	6.6	63.5	21.6	63.0
	V	3.1	63.6	25.4	63.3
	VI	1.4	62.6	27.3	63.3
	VII	- 0.8	56.3	26.1	62.6
	VIII	2.5	54.8	29.3	61.6
	IX	8.7	59.3	40.5	61.1
	X	6.8	60.3	50.1	60.7
	XI	5.0	61.3	57.7	60.6
	XII	1.7	60.4	60.4	60.3
1991	I	4.9	62.0	4.9	60.5
	II	5.4	63.5	10.6	60.9

Tablodan da görüleceği üzere 1990'ın ilk sekiz ayında ekonomide görülen görece iyileşmenin etkisiyle önceki yıllara oranla enflasyonda nisbi bir düşüş sağlanmış ; ancak Eylül'90 dan itibaren petrol ürünlerine yapılan zamların yanı sıra, katlanan bütçe açıkları, emisyon hacmindeki artış gibi nedenlerle enflasyon

tekrar tırmanışa geçmiştir. Buna göre; Temmuz ayında binde sekiz oranında gerileyen aylık enflasyon Ağustos ayından itibaren tekrar yükselmiştir. Aynı durum son oniki aylık değişim oranlarında da görülmektedir: Ağustos'da yüzde 54.8 olarak gerçekleşen son oniki aylık enflasyon yılın son dört ayında artarak Aralık'ta yüzde 60.4 düzeyinde gerçekleşmiştir. 1990 yıllık ortalama enflasyonu yüzde 60.3, Şubat/1991'de ise son oniki aylık enflasyon yüzde 63.5 düzeyinde gerçekleşmiştir.

Anımsanacağı gibi enflasyonun sürekli ve yüksek oluşu geçmiş yıllarda çeşitli nedenlere bağlanmış, geçen yıl ise 1990 yılı programı'nın değerlendirildiği bölümde de vurgulandığı gibi "körfez krizi" ne bağlanarak siyasi iktidarın şimdiye kadar ki tercihlerini yansıtan ekonomik model gözardı edilmiştir.

1990 yılında tüketici fiyatlarında görülen sözkonusu olumsuz gelişmelerin yanı sıra, 1990 Aralık ayı'nın son günlerinde KİT'lerin ürettiği mal ve hizmetlere yapılan ve 1991 yılı başlarında da süren zamlarla birlikte tekrar durgun ve belirsiz bir döneme giren ülke ekonomisinin düşük performansı gözönüne alındığında 1991 yılı için öngörülen yüzde 45 oranındaki enflasyon beklentisinin pek gerçekçi olmadığı açıktır. Yıllık ortalama esas alındığında 1990 yılından 1991 yılına devredilen enflasyon oranı, Aralık/1990 tüketici fiyatları endeksi itibariyle yüzde 23.4'dür. Başka bir deyişle 1991 yılı için öngörülen enflasyonun önemli bir bölümü 1991 yılına zaten aktarılmakta ve 1991 yılı boyunca aylık enflasyon yüzde 3 civarında seyretme durumunda bile 1991 yılı enflasyonu yüzde 50'inin üzerinde gerçekleşeceği anlaşılmaktadır.

- GIDA HARCAMASI

Siyasi iktidar tarafından uygulanagelen sosyo-ekonomik politikalar çerçevesinde günlük hayatın ayrılmaz bir parçası olan fiyat artışları, başta çalışanlar olmak üzere tüm dar ve sabit gelirli halk kesimlerinin geçim koşullarını ağırlaştıran olumsuz bir faktör olarak etkisini sürdürmektedir.

TÜRK-İŞ Araştırma Merkezi tarafından her ay sürekli olarak izlenen ve Ankara'da yaşayan dört kişilik ailenin fizyolojik ihtiyaçları ile tutarlı, yeterli ve dengeli beslenmesini asgari düzeyde karşılayabilecek gıda maddelerini satın alabilmek için yapılması zorunlu harcama esas alınarak hesaplanan aylık gıda harcaması tutarı Şubat'91 de 680.907.-Liraya ulaşmıştır.

Farklı yaş grubundaki dört kişilik ailenin yapması zorunlu gıda harcama tutarı şu şekilde saptanmıştır :

	<u>Ocak'80</u>	<u>Şubat'90</u>	<u>Şubat'91</u>
Yetişkin işçi	2.683.-	129.373.-	227.981.-
Yetişkin kadın	1.754.-	84.820.-	146.009.-
15-19 yaş grubu çocuk	2.070.-	107.118.-	187.110.-
4-6 yaş grubu çocuk	<u>1.368.-</u>	<u>73.326.-</u>	<u>119.807.-</u>
Toplam.....	7.877.-	394.637.-	680.907.-

Yukarıdaki tabloda da görüleceği gibi Şubat'90 da gıda için 394.637.- lira harcama yapmak gerekirken, Şubat'91 de bu miktar 680.907.-liraya yükselmiştir. Başka bir deyişle, gıda için son bir yılda yapılması gereken ek harcama 286.270.-Lira olarak bulunmuştur.

Öte yandan 24 Ocak kararları'nın uygulandığı Ocak'80 ile Şubat'91 arasındaki onbir yıllık dönemdeki aylık gıda harcaması tutarı 7.877.-liradan 680.907.-Liraya yükselerek sözkonusu dönemden artış 86.4 kat olarak gerçekleşmiştir.

Buna göre, 1980 yılının Ocak ayındaki bir aylık gıda harcaması tutarı, Şubat'91 itibariyle bir günlük gıda harcamasını bile karşılamaktan uzak olduğu görülmektedir.

Aşağıda Şubat'90 - Şubat'91 dönemi itibariyle bazı temel gıda maddeleri fiyatlarının yıllık artış oranları verilmektedir.

Bazı Gıda Maddelerindeki 12 Aylık Değişim(KG/TL)

	<u>Şubat'90</u>	<u>Şubat'91</u>	<u>Artış (%)</u>
Et	7.750.-	15.500.-	100.0
Zeytin	7.000.-	12.000.-	71.4
Toz şeker	1.325.-	2.400.-	81.1
B.peynir	7.750.-	12.750.-	61.3
Ekmek	1.250.-	2.500.-	100.0
Süt	1.500.-	2.300.-	53.3
Un	1.250.-	2.100.-	68.0

Tablodan da görüleceği gibi, bazı gıda maddelerindeki artış oranları yüzde 100'ü bulmaktadır.Öte yandan, 1990'ın son çeyreğinde petrol zammıyla başlayan Aralık sonunda çeşitli KİT ürünleriyle ivme kazanan ve Ocak'91'in son günlerinde ise ekmek,süt gibi temel gıda maddelerinin de tekrar yüksek zam gördüğü bir ortamda sözkonusu gelişmeler, 1991 yılı başlarında, ülke gündeminde sağlıklı bir ekonominin önemli göstergeleri olarak yer almaktadır.

- KÖRFEZ KRİZİ

Irak'ın Kuveyt'i işgaliyle başlayan "Körfez krizi" hiç kuşkusuz Türkiye'yi yakından ilgilendirmektedir. Başladığı günden itibaren körfez krizi gerek dış politika ve gerekse iç politika bakımından etkisini göstermektedir. Kısa vadede petrol ürünlerindeki fiyat artışlarıyla ülkemiz ekonomisini değişik boyutlarıyla etkileyen kriz, özellikle temel mal ve hizmetlerde görülen yüksek fiyat artışları ile geniş halk kesimlerinin yaşama koşullarını olumsuz etkileyen bir faktör olmuştur.

Kuşkusuz körfez krizi çalışanların yaşama koşullarını ağırlaştıran tek faktör değildir. Esasen son onbir yıldır ülkemizde uygulanmakta olan sosyo-ekonomik politikalarla gelir dağılımından işsizliğe kadar pek çok alanda olumsuz göstergeler ortadadır .

Bütçe açığının 11.4 trilyona ulaştığı, yıllık enflasyon oranının yüzde 60'ların üstünde olduğu, bütçe gelirlerinin yarısının borç ödemeye ayrıldığı, iç borcun 57 trilyon lira, dış borcun 41 milyar dolara ulaştığı, yaratılan milli gelirden çalışanların payının son on yılda hızla düşürülerek yüzde 15'lere getirildiği, her beş kişiden birinin işsiz olduğu ve daha nice olumsuz göstergelerin bulunduğu bir ekonomik yapılanma körfez krizinden önce zaten mevcuttu.

Bunun yanı sıra; körfez krizi ile başlayan ve ekonomiye olumsuz etkide bulunan faktörlerin, belirlenen kısa vadedeki yansımalarla birlikte orta/uzun vadedeki yansımaları da önemlidir. Bütçe açığından, cari ödemeler dengesine, artan enflasyondan turizm gelirlerinin gerilemesine, yatırımların düşmesinden işsizliğin artmasına kadar bir dizi ekonomik faktör üzerindeki körfez krizinin etkisi 1991 başlarında görülmeye başlamıştır. Nitekim, ülkemizin ödemeler dengesi bilançosuna göre, 1990 Ocak/Kasım döneminde cari işlemler dengesi 2.milyar 317 milyon dolar açık vermiştir. Cari işlemler açığının büyümesinde etkili bir faktör olan dış ticaret açığı ise DiE verilerine göre 1990 yılında 9.milyar 342 milyon dolara yükselmiştir. Körfez krizinin olumsuz etkileri de düşünüldüğünce ihracatın azaldığı, ithalatın arttığı, turizm gelirlerinin azaldığı bir ortamda cari işlemler dengesi açığının büyümesi kaçınılmaz olmaktadır.

Yakın geçmişte siyasi iktidar tarafından izlenen ekonomik politikaların başarısının en önemli göstergesi diye kamuoyuna sunulan, cari işlemler dengesinin büyük açık vermesi çarpıcı bir gelişme olmaktadır.

Öte yandan, ülkemizin içinde bulunduğu enflasyonist sürecin biçimlenmesinde ağırlığını hissettiren etkili bir faktör olan emisyon hacmi 1990'da 5 trilyon 709 milyarlık artış gösterdi. Başka deyişle, emisyondaki yıllık artış geçen yıla göre yüzde 68.2 düzeyinde gerçekleşti. 31 Aralık 1990 itibariyle 14 trilyon 74 milyar liraya ulaşan piyasadaki para miktarı, Körfez krizinin sıcak savaşa dönüştüğü günlerde 20 trilyon lira sınırını zorlamaya başlamış; 16 Ocak'ta 19 trilyon 161 milyar lirayı bulan emisyon hacmi daha sonra bir miktar düşerek 31 Ocak'ta 16 trilyon 936 milyar liraya gerilemiştir. Körfez krizinin de etkisiyle emisyon hacmindeki sözkonusu genişleme uygulanmakta olan ekonomik politikanın olumsuz yönlerinden biri olmaya devam etmektedir.

- GELİR DAĞILIMI

Devlet İstatistik Enstitüsü'nün (DİE) daha önce geçici sonuçları yayınlanan "1987 Yılı Hane Halkı Gelir ve Tüketim Harcamaları Anketi" araştırma sonuçları yeniden yayınlanmıştır. Aşağıdaki tabloda 1973'ten bu yana Türkiye'de milli gelirin kişisel dağılımı görülmektedir.

Hane Halkı Yüzdeleri	1983'te Milli Gelirden Alınan Pay (%)	* 1987'de Milli Gelirden Alınan Pay (%)	1987'de Milli Gelirden Alınan (%)
Birinci yüzde 20	3.54	4.00	5.24
İkinci yüzde 20	11.12	7.00	9.61
Üçüncü " 20	14.39	13.00	14.06
Dördüncü " 20	18.71	21.00	21.15
Beşinci " 20	52.24	55.00	49.94

(*) İlk açıklanan veriler

DİE'nin açıklamasında anket çalışması sırasında çeşitli nedenlerden kaynaklanan "hata payları içerdiği" ve "olumsuz durumlara rağmen, anket sonuçlarının kamuoyuna sunulmasında yarar gördüğü sonuçlar", daha önce açıklanan sonuçlara göre "görece bir iyileşme" yi göstermekle birlikte, son veriler de ülkemizdeki en yüksek gelir elde eden kesimler ile en düşük gelirli kişiler arasındaki dengesiz ve adaletsiz gelir dağılımını açık bir şekilde ortaya çıkarmaktadır.

Anket sonuçlarına göre nüfusun ilk yüzde 20'lik bölümü gelirden yüzde 5.24'lük bir pay alırken, son yüzde 20'lik bölümü ise yüzde 49.94'lük bir pay almaktadır. Başka bir deyişle nüfusun yüzde 20'lik üst gelir grubu ülkemizdeki gelirin yarısını alırken, bu oran diğer dört grubun aldığı paya eşitlenmekte; bu tablo son onbeş yılda Türkiye'de belli bir ekonomik gelişmeye rağmen milli gelirin adaletsiz dağıtıldığı gerçeğinin değişmediğini göstermektedir.

- Vergi Politikası

Gelir dağılımı ile ilgili Türkiye'de son yapılan çalışmanın düzeltilmiş sonuçları bu doğrultuda iken, adaletsiz gelir dağılımı ile birlikte anılan vergi politikasındaki adaletsizlik de benzeri biçimde çalışanlar aleyhine gelişim göstermektedir.

Sürdürülen ekonomik politikaya egemen olan yaklaşımın gelir dağılımını çalışanlar aleyhine dönüştüren yüzü, gelirin yeniden dağılımında da aynı işlevini sürdürmekte ve çalışanları mağdur etmektedir. Vergi kesintisi yanı sıra, sosyal güvenlik prim ve fon benzeri kesintiler ile bugün ücretin yaklaşık yarısı ancak çalışanın eline geçebilmektedir. Meydana getirilen bu çarpık yapının boyutu artık sermaye kesiminde bile tepkilere yol açmakta ve düzeltilmesi gereğine işaret edilmektedir. Kuşkusuz bu doğrultudaki yaklaşımlar olumlu olarak kabul edilmelidir. Ancak bu durumun düzeltilmesine yönelik uygulamalar, öncelikle bu yapının oluşmasına neden olan unsurların sağlıklı tesbitiyle anlamlı olacaktır.

Buradan hareketle, örneğin "vergi" olayı üzerinde biraz ayrıntılı bir değerlendirme bu konuda yararlı olacaktır. Vergi politikasının ekonomik ve sosyal amacı ile bu alandaki mevcut uygulamaların niteliği, çalışanlara dönük uygulamaların bir boyutunu yansıtmaları açısından önemlidir.

Rasyonel ve modern bir vergi politikasının temel amacı devlete gelir sağlamaktır. Ancak bu temel amaca ulaşmak için vergi yükünün toplumun çeşitli kesimleri arasında mümkün olduğu kadar adaletli dağıtılması da önemlidir. Modern vergicilik, mali amaçları dışında, gelir dağılımı farklılıklarını azaltmak, yatırım eğilimi üzerindeki olumsuz etkilerini azaltmak, işsizliği önlemek, iktisadi ve mali istikrarı sağlamak ve tatmin edici bir ekonomik gelişmeyi gerçekleştirmek gibi sosyal ve ekonomik amaçları da kapsamaktadır. Bu amaçları kendi yapısı içinde tutarlı bir biçimde ve en iyi şekilde bağdaştırıp birleştiren vergi politikaları günümüzün modern vergi politikasını oluşturur.

Ülkemizde uygulanan vergi politikalarına bakıldığında, özellikle 1 80 sonrası dönemde uygulanmaya başlanan ekonomik politikalar doğrultusunda yapılan düzenlemelerle vergi politikasının rasyonel ve modern olmaktan çok uzaklaştığı görülmektedir. Yapılan düzenlemeler kamu hizmetlerini yapmak durumunda olan devletin bu hizmetlerin maliyetini karşılamak üzere toplumun çeşitli kesimlerinden yaptığı zorunlu ve karşılıksız kaynak aktarımında modern vergi politikasının temel amacını gerçekleştirme açısından hem yetersiz, hemde dengesiz olduğunu ortaya koymaktadır. Vergi politikasındaki köklü bir anlayış değişikliğine gidilmesi sonucu Anayasa da yer alan "Herkes, kamu giderlerini karşılamak üzere mali gücüne göre vergi ödemekle yükümlüdür. Vergi yükünün adaletli ve dengeli dağılımı maliye politikasının sosyal amacıdır." hükmüne rağmen vergi yükü daha çok düşük gelirli kesimler üzerinde yoğunlaşmış bir yandan ücretlilerin ulusal gelirden aldıkları pay azalırken öte yandan vergi yükleri artmıştır. Bu şekilde mali yükler artışı çok dengesiz bir mali yük bölümüşümüne dönüşmüş gelirin yeniden dağılımı üzerinde olumsuz etkilerde bulunan bir vergi sistemi yaratılmıştır.

Ödenen verginin gelire oranı olarak ifade edilebilen vergi yükünün, ücretliler üzerinde etkisi, özellikle gelir vergisi tarifelerindeki değişimlerde kendini göstermektedir. Son yıllarda vergi dilimlerindeki genişlemenin enflasyon oranının altında bir artış göstermesi ve vergi dilim sayısının azaltılması giderek daha fazla ücretlinin yüksek oranlardan vergi ödemesine neden olmuştur. 1985 yılı vergi dilimleri tarifesinde en yüksek yüzde 55 olan vergi oranı, 1986 ve takip eden yıllarda yüzde 50'ye indirilirken en düşük dilime uygulanan yüzde 25'lik vergi oranı değiştirilmemiştir. Böylece ilk gelir diliminin vergi oranının yüksek, en üst gelir diliminin vergi oranının düşük olması sonucu, üst gelir grubundakilerin vergi yükü alt gelir grubundaki gelirliye göre daha avantajlı duruma gelmiştir. 1986 ve 1987'de uygulanan tarifenin dilimleri yıllık ve milyon TL. olarak 0-3, 3-6, 6-12, 12-24, 24-48 ve 48'in üstünde olmak üzere düzenlenmiş ve en alt dilimde vergi oranı yüzde 25 ile başlatılmış, üst dilimlere doğru yükseltilerek yüzde 50 ile bitirilmiştir. 1988 yılında oranlar aynı tutulurken dilimler yüzde 66.7 oranında genişletilmiştir. Söz konusu 1986-88 döneminde DiE tüketicici fiyatları endeksi ise yüzde 144 oranında yükselmiştir. 1989 yılında vergi dilimleri yüzde 20 oranında genişletilirken, tüketicici fiyatları yüzde 69.6 oranında yükselme kaydetmiştir.

./..

1990 yılında ise dilimler yüzde 33.3 oranında genişletilerek en alt dilim 0-8 milyona çıkarılırken, fiyat artışları yüzde 60.4 olmuştur. içinde bulunduğumuz 1991 yılı içinde en alt vergi dilimi, vergi oranı değiştirilmeden yüzde 50 oranında arttırılmış ve 0-12 milyon TL.ya çıkarılmıştır. Fiyat artışlarının da bu yıl yaklaşık aynı düzeyde olacağı tahmin edilmektedir.

1986-91 döneminde fiyatlar iyimser olan 91 enflasyon tahmini de dikkate alındığında 9.3 kat artmış olacaktır. Halbuki tarife dilimleri aynı dönemde yalnızca 4 katına çıkarılmış olmaktadır. Dolayısıyla vergi yükü adı konmadan, gelir vergisi mantığına aykırı bir biçimde yükseltilmekte ve gerçek ücretler düşürülmektedir. En alt vergi diliminin 1986 yılındaki düzeyini koruyabilmesi için 1991 yılında 0-27.9 milyon lira olması gerekmektedir. Oysa yukarıda da belirtildiği gibi ilk dilim 0-12 milyon liradır.

Uygulanan vergi politikası ile ücretlilerin vergi yükünün azaltılıyor görüntüsü altında artırıldığı, en az geçim (özel) indiriminin reel olarak aşındırılmasıyla da açığa çıkmaktadır. Ücret gelirlerinin haksız ve ağır vergilendirilmesinin kısmen önlenmesini sağlayabilecek bir önlem olan en az geçim indirimi ile asgari ücret arasında devamlı bir ilişki kurularak enflasyona karşı korunması sağlanmamaktadır. 1981'de yıllık 72.000 liralık özel artı genel indirimden yararlanılırken 1986'da genel indirim kaldırılmış, 1988'de özel indirim 144 bin liraya, 1989'da 216 bin liraya, 1990'da 432 bin liraya ve nihayet 1991 yılında da yüzde 50 oranında arttırımla 648 bin liraya çıkarılmıştır. 1981-91 döneminde bu şekilde indirim tutarı 9 kat artırılmıştır. Ancak aynı dönemde fiyatlar ise 1991 yılı artışıyla birlikte 47 kat olacağı hesaplanmaktadır.

İndirim tutarı bu durumda 1981'deki düzeyini yakalayabilmesi için yıllık yaklaşık 3.4 milyon lira, 1986'daki düzeyini koruyabilmesi için ise yaklaşık yıllık 670 bin lira dolayında olması gerekmektedir. Ortaya çıkan tablo yapılan indirim düzenlemelerinin sosyal amacının bulunup bulunmadığını kuşkuya yer bırakmayacak şekilde açığa çıkarmaktadır. Uygulamada yapılan düzenlemeler bu rakamların çok gerisinde kaldığından ücretlilerin vergi yükü yükselmekte önceki yıllarda görülmeyen ölçüde vergiden kaçınma ya da vergi kaçırma olanaklarına sahip diğer gelir gruplarına oranla ücretli yükümlüler yıl ortasında üst vergi dilimlerine kayarak reel gelir kaybına uğramaktadır.

Dolaylı vergiler gözönüne alındığında ücretlilerin vergi yükünün daha büyük boyutlara ulaştığı görülmektedir. Yansıtılabilir olması açısından en adaletsiz olan vergilerden biri sayılan dolaylı vergiler ülkemizde vergi gelirleri arasında son yıllarda artış göstermektedir. Özellikle temel mal ve hizmetlere konulan dolaylı vergiler dargelirlilerin vergi yükünü izafi olarak artırmaktadır.

KDV oranları 1990 yılında bilindiği gibi temel ihtiyaçlarda yüzde 3'ten kademeli olarak yüzde 100'lük artışla yüzde 6'ya çıkarılmıştır. 1991 yılında ise KDV'nin en düşük ve toplumun tüm kesimlerine aynı yükü getiren ve en çok etkileyen ilk dilimi yüzde 8'e çıkarılacaktır. İlk dilim oranının Hollanda ve İspanya'da yüzde 6, Yunanistan'da yüzde 3-6, Almanya'da da yüzde 7 olduğu gözönüne alındığında bu düzenlemeyle birçok batı ülkesinde uygulanan ilk dilim oranının üzerine çıkılacağı görülmektedir. KDV uygulamasının yanısıra son yıllardaki bir başka dolaylı vergi uygulamasıda fonlardır. Örneğin petrol ürünlerine uygulanan akaryakıt tüketim vergisi yanında akaryakıt ve destekleme fiyat istikrar fonu gibi ödemeler, tek el maddeleri için uygulanan savunma sanayi destekleme, toplu konut, eğitim ve sağlık fonları vergi niteliğinde ödemelerdir. Dolaylı vergi niteliğinde olan bu ödemelerin yükü de daha çok dar ve sabit gelirli kesimler üzerindedir. Böylece dolaylı vergilerin genel vergi içindeki payı artırılırken dolaysız vergilerin payı azaltılmakta, vergi yükü dar ve sabit gelirli kesimlere kaydırılmaktadır.

Son yıllarda özel sektöre tanınan vergi avantajları ve sübvansiyonlar da kaynağını ücretlilerin gelir azalmasında bulmaktadır. Sermaye kesiminden yana tercihini ortaya koyan siyasi iktidarın düzenlemeleri bu yöndedir. Şirketler için getirilen yeniden değerlendirme yöntemi bu tercihin bir örneğidir. Vergileme açısından doğru olan ve enflasyon karşısında korunmayı sağlayan bu düzenlemeyle sermaye üzerindeki verginin enflasyon nedeniyle artmasını önlemeye çalışan siyasi iktidarın aynı düzenlemeyi yukarıda belirtildiği gibi ücret gelirleri için gereken ölçüde yapmaması dikkat çekicidir.

Raporumuzun, 1991 yılı programının konsolide bütçe ile ilgili tedbirlerin açıklandığı bölümde de ifade edildiği gibi, 1991 yılı bütçesinin temel göstergeleri uygulanagelen ekonomik politikanın izdüşümüdür. Nitekim, TBMM'ne sunulan 1991 mali yılı bütçesi ve gerekçesinin "vergi" ile ilgili bölümü incelendiğinde;

Vergi kalemleri arasındaki artış farkı da vergi adaletsizliğini gözler önüne sermektedir. Bütçe gerekçesi incelendiğinde 1991 yılı vergi gelirlerinin yüzde 56.9 arttığı görülmektedir. Toplumun her kesimince kullanılan mal ve hizmetlerden alınan vergilerin artışı ortalamanın üzerinde yüzde 66.4 iken, gelir ve servet vergilerindeki artış yüzde 50 ile sınırlı kalmaktadır. Gelirden alınan vergiler kendi içinde incelendiğinde de kurumlar vergisindeki artışın yüzde 43, gelirden alınan verginin de yüzde 51.7 artacağı öngörülmektedir. Dış ticaretten alınan vergilerin artışındaki öngöründe yüzde 61.9'dur. Dahilde alınan ve tüketimi vergilendiren KDV ise yüzde 64.7 oranında artırılmaktadır. Akaryakıt tüketim vergisinde yapılan artışta yüzde 111.5 oranındadır.

Sermaye kesiminin vergilerinden olan kurumlar vergisi artış oranının düşüklüğü istisnalardan kaynaklanmaktadır. Önümüzdeki dönemde mevcut istisnalara ilâve olarak getirilen yatırım indirimi genişlemesi, çevre kirliliğini önleyici yatırım istisnaları ve kalkınmada öncelikli yörelerde kurumlar vergisinin düşürülmesi gibi önlemler kurumlar vergisindeki artış oranının yüzde 43' te kalmasına neden olmaktadır. Bu şekilde gelir dağılımında en büyük payı alan sermaye kesimi vergi yüküne en az katılma olanağına kavuşturulmaktadır.

Sorunun temelinde, tercihini bilinçli olarak sermaye kesiminden yana koyduğunu yaptığı düzenlemelerle gösteren siyasi iktidarın yaklaşımı bulunmaktadır. Ancak uygulanan mali politikalar bilinçli olarak seçilen ekonomik politikaların başarısızlığının sonuçlarını ortaya koymakta, başarısızlığın sonuçları ise bu kararların oluşturulma sürecinin tamamen dışında tutulanlara ödetilmektedir.

İşten Çıkarmalar

Son yıllarda gündemde yoğun olarak yer alan konulardan biriside işten çıkarmalardır. İşsizliğin çığ gibi büyüdüğü ülkemizde, işçi kıyımı bir çok işkolunda büyük sorun yaratmaktadır. Özel sektör işverenlerinden sonra, kamu kesimi işletmelerinde de, özellikle geçici işçilerin işine son verilmekte, emekli olanların yerine ise işçi alınmamaktadır.

İşten atılmalara en büyük gerekçe körfez krizi gösterilmektedir. İşverenler ürettiklerini satamadıklarını, ihracatın ve iç piyasa duruklaması sonucu bu yola başvurdıklarını iddia etmektedir.

Bize göre bütün bu iddialar gerçekte bağdaşmamaktadır. Körfez krizini fırsat bilen işverenler, haksız yere işçi atmakta, yerine asgari ücretle geçici işçi almakta veya kadroları boş tutmaktadırlar.

İşsizliği körükleyen Hükümet, işçi kıyımına seyirci kalarak, sosyal devlet ilkesinin gereğine uymamaktadır.

İşsizlik sorununa yönelik olarak köklü ve kalıcı bir program uygulanmaması ve sorunun piyasa koşullarına göre çözümlenmesi gerektiği biçimindeki yaklaşım, çalışanlara yönelik ekonomik bir baskı aracı durumuna dönüşmüştür. İşsiz sayısındaki artış çalışanların reel gelir yitirmesine ve gelir bölüşümünün aleyhine dönmesine yolaçan temel bir etken olmuştur. İşsizlik sigortası gibi toplumsal güvenceleri bulunmayan ülkemizde işsiz kalanların ekonomik ve sosyal yükünü çalışanlar taşımaktadır.

Yıllardır ekonomik bunalımın yükünü omuzlarında taşıyarak büyük özverilerde bulunan bu kesimin, zaten kısıtlı olan olanaklarını işsizlerle paylaşması, sıkıntılarının daha da artmasına yol açmaktadır. Özellikle son dönemde ekonomide görülen daralma ile birlikte baskısını giderek arttıran işsizlik olgusu, çalışanların zaten düşük ve yetersiz olan gelir düzeylerini geriletme doğrultusunda önemli bir araç olurken, diğer yandan esasen istihdam güvencesini tehlikeye düşürmektedir.

İşçi çıkarma yetkisinin işverenlere her çeşit kontrolden uzak bir şekilde tanınması, TÜRK-İŞ tarafından ötedenberi Türk İş Hukukunun önemli bir eksikliği olarak değerlendirilmiştir. Bu çerçevede TÜRK-İŞ, iş yasalarında çağdaş hukuk anlayışının gereği olan kurallara yer verilmesini savunmuştur.

İş Hukukunun ortaya çıkmasını gerekli kılan evrensel nitelikteki nedenlerin başında, devletin toplumsal niteliğinin önem kazanması ve güçsüzün yanında, onun haklarını korur duruma gelmesidir.

İş Hukukunun kurallarını ortaya koyan iş yasaları da güçsüzün güçlü karşısındaki haklarını koruyabildiği ve güvence altına alabildiği ölçüde çağdaştır ve toplumsal huzuru sağlayıcıdır.

İş Kanunlarımızı bu anlamda değerlendirirsek, özellikle hizmet akdinin sona ermesini düzenleyen hükümler bakımından Anayasa'daki sözleşme özgürlüğünün, çalışma hak ve ödevi aleyhine korunduğu görülür. Gerçekten, çalışma herkesin hakkı ve ödeviyse iş bulmuş kişilerin işsiz duruma getirilmeleri için nesnel, haklı nedenler ve kaçınılmaz zorunluluklar olmalıdır. Bunun dışındaki nedenlerle hizmet akdinin sona erdirilebilmesi olanağı sözleşme özgürlüğünün keyfi olarak kullanılması anlamına gelir. Anayasamız böyle bir kullanımı öngörmemiştir.

Bu yaklaşımla İş Kanunu'nun 13, 17 ve 24 ncü maddeleri hizmet akdinin sona erdirilmesini, herkesin sahip olduğu Anayasa buyruğu gereği olan çalışma hak ve ödevinin keyfi olarak sona erdirilmesine olanak bırakmayacak biçimde yeniden düzenlenmesi zorunlu görülmektedir.

Bu düzenleme çağdaşlaşma yolunda sık sık örnek gösterdiğimiz gelişmiş batı demokrasilerinde uzun süreden beri uygulanan, artık tartışması yapılmayan, benimsenmiş kurallardır.

İstihdam güvencesinin hayata geçirilmesi, işverenin keyfi davranışlarına son verilebilmesi ve işçi/işveren arasındaki ilişkilerde yargı denetiminin hakim kılınması amacıyla 13 ncü maddenin değiştirilmesi gerekli görülmektedir.

Bu değişiklikle işçi/işveren tarafının adaletli ortam içinde çalışmalarını sağlanmış olarak bunun sonucu çalışma barışı ve iş huzuru önemli ölçüde gerçekleştirilebilecektir.

İŞÇİ HAK VE ÖZGÜRLÜKLERİ İLE İLGİLİ ÇALIŞMALAR

A- İşçi Hak ve Özgürlüklerinin Korunması ve Geliştirilmesi için Yapılan Çalışmalar

Bilindiği üzere, 15.Genel Kurulu takiben Başkanlar Kurulumuz gelişen olaylar karşısında zaman zaman da olağanüstü toplanmış, en son olağan toplantısını ise 24 Eylül 1990 tarihinde gerçekleştirmiştir. Bu tarihten sonra yine günün koşullarına göre Başkanlar Kurulu (gerektiği durumlarda) olağanüstü toplantıya çağırılmış ve gündemdeki konular değerlendirilmiştir. 24 Eylül 1990 tarihinden bu yana sürdürülen çalışmalar aşağıda özetlenerek bilgilerinize sunulmaktadır.

Başkanlar Kurulu Toplantısı (24 Eylül 1990)

Olağan Başkanlar Kurulu'nu TÜRK-İŞ Genel Başkanı bir konuşma ile açmıştır. Özellikle 2 Ağustos'tan beri süregelen körfez krizi; toplu iş sözleşmelerdeki son tıkanıklıklar; ekonomik durum; işçi çıkarmaları; dış ilişkiler bağlamında Kıbrıs meselesi, AT ilişkileri; Cumhurbaşkanının endüstriyel ilişkiler alanındaki haksız müdahalelerinin ele alındığı açılış konuşması ile karşılaşılan sorunlar hakkında kapsamlı bir değerlendirme yapılmıştır. Genel Başkan açış konuşmasında özetle şu görüşlere yer vermiştir.

" Çalışma barışını zorlayan sıkıntılar devam etmektedir. Bu zor koşullar nedeniyle, Konfederasyonumuz, sendikalarımız, sendikacılarımız ve işçi,memur,emekli ve tüm dar gelirliiler olağanüstü güçlüklerle karşı karşıyadır.

Birinci sorunumuz ekonomiktir.

Hiç kuşkusuz, bütün Türkiye tarihinde bu derece haksız, adaletsiz ve başarısız bir ekonomi politikası görülmemiştir. Yalın gerçek şudur: Türk ekonomisi aslında derin bir bunalım içindedir ve giderek milli çıkarlardan uzaklaşıp yabancı çıkarlara teslim edilmektedir. yabancı kaynaklar da bunun karşılığında ısmarlama övgüler düzerek kamuoyunu yanıltmaya çalışmaktadır.

ikinci sorunumuz siyasal bunalımdır.

Yoksulluktan adaletsizliğe, işsizlikten güvensizliğe, işçi haklarından insan haklarına, tüketici haklarından çevre sorunlarına ve dış ilişkilere kadar Türkiye'nin yüzlerce siyasal sorunu birikmiştir ve çözüm beklemektedir. Ancak sorunları çözmekle görevli olan siyasal sistem güven verici bir şekilde işlememektedir. Parlâmenter demokrasi, yoksul ve ezik halk çoğunluğunun özlemlerine cevap verememe tehlikesiyle karşı karşıyadır.

İktidar gözü kapalı bir yol tutturmuş sorumsuzca gitmektedir. Bu gidişin ülke ve millet yararına olmadığı ortadadır.

Siyasal hayatımızın temel kurumu olan Parlâmentonun dengeli bir çalışma düzenine sahip olmayışı gündeme çok büyük kaygıları getirmektedir: Genç demokrasimiz halkın güveniyle yaşayacaktır. Bu güven kaybolursa Cumhuriyetimizin siyasal değerleriyle bağdaşmayan olumsuz gelişmeler ortaya çıkabilir.

Üçüncü sorunumuz ise dış politika konularıdır. Kıbrıs konusunda kalıcı sonuç alınamamıştır. AT ile ilişkilerimiz ise sağlıklı bir yapıya kavuşturulamamıştır.

Bütün bu sorunlar ve sıkıntılar dönüp dolaşıp yine bizim sırtımıza biniyor, bizim sorumluluklarımızı artırıyor. Türkiye iyi ellerde olsa, bizim işlerimiz azalır ve sadece teknik sendikacılıkla meşgul olmakla yetinebiliriz.

Tarafsız olması gereken Sayın Cumhurbaşkanı eski alışkanlığı ile ücretlere ilişkin müdahaleci açıklamalar yapmaktadır.

Esas olan işçiye ve memura yüzde şu kadar, bu kadar vermek değil, bu insanlara günün koşulları altında, hakettiklerini verebilmek, milli gelirden bölüşümü hakça yapabilmektir.

Bizi bekleyen sorunlar ve yerine getirmemiz gereken sorumluluklar vardır. Ama biz şimdiye kadar çok zorluğun üstesinden geldik, birlik ve beraberliğimiz sayesinde bu yeni zorlukların da elbette üstesinden geleceğiz."

Başkanlar Kurulu çalışmalarını 24-25 Eylül 1990 tarihlerinde sürdürmüş alınan kararlar 26 Eylül 1990 günü TÜRK-İŞ Yönetim ve Başkanlar Kurulu ortak bildirisi ile kamuoyuna açıklanmıştır.

TÜRK-İŞ Yönetim ve Başkanlar Kurulu Açıklaması (26.9.1990)

TÜRK-İŞ Yönetim ve Başkanlar Kurulu, 24-25 Eylül tarihlerinde Genel Başkan Şevket YILMAZ'ın başkanlığında yaptığı olağan toplantıda, ülkemizde ve dünyada gelişen güncel olayları değerlendirmiş ve aşağıda belirtilen konuların kamuoyuna duyurulmasını kararlaştırmıştır :

- " 1- TÜRK-İŞ Başkanlar Kurulu dünya barışını tehdit eden Körfez krizi sorununun savaşa başvurulmaksızın çözüme ulaştırılması dileğini belirtirken, toprak bütünlüğümüzün savunulması dışında ülkemizin herhangi bir şekilde bir savaş içine sokulmasına kesinlikle karşı olduğunu açıklar.

TÜRK-İŞ Başkanlar Kurulu Uluslararası Hür İşçi Sendikaları Konfederasyonu (ICFTU) nun bu konudaki kararlarına paralel olarak, insanları birbirine kırtıran, üretimi, kalkınmayı ve dünyanın geleceğini belirsiz uçurumlara sürükleyen savaş tehlikesinden tüm devletlerin kaçınmasını dilerken, Irak'ın da Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi kararlarına uymasını istemektedir.

- 2- Körfez krizi yüzünden olumsuz etkilenen ülkelerin başında Türkiye'nin yer aldığı açıkça ortadadır. Daha önce de çeşitli vesilelerle açıkladığımız üzere, Körfez krizinin yarattığı ekonomik sıkıntıları/fırsat bilerek krizin faturasını işçilerle memurlar, köylüler ve diğer dar ve sabit gelirli kesimlerin sırtına "Günlük Zamlar" şeklinde yüklenmesini kınayan TÜRK-İŞ Başkanlar Kurulu, bu haksızlığa son verilerek, Hükümeti ve tüm işverenleri işçi-memur ve emeklilerin gelirlerini artırmak suretiyle uğradıkları ekonomik kayıplarını en kısa sürede gidermeye çağırır.
 - 3- TÜRK-İŞ Başkanlar Kurulu, bir taraftan Körfez krizinin yarattığı ekonomik kayıplar altında bunalan geniş halk kitlelerinin bu sıkıntısı devam ederken, öte yandan bugün ilân edilen temel tüketim maddeleri dahil yeni KDV oranları ile halkımızın yeni bir yük altına sokulması nedeniyle beliren ağır koşulların durdurulmasına ait önlemlerin acilen yürürlüğe konulmasını talep eder.
 - 4- İşsizliğin ülkemizde had safhaya ulaştığı bu dönemde, sendikalaşmayı önlemek amacıyla haksız yere işçi çıkarmalarının ve işyeri kapatmalarının, sosyal birikimleri patlama noktasına taşıdığını da dikkati çeken TÜRK-İŞ Başkanlar Kurulu, bu olumsuzluğa ilâveten işverenler Konfederasyonu (TİSK) in, genelinde geniş haklılık payı bulunan işçi eylemlerini kırabilme oyunlarını ve bu yolda sürdürülen çabaları esefle kınamaktadır. Başkanlar Kurulu, kendi işçisine adeta cephe açarcasına tezgahlanan bu yanlış tutumun, işçileri geriletmeye yetmeyeceği gibi, üretime ve ekonomiye de olumsuz etkiler yapacağını açıkça belirtir.
 - 5- 1990 yılı ikinci yarısında süresi biten ve bitecek olan toplu iş sözleşmelerindeki son aşamayı da değerlendiren TÜRK-İŞ Başkanlar Kurulu, gerek 1990 yılının son altı ayına, gerekse 1991 yılına ait kamu kesimi sözleşmelerinin, Başkanlar Kurulunca oluşturulan komisyonlar tarafından yürütülmesini karara bağlamıştır.
- Bu karara göre, TÜRK-İŞ bünyesinde kurulan komisyonlar, başta yetki sorunu ve Kamu İşverenleri Sendikalarının tutumu olmak üzere, 1991 yılının kamu kesimi sözleşmelerinde izlenecek genel stratejiyi saptamak için, Ekim ayı içinde çalışmalarına başlayacaktır. Komisyonun alacağı kararlara, sözleşmeler sırasında aynen uyulması, çıkacak uyuşmazlıkların çözümü için ilgisi olsun olmasın, tüm üye kuruluşlarımızın, ortaya konulacak mücadele şekline noksansız katılması kararlaştırılmıştır.
- 6- Anayasa ve yasalardaki antidemokratik hükümlerle işçi hak ve özgürlükleri önündeki engellerin kaldırılması konusunda TÜRK-İŞ tarafından hazırlanıp hükümete sunulan istemlere, siyasi iktidarca herhangi bir yaklaşım gösterilmemiş bulunmasını ve vaadlerin yerine getirilmemiş olmasını üzüntüyle karşılayan Başkanlar Kurulu, Parlâmentodaki tüm siyasi parti gruplarını bu konuda süratle çalışmaya ve göreve davet eder.
 - 7- Hükümetçe hazırlanan SAĞ-KUR yasa tasarısı ile SSK Sağlık tesislerinin de kapsama alınmak istenmesini tehlikeli bir tutum ve gelişme olarak tesbit eden TÜRK-İŞ Başkanlar Kurulu, bu uygulamaya şiddetle karşı olduğunu açıklar. "

Cumhuriyet Bayramı Mesajı (29 Ekim 1990)

TÜRK-İŞ Yönetim Kurulu tarafından yayınlanan Cumhuriyet Bayramı mesajında, bu büyük bayram içtenlikle kutlanırken, bazı yasalardan kaynaklanan antidemokratik uygulamaların da bir an önce sona erdirilmesi dileğinde bulunulmuştur.

TÜRK-İŞ Yönetim Kurulunun Cumhuriyet Bayramı mesajında şöyle denilmiştir :

" Sonsuza dek yaşaması dileği ile Cumhuriyetimizin 67.yılıni içtenlikle kutluyoruz.

işçiler olarak, Ulu önder Atatürk'ün kurduğu Türkiye Cumhuriyetini yaşatıp korumada, hiçbir fedekârlıktan kaçınmıyacağımız tabiidir.

Ancak, cumhuriyet idaresinin temeli, hür demokratik kurallara dayandığı halde, bugün ülkemizde uygulanmakta olan Anayasa ile bazı yasalardaki antidemokratik hükümler, cumhuriyet rejiminin halkımıza sunduğu erdemleri zayıflatmaktadır. Hele lâik cumhuriyet ilkelerinden ödün verici tarzdaki düşünce ve uygulamalardan kesinlikle kaçınılması şarttır.

Gerek temel insan hak ve özgürlükler, gerekse çalışma hayatı önündeki bu yasak ve engellerin bir an önce kaldırılmaması halinde, ülkemizdeki sosyal ve ekonomik dengesizliklerin giderileceğinden kuşku duymaktayız.

Demokrasinin vazgeçilmez müesseselerinden olan işçi sendikaları, üzerinden 67 yıl geçtikten sonra bile, demokratik ilkelere dayalı cumhuriyet idaresinin yaşanan çıkmazlarından söz edilmesini, üzüntü ile karşılamaktadır.

Bu darboğazlardan bir an önce kurtulmak ve Cumhuriyetin 68 nci yılına daha mutlu girmek, en büyük arzumuzdur.

Yine bu vesileyle tehlikeli bir noktada bulunan dünya barışının da yeniden sağlıklı bir yapıya kavuşmasını dileriz:

En mutlu günümüz Cumhuriyet Bayramının 67 nci yıldönümü, Türk Ulusuna kutlu olsun."

Olağanüstü Başkanlar Kurulu (30 Ekim 1990)

Ülkemizin içinde bulunduğu ekonomik ve siyasi bunalım ve bu durum karşısında bir türlü çözüm getirilemeyen çalışanların sorunları 30 Ekim 1990 tarihinde toplanan Başkanlar Kurulunda bir kez daha gözden geçirilmiştir. 2 Ağustos 1990 günü başlayan ve giderek tırmanan körfez krizi ve bu krizin ülkemiz geniş halk kesimlerini bunalıtan ekonomik baskıları endüstriyel ilişkileri hergeçen gün bunalıma sürüklemektedir. TÜRK-İŞ Genel Başkanı 30 Kasım 1990 tarihli Başkanlar Kurulunu açış konuşmasında tüm bu sorunların üzerinde durmuş ve konfederasyon ve bağlı kuruluşlar olarak bugüne

kadar neler yapıldığının ve bundan sonra yapılacaklar konusunun değerlendirileceğini açıklamıştır. Sendikaların haklı taleplerinin, başta Cumhurbaşkanı olmak üzere kamu ve özel kesim işverenlerince çarpıtılarak kamuoyunun yanlış yönlendirilmek istenildiğine de değinen TÜRK-İŞ Genel Başkanı, bunun ardından devam eden toplu görüşmelerin çıkmaza girdiğini, bunun ise dikkat çekici olduğunu ifade etmiştir. Mevcut Anayasanın henüz oluşturulması aşamasında da bu antidemokratik Anayasa ile vatandaşın temel hak ve özgürlüklerinin geliştirilemeyeceğine dair uyarıları olduğunu belirten TÜRK-İŞ Genel Başkanı, bu hükümetin artık işçi kesimine vereceği bir şeyi olmadığını söylemiştir.

Çalışmalarını 30-31 Ekim 1990 günleri sürdüren Başkanlar Kurulu, yayınladığı sonuç bildirisiyle süregelen olumsuzluklar karşısında uyarı eylemi yapılmasının kararlaştırıldığını açıklamış ve bildiride şöyle denilmiştir :

" TÜRK-İŞ Yönetim ve Başkanlar Kurulu 30-31 Ekim 1990 tarihlerinde Ankara'da yaptığı olağanüstü toplantıda genel durumu değerlendirmiş, süregelen olumsuzluklar ve tıkanan toplu iş sözleşmelerinin halli yönündeki önerileri müzakere etmiştir.

TÜRK-İŞ Yönetim ve Başkanlar Kurulu, özellikle kamu kesimi sözleşmelerindeki tıkanıklık ile işçilerle birlikte memurları, küçük esnafı, emekliyi, dul ve diğer sabit ve dar gelirliileri sıkıntıya sokan olumsuzlukların, bugünkü iktidarın yıllar boyu sürdürdüğü antisosyal politikasından kaynaklandığı konusunda görüş birliğine varmıştır.

Bu nedenlerle;

- Başta Anayasa olmak üzere, çalışma hayatını ilgilendiren yasalarla temel hak ve özgürlükleri engelleyen öteki antidemokratik hükümlerin bugüne kadar düzeltilmemesi,
- Vurguncularla fırsatçılara olanak tanıyan başıboş piyasa düzeni ve enflasyondan kaynaklanan hayat pahalılığının geniş halk kitlelerini ezmesi,
- Büyük çaplı bütçe açıklarının, işçi ve memur ücretlerine konulan ağır vergi ve fonlarla karşılama yoluna gidilmesi,
- Devlet memurlarına verilen komik zamlarla mağduriyetlerinin arttırılarak sürdürülmesi,
- Laik Cumhuriyet ilkelerinden ödün verici tarzdaki, düşünce ve uygulamalara karşı çıkılmaması,
- 120 milyar liraya ulaşan işçi alacaklarının, borçlu belediyeler tarafından halen ödenmemiş olması,
- Yüksek kazanç ve rant sahiplerine tanınan imkânların arttırılması ve vergi kaçaklarının önlenememesi,
- Bugüne kadar yaptığımız iyi niyetli uyarıların dikkate alınmaması,
- Özellikle 12 Eylül ortamının getirdiği yasak ve kısıtlamaları, yönetimde kurumlaştırmaya çalışan bugünkü iktidarla diyalog yoluyla sorunların çözülemeyeceği görüşünde birleşen TÜRK-İŞ Başkanlar Kurulu, Bu olumsuzluklar karşısında, genel eylem uygulamasına oybirliğiyle karar vermiştir.

Bu yeni mücadele döneminde, kısa ve uzun vadeli eylemler yapılacaktır.

Başkanlar Kurulu ilk uyarı olarak işçilerin üretimden gelen güçlerini kullanmasına karar vermiştir. Bu amaçla girişilecek eylemlerin uygulanmasında izlenecek usul ve yöntemler konusunda en geç Aralık ayı sonuna kadar tüm sendikaların merkez yöneticileri ile şube başkanları Ankara'da toplanacaktır.

Bu dönemde başta Çankaya olmak üzere, Hükümet ve TİSK'in sendikalarını talep ettiği ücret zamlarına karşı takındıkları tavır ve oluşturdıkları ortak mücadele cephesi yeni boyutlar kazanarak bazı odaların ve işverenlerin de katılmasıyla giderek genişletilmiştir. Bu geniş cephe, bir yandan işten atma tehditleri, öte yandan işyerinde işçilerin yapması gereken işleri taşaronlara devretme ve sendikasızlaştırmanın hızlandırılması, sendikaların gücünü kırma çabaları, haksız işten çıkartmalarla işçi sendikalarına karşı düşmanca bir tutuma dönüştürüldüğünü dikkate alan Başkanlar Kurulu, etkin bir mücadelenin kaçınılmazlığına karar vermiştir.

TÜRK İŞ Yönetim ve Başkanlar Kurulu, TÜRK-İŞ Genel Merkezi ve sırasıyla; DOKGEMİ-İŞ, TEKSİF ve son olarak TÜRK METAL Sendikasının bazı şubelerine yapılan silâhlı saldırıları şiddetle protesto ederek, bu ve buna benzer olayların işçileri asla yıldıramayacağını tekrarlamıştır.

Ayrıca kamu kesimi başta olmak üzere, halen müzakere edilen veya ileride gündeme gelecek olan toplu iş sözleşmelerinden olumlu sonuç alabilmek, işçileri hayat pahalılığına karşı koruyabilmek ve onların her türlü temel hak ve özgürlüklerini savunabilmek için ortaya konacak grevler birlikte yürütülecek ve bu grevler tüm üye sendikalar tarafından da eylemlerle desteklenecektir.

TÜRK-İŞ Yönetim ve Başkanlar Kurulu, bu uzun soluklu mücadelede, mevcut iktidarın politikalarından olumsuz etkilenen diğer meslek kuruluşları ve kesimlerle ortak çalışma zemini arayacaktır.

14 ve 15.genel kurullarda alınan kararlar çerçevesinde uygulanacak bu eylemler sırasında, Konfederasyona bağlı üye kuruluşlar kendi iç çalışmalarını ve eğitim faaliyetlerini bu amaca ağırlık verecek biçimde yürüteceklerdir. "

TİSK Başkanına Verilen Cevap (6 Kasım 1990)

TÜRK-İŞ Teşkilâtlandırma Genel Sekreteri, Türkiye İşveren Sendikaları Konfederasyonu (TİSK) Başkanı Refik BAYDUR'un işçi sendikalarını eleştiren, kendi amaçlarının büyüyen pastadan hakça pay almak olduğunu öne süren demecini kınayarak "Maliyet içinde işçilik payının 10 senede yüzde 23'lerden yüzde 9'un altına düşmesi karşısında hakça bölüşümden bahseden insanın sıkılma duygusu kalmamıştır" şeklinde görüşlerini açıklamıştır.

Açıklama şu şekildedir :

" Türkiye İşveren Sendikaları Konfederasyonu (TİSK) Başkanı Sayın Refik BAYDUR işçilerin üretim gücünü kullanma kararından rahatsız olmalı ki; bir yandan işçi sendikalarından korkmadığını ifade ederken, öte yandan da sendikacılık dersi vermeye kalkışmıştır.

İşçi sendikaları işverenleri korkutmak amacıyla değil, işçilerin hak ve menfaatlerini geliştirmek amacıyla faaliyet gösterirler. Bu faaliyet üretim gücünü kullanmayı gerektiriyorsa tereddütsüz uygularlar.

hakça
BAYDUR, amaçlarının büyüyen pastadan/pay almak olduğunu söylerken koskoca bir gerçeği görmezlikten gelmektedir. 1978'lerde yüzde 23 olan maliyet içindeki işçilik payı, günümüzde yüzde 9'un altına inmiştir. Böyle bir gerçek ortadayken 'hakça pay almaktan' söz eden insanın sıkılma duygusu kalmamış demektir.

Bugüne kadar herhangi bir işyerinin sahibi olmayan, işverenler yanında çalışırken TİSK Başkanlığına getirilen bir kişinin, patronlarına yaranayım derken, çok önem veriyormuş görüldüğü işçi-işveren ilişkilerini kökünden tahrip etmesinden işçiler değil, olsa olsa işveren kesimi zarar görecektir.

Sayın BAYDUR suçluların telâşu ile saçmalamaktadır."

TÜRK-İŞ Yönetim Kurulu Açıklaması (15 Kasım 1990)

TÜRK-İŞ Yönetim Kurulu, son zamanlarda "Lâik Devlet" anlayışına karşıt hareketlerin yoğunluk kazandığını hatırlatarak, "Atatürk ilke ve inkilâplarından ödün verilemeyeceğini" belirtmiştir.

İşçi hareketinin serinkanlılığını koruduğu belirtilen bildiride şu görüşlere yer verilmiştir.

"TÜRK-İŞ Yönetim Kurulu; ülkemizin ekonomik, sosyal ve siyasal sorunlarının giderek ağırlaşmasının yanı sıra, Atatürk ilke ve inkilâplarına karşı sistemli yoğun bir hareketin sürmekte olduğunu üzüntü ve kaygı ile tesbit etmektedir.

Laik devlet anlayışını zedeleyen, üstelik bir kısım politik güçlerden destek ve himaye gören organizasyonları din ve vicdan özgürlüğünün kalıpları içinde görmek son derece yanıltıcıdır.

Bu tür hareketlerin asıl amacını araştırıp ortaya çıkarmak yerine, yüzeysel yorumlarla siyasal çıkar hesapları yapılmasını da Yönetim Kurulumuz tehlikeli bir gelişme olarak görmektedir.

Atatürk ilke ve inkilâplarından asla ödün verilemez.

İşçi hareketi lâik Devlet anlayışına karşıt hareketlerin giderek yoğunlaşmasından ciddi kaygı duymaktadır ve ilgililerin sorumluluklarını ihmal etmeyeceği inancıyla serinkanlılığını korumaktadır.

TÜRK-İŞ, demokratik parlamenter rejimin, Atatürk ilke ve inkilâplarının, laik devlet anlayışının yılmaz savunucusu olmaya devam edecektir.

Bunu, Türklük onurunun ve kendi varlığının temel gereği saymaktadır. "

Genel Başkanın Basın Toplantısı (30 Kasım 1990)

TÜRK-İŞ Genel Başkanı 30 Kasım 1990 tarihinde bir basın toplantısı düzenleyerek gittikçe yaygınlaşmakta olan grevler üzerinde durmuş ve grevlerin yaygınlaşıp genişlemesinde payı olan Cumhurbaşkanı ve siyasal iktidarın tutumunu kınamıştır. 1990 yılı toplu iş sözleşmelerinin mevcut durumuna değinen TÜRK-İŞ Genel Başkanı, yılın ikinci yarısında bağıtlanması gereken toplu iş sözleşmelerinin kilitlendiğini ve bu duruma gelme sorumluluğunun ise işverenlere ait olduğunu vurgulamıştır.

Genel Başkanın basın toplantısının tam metni aşağıda sunulmuştur :

" Gerek hükümetin, gerek onun emrinde ve insiyatifinde çalışan Kamu işveren Sendikalarının olumsuz tutumu yüzünden, beklenen grevler sırayla başlamıştır.

Bu grevler, hiç şüphesiz yayılıp genişleyecektir. Üyesi olsun olmasın TÜRK-İŞ bütün grevleri sonuna kadar destekleyecektir.

1990 yılı içinde hepinizin bildiği gibi 624 bin işçinin toplu iş sözleşmesinin bağıtlanması gerekmektedir. Bunların bir kısmı yani ilk altı ayda olanlar bağıtlanmıştır.

Fakat ikinci altı aya girildiğinde sıkıntılar giderek büyümüş ve toplu sözleşme masalarında maalesef anlaşma sağlanamamıştır.

Bir taraftan hiç görevi gerektirmediği halde Cumhurbaşkanı Sayın ÖZAL, hemen her fırsatta sendikalara çatmış, işçilerin çok ücret istediğini öne sürerek "böyle devam ederse işyerlerini kapatırız." şeklinde gözdağı vermeye çalışmıştır.

ÖZAL'ın bu beyanatını can simidi gibi yakalayan hükümet başkanı ve ilgili devlet bakanı ve işveren kesimi, sendikaların isteklerinin astronomik olduğunu öne sürmüşlerdir.

Açık ve net söylüyorum,gerek Cumhurbaşkanı Sayın ÖZAL, gerekse Hükümet edenler ve gerekse işverenler doğru söylemiyorlar.

Rakamları abartarak, gerçekleri saptırmaya çalışmaktadırlar.

Kendi akıllarınca böyle yaparlarsa, kamuoyunu sendikalara karşı kışkırtacaklarını sanmaktadırlar.

İkide bir "körfez krizi" bahanesiyle halkın karşısına çıkarak yönetimdeki başarısızlıklarını örtmeye çalışan çift başlı hükümet kendi işçisine karşı haksız ve acımasız bir mücadele başlatmıştır.

Kamu kesimi sözleşmeleriyle ilgili Devlet Bakanı Sayın ÇİÇEK'de dün TRT'de yaptığı konuşmada, GENEL MADEN-İŞ Sendikasının isteklerinin karşılanamayacağı, çünkü TTK işyerlerindeki üretimden dolayı zarar edildiğini söyledi.

TTK'nın zarar edişi işçinin kusuru değil, halâ ilkel metodlarla bu bölgede üretim yapan Hükümet ve resmi yetkililerdedir.

Teknolojiyi üretime taşımaktan aciz kalan hükümet bunun kusurunu işçiye yüklemektedir.

Gerçek şudur :

1990 yılının ikinci yarısında kamu kesimi işyerlerinde bağıtlamaya çalıştığımız toplu iş sözleşmeleri maalesef kilitlenmiştir.

Bu işyerlerinde yillanmış işçilerin ortalama brüt ücreti 500-600 bin liradır. Araştırma Merkezimizin de ilan ettiği gibi dört kişilik bir ailenin sadece gıda masrafları bugün 600 bin lira civarındadır. Asgari ücretin biraz üstünde olan işçi ücretlerini çalışanlara reva görüp bu ücretler için yaptığımız talepleri karşılanamaz gibi göstermek devlet adamlığı vasfına yakışmamaktadır.

Birkez daha yetkilileri uyarıyorum. İster kamu kesimi ister özel sektör olsun, işverenler akıllarını başlarına toplamalıdır. Haksız demeçlerle kamuoyunu işçiler aleyhine oluşturmakla çalışma barışı kurulamaz.

./..

Grevler başlamıştır.

Bu sabah Zonguldak'ta GENEL MADEN-İŞ Sendikamız TTK işyerlerinde 43 bin işçiyi greve başlatmıştır. Yine bu sabah GENEL MADEN-İŞ'in MTA işyerlerinde 6 bin işçiyi kapsayan grevi bizzat ben başlatmış bulunuyorum.

Genel Başkanı bulunduğum TEKSİF Sendikasının özel işyerlerinde 100 bin işçiyi kapsayan grev kararını almış bulunmaktayız. Bu grev de önümüzdeki günlerde şüphesiz başlayacaktır. Bu grevleri yine önümüzdeki günlerde TEKGIDA-İŞ, PETROL-İŞ, TÜRK METAL, AĞAÇ-İŞ, ÇİMSE-İŞ, TES-İŞ, TEZKOOP-İŞ, TUMTİS ve bazı gazetelerde TÜRKİYE GAZETECİLER SENDİKASI başlatmış olacaktır.

Halen 51 bin 110 işçimiz grevde bulunmaktadır. Bunun 48 bini kamuda, diğeri özel sektör işyerlerindedir.

Kendi işçisini, kendi memurunu doyurmaktan aciz bir hükümetin sendikalardan ve işçilerden şikayet etmeye hakkı yoktur.

Kendilerini basın yoluyla kamuoyuna ben şikayet ediyorum.

Bu grevler bir hak mücadelesidir ve bu onurlu mücadele sonuna kadar da sürecektir.

Bununla da kalmayacak, 1 Kasım'da alıp ilan ettiğimiz Başkanlar Kurulu kararı uyarınca diğer sendikalarımız da toplu sözleşmesi olsun olmasın bu grevleri çeşitli eylemlerle destekleyecektir.

İşçinin doymadığı yerde, tabii ki üretim de duracaktır.

Sosyal barış zedelenmiştir.

Önümüzdeki günlerde işçi eylemleri ve hak grevleri daha büyük boyutlara ulaştığında, bunun sorumlusu biz olmayacağız.

Çankaya'yı, hükümeti ve işverenleri bir kere daha, hak ve hukukunu arayan insanların karşısında akıl ve mantık çizgisine davet ediyorum.

İşçiyi bu noktadan sonra, başlatılan bu mücadelesinden, hakları teslim edilmeden geri döndürmek mümkün değildir."

I.Verimlilik Şûrası (4 Aralık 1990)

Milli Prodüktivite Merkezi tarafından 4-6 Aralık 1990 Tarihlerinde Ankara'da I.Verimlilik Şûrası düzenlenmiş, TÜRK-İŞ bir işçi delegasyonu ile bu Şuraya katılmıştır. Şûranın ilk günü Cumhurbaşkanı açılış konuşmasını yapmak üzere geldiğinde işçi delegasyonu TÜRK-İŞ Genel Başkanının ardından salonu terk etmiştir. Daha sonra bir açıklama yapan TÜRK-İŞ Genel Başkanı bu protesto olayını şu şekilde açıklamıştır :

" Şu anda Zonguldak'ta grevde bulunan 40 bini aşkın işçimizin durumu, peşpeşe gelen toplu sözleşme görüşmelerindeki uyuşmazlıklar, Cumhurbaşkanı Turgut ÖZAL'ın sendikaları sorumsuzlukla suçlayan demeçleriyle başlamıştır. Bu grev ve uyuşmazlıkların sebebi olan bir Cumhurbaşkanıyı dinleyemedik."

./..

TÜRK-İŞ Genel Başkanı Şûranın birinci günü yapması gereken konuşmasını bu gelişmeler nedeniyle üçüncü güne ertelemiş ve Konfederasyon görüşlerini 6 Aralık 1990 tarihinde yaptığı konuşma ile ifade etmiştir. TÜRK-İŞ Genel Başkanı konuşmasında, çalışma barışının yara aldığı bir ülkede, yüzbinlerce işçinin grevde ve grev aşamasında bulunduğu bir yerde yüksek düzeydeki işsizliğe rağmen işçilerin kitleler halinde işten çıkartıldığı bir ortamda verim artışı bekleminin hayal olduğunu belirterek şöyle devam etmiştir :

" Verimli olacağız, verimli olmaya mecburuz, diyoruz.

Ancak, neden verimli olacağız ? Bunun iyi bilinmesi gerekir.

İlle de devlet zenginleşsin, hazinenin kasaları dövizle altınla dolsun, işverenlerin kârları katlansın diye değil, bunlar olurken toplumun her ferdi refaha kavuşsun prensibini de beraber gerçekleştirebiliyor isek, bir anlam taşır.

Gerçekçi bir değerlendirme yapabilmemiz için, verimlilik ölçüsünü sadece emek açısından değil, bir bütün olarak üretimin diğer faktörleri için de ayrı ayrı ortaya koymak zorundayız. Sektörler ve ulusal düzeyde yapılmasını gerekli gördüğümüz böyle bir ölçü, Türkiye'nin uluslararası verimlilik ve rekabet sahasındaki yerinin belirlenmesi açısından da bize yardımcı olacaktır.

Verimlilik artışını düşünürken, istihdam güvencesini unutmamak gerekir. Yıllanmış işçileri çıkarıp onun yerine düşük ücretle işçi çalıştırma politikasıyla emek devrinin yüksek tutulmaya çalışıldığı bir yapıda, işçilerin o işyeriyle bütünleşmesini sağlayamazsınız. Hep şikayetçi olduğumuz sözleşmeli personel uygulaması da, hem çalışanlar arasında eşitliği bozmakta, hem de iş verimini olumsuz etkilemektedir.

TÜRK-İŞ olarak verimliliği, sadece maliyet unsurları arasındaki fiziksel ilişkileri ifade eden bir kavram olarak görmediğimizi beyan etmek istiyorum. O halde herşeyden önce, yaşadığımız çalışma hayatının niteliklerini geliştirmek zorunluluğuyla karşı karşıya olduğumuzu ifadeyle bu sorunun üstesinden geldiğimiz takdirde verimliliğin artacağına inancımı belirtirim. "

Olağanüstü Başkanlar Kurulu (18 Aralık 1990)

24 Eylül 1990 tarihinde toplanan Olağan Başkanlar Kurulu'ndan sonra 2. olağanüstü Başkanlar Kurulu toplantısı 18 Aralık 1990 günü gerçekleştirilmiştir. Türk-İş Genel Başkanı Olağanüstü Başkanlar Kurulu'nu açış konuşmasında, 30-31 Ekim 1990 günü toplanan Başkanlar Kurulu'nun yıllardan beri süregelen sorunlara karşı duyarsız kalınması sonucunda etkin bir mücadele yöntemi olarak işçinin üretimden gelen gücünün kullanılmasının kabul edildiğini tekrarlamış ve bu Başkanlar Kurulu'nda bunun yöntemi ve tarihinin tesbit edileceğini açıklamıştır. Bu kararın alınmasından sonra Yönetim Kurulu üyelerinin il il dolaşarak şube yöneticileri ve temsilcilerle toplantı yaptıklarını ifade eden Türk-İş Genel Başkanı, başta Hükümet olmak üzere, muhtemelen Cumhurbaşkanı'nın da katılımıyla işveren kanadının bu eylem karşısında yoğun tehdit ve baskılara yöneleceğini, fakat hiçbir baskının eyleme engel olamayacağını, aksine çok daha ağır bir uygulamaya neden olacağını söylemiştir.

Başkanlar Kurulu Açıklaması (20 Aralık 1990)

20.12.1990 günü Türk-İş Başkanlar Kurulu açıklaması yapılmıştır. Örgüt yöneticileri toplantısında da okunduğu şekliyle Başkanlar Kurulu açıklaması aşağıda sunulmaktadır.

" Başta Türk işçileri, ülkemizdeki tüm çalışanlar olmak üzere;Ulusumuzun ekonomik bakımından güçsüz geniş kesimlerinin çoğulcu,katılımcı,özgürlükçü bir demokratik rejimin kurulması ve kurumlaştırılması yolunda öncelikle son on yılda olağanüstü fedakarlıklara engin bir sabır ve metanetle katıldığı inkar edilemeyecek bir gerçektir.

Bu engin sabrın ve dayanıklılığın sürekli istismarına rağmen Türk işçileri olarak, TÜRK-İŞ olarak tüm barışçı yollar sonuna kadar denenmiş,açık tutulmuş,sürekli uyarılar yapılmış,her türlü özveri ve anlayış sergilenmiştir.

Hiçbir çevre, kurum ve kuruluş Türk işçilerinin ve TÜRK-İŞ'in demokrasi ve kalkınma yolunda katlandığı çile ve fedakarlıklara,devletimizin bütünlüğüne ulusumuzun birliğine olan sarsılmaz inancını,yasalara saygısını asla inkâr edemez.

Tartışmasız olarak ve açıkca kabul edilmelidirki bugün ülkemizin siyasal, sosyal ve ekonomik alanda karşılaştığı güçlükleri aşmada zorlamalar ve tikanıklıklar vardır.Inancımız odurki çoğulcu, katılımcı ve özgürlükçü bir demokratik rejimin kurulması ve işlerliğe kavuşması yolunda ve gelişen bu noktada tüm çalışanlar, her kurum ve kuruluş demokratik ve meşru çözüm yolları aramak zorunluğu, ödevi ile karşı-karşıyadır.

Temel insan hakları, özgürlükleri ile onun ayrılmaz bir parçası olan işçi hak ve özgürlükleri önündeki anayasal ve yasal engellerin neler olduğu, çoğulcu, katılımcı, özgürlükçü bir demokratik rejimin işlerliği için başlıca kuralları içeren istemlerimiz defalarca yazılı belgeler halinde siyasal iktidara, yetkililere sunulmuş iletilmiş ve Türk kamuoyuna açıklanmıştır.

Üzüntüyle belirtmek gerekirken, demokratik rejimin işlerliği, sosyal ve ekonomik sorunlardaki tıkanıklığın barışçı bir anlayış içinde çözümlenmesi, ulusal gelirin adaletli dağıtımı, hukukun üstünlüğü, hak arama yollarının açık tutulması yönündeki istemlerimize siyasal iktidarca herhangi bir olumlu yaklaşım gösterilmemiştir. Somut sonuçlar ortaya konmamıştır.

Demokratik rejimin işlerliği, ulusumuzun ve ülkemizin kalkınması ve esenliği yolunda bunca fedakarlıklara ve çileyi yüklenen işçiler, tüm çalışanlar ve ekonomik bakımdan güçsüz geniş halk kesimlerinin istemlerine karşı gösterilen umursamazlık bu gün geline nokta buyurganlığa dayalı saldırı derecesine varan işlem ve eylemlere vardırılmıştır.

Açık ve somut olgular gözler önündedir. Özetle ;

- Çoğulcu, katılımcı, özgürlükçü siyasal demokrasinin gerekleri sürekli gözardı edilmekte,
- "Sosyal Hukuk Devleti" kavramı ve hatta tek başına "Hukuk Devleti" kavramı her geçen gün örselenmekte,
- Temel insan hakları ve özgürlükleri ile onun ayrılmaz bir parçası olan işçi hak ve özgürlüklerinin hayata geçirilmesine karşı sürekli engeller çıkartılmakta,
- Tüm bu koşullar altında uygulanan ekonomik politikalarla ulusumuzun ekonomik açıdan güçsüz geniş kesimlerinin yani, işçisi, memuru, emeklisi, köylüsü ve küçük esnafı ile milyonlarca yurddaşımızın ezilmesi, ekonomik ve sosyal çıkmazlara sürüklenmesi önlenmemekte,
- Geline tıkanıklıkta nihai olarak Ulusumuzun iradesine başvurulması, egemenlik haklarının kullanılması ise çeşitli yollarla önlenmektedir.

Bu durum ve tutumu açık olarak belirlemenin, bu durum ve tutumu değiştirme yönünde mücadelenin her yurddaşımızın, demokrasinin temelinde yer alan her kurum ve kuruluşun kaçınılmaz, meşru bir görevi olduğu bilinciyle Türk işçilerine, tüm çalışanlara ve TÜRK-İŞ'e düşen ödevin yeni bir aşamasına geldiğimizi ortaya koymak zorunluluğundayız.

Ülkemizin geleceği için, çoğulcu, katılımcı özgürlükçü siyasal demokrasinin kurulması, kurumlaştırılması, işlerliğe kavuşturulması için, çalışanlar olarak sosyal ve ekonomik çıkarlarımızı hak ve adalet anlayışına dayalı olarak korumak ve geliştirmek için, temel insan hakları ve özgürlükleri ile onun ayrılmaz bir parçası olarak işçi hak ve özgürlüklerini hayata geçirmek, adil bir gelir bölüşümünü, hukukun üstünlüğüne dayalı kalıcı bir barışı sağlamak için, Ulus egemenliği üstünde bir iradeye boyun eğmemeyi Cumhuriyetimizin en temel ilkesi saydığımız için üretimden doğan ve doğal hakkımızın meşru düzlemde kullanılmasının kaçınılmazlığında Başkanlar Kurulumuz ittifak etmiştir.

Başkanlar Kurulumuzu bu aşamada öncelik ve ivedilikle :

- + İşten çıkarılmaların derhal durdurulmasını, istihdam güvencesinin süratle yargı denetimi altında sağlanmasını, işsizliğin çaresizlik olmaktan çıkartılmasını,
- + Toplu iş sözleşmelerinin uyuşmazlıklara meydan verilmeksizin, işçilerin uğratıldıkları ekonomik kayıplar da karşılanmak suretiyle en kısa sürede bağıtlanmasını, grevlerin adil ve barışçı bir çözüme derhal ulaştırılmasını,
- + Tüm grev yasaklarının derhal kaldırılmasını,
- + Emekleri ile geçinen tüm çalışanların, ücretlilerin, memurluların örgütlenmesi ve toplu iş sözleşmesi yapma özgürlüklerini engelleyici anlayış, uygulamalara derhal son verilmesini,
- + Tüm çalışanların, işçilerin geniş halk kesimlerinin sırtına yüklenen adaletsizlik vergilerin kaldırılmasını, vergilendirmede sür'atle adaletin ve hakkaniyetin sağlanmasını,
- + Düşünce, anlatım ve inanç özgürlüğü önündeki engellerin süratle yok edilmesini,
- + Adil bir gelirler politikasının her türlü ekonomik araç devreye sokularak gerçekleştirilmesini ve sosyal hayatımızı felakete, ekonomik hayatımızı korkunç bir dengesizliğe sürükleyen adaletsiz paylaşımın derhal durdurulması ve düzeltilmesini sağlayıcı önlemler alınmasını,
- + Temel insan hakları ve özgürlükleri ile işçi hak ve özgürlükleri önündeki engellerin süratle kaldırılmasını, insan onuru ve haysiyetiyle asla bağdaşmayan işkenceye son verilmesini, TBMM bu konuda araştırma yapması için sürekli komisyon oluşturulmasını,
- + Çoğulcu, katılımcı ve özgürlükçü demokratik rejimin kurumlaşması ve işlerliğini önleyici tüm engellerin her alanda ayıklanmasını, "Sosyal Hukuk Devleti", "Hukukun Üstünlüğü" kavramlarına mutlak saygının derhal gerçekleştirilmesini, Cumhuriyet ve demokrasinin temel unsuru laiklik ilkesinin özenle korunmasını,
- + Toprak bütünlüğümüzün ve vatanımızın savunulması dışında, savaşa başvurulmaksızın "Yurdda ve Dünyada Barış" ilkesinden asla vazgeçilmemesini,
- + Yaşanan çözümsüzlüklere demokratik çareler üretecek "ulusun mutlak egemenliği" inancıyla Ulus iradesine bir an önce başvurulmasını,

Türk işçi hareketinin istemleri olarak yerine getirilmesini tesbit ve talep etmektedir.

Tüm ulusumuzca haklılığının kabul edileceğine ve ulusumuzun kahir bir çoğunluğunca destekleneceğine yürekten inandığımız en doğal bu meşru istemlerimizin yanında olan tüm yurddaşlarımızı, kurum ve kuruluşlarımızı Türk işçilerini manen desteklemeye davet ediyoruz.

Hiçbir üretim aracına zarar vermeksizin, üretim gücümüzü, yeniden ve daha fazla üretmek ve adil paylaşım yollarını açmak için, istemlerimizi hayata geçirmekle demokratik yolları egemen kılmak için, bugüne kadar yaptığımız tüm uyarılara kulak tıkayan, umursamazlık gösteren her çevre ve başta siyasal iktidarı göreve davet için, üretimden gelen gücümüzün, 1 gün süre ile kullanılmasının ittifakı içinde ilk ihtarımız, tüm örgüt birimlerimizin kararlılığı ve katılımı içinde sendikalarımızca yerine getirilecektir.

Bir tek işçimize karşı yönelik herhangi bir hareketin asla başıslanmayacağını özenle vurguluyor, bir yeni mücadelenin ilk aşamasında başarılar diliyoruz."

Genel Başkanın Açıklaması (20 Aralık 1990)

Başkanlar Kurulu açıklanmasının okunmasından sonra TÜRK-İŞ Genel Başkanı Şevket YILMAZ bir konuşma yapmış ve uyarı eyleminin gerekçelerini ayrıntılı olarak anlatmıştır.

Genel Başkan Şevket YILMAZ, 20 Ocak 1991 günü yapılan TÜRK-İŞ Teşkilat Yöneticileri toplantısında " 3 Ocak'ta çalışmayacağını" vurgulayarak aşağıdaki konuşmayı yapmıştır.

"TÜRK-İŞ'in bunca haksızlık karşısında sabrının taşıdığı ve önemli bir kararın sizler kanalıyla uygulama için işçilere tebliğ edileceği bu toplantımıza hoş geldiniz.

Şu anda başta işçilerimiz olmak üzere, toplumun bütün kesimleri buradan yükselecek ve tüm ülke sathında uygulamaya konulacak eylemle ilgili sesi beklemektedir.

Bu nedenle, şube başkanlarımıza, işçilerimize ve ülkenin sorunlarına sessiz kalmaları gereken örgütlü kesimlere seslenmek istiyorum.

Bu ses, genel başkan olarak sadece benim sesim değildir.

Bu ses, ekonomik, sosyal ve siyasal oyun ve haksızlıklar karşısında öfkesini haykıramayan kesimlerin sesi olacaktır.

Ve bu ses, TÜRK-İŞ Yönetim Kurulu ve sendikalarımızın Genel Başkanlarından oluşan Başkanlar Kurulunun tabanın duygularına tercüman olan sesidir.

Hepiniz biliyorsunuz. 30-31 Ekim tarihlerinde toplanan Başkanlar Kurulumuz yıllardanberi süregelen, siyasal iktidarın vurdumduymaz tutumu yüzünden giderek artan sorunlarımızı enine boyuna tartışmış, suskun, çevrelerinde duygularına tercüman olacak etkin bir mücadelenin yapılmasını kararlaştırmıştır.

Bu mücadele, işçinin üretimden gelen gücünün kullanılması mücadelesidir.

Bu mücadele, siyasal iktidar ve devlet adamı olmanın işçi düşmanlığıyla özdeşleşme olduğunu sananlarla bizim mücadelemizdir.

Bu mücadele, başta Anayasa olmak üzere, çalışma hayatıyla ilgili yasalarda temel hak ve özgürlüklerimizi kısıtlayan, hür sendikacılığı rafa kaldıran antidemokratik hükümlerin bertarafı yolunda yeni bir adımdır.

Bu mücadele, büyük halk kesimlerinin açlığa mahkum edildiği, öte yandan vurguncuların, fırsatçıların, nüfus ticareti yapanların durmadan köşe döndüğü bir ekonomik tablonun değiştirilmesi mücadelesidir.

Bu mücadele, hiçbir haklı gerekçeye dayanmayan, sendikalı oldukları ya da toplu sözleşme ile zam aldıkları için işten çıkarılan onbinlerce işçinin uğradığı haksızlığa karşı tepkimizin göstergesidir.

Bu mücadele, insanların temel hakkı olan örgütlenme hakkının ülkemizde kısıtlanmış olmasına, memurlarımızın sendikalaşma hakkının yok edilmesine karşı verilmektedir.

Bu mücadele, laik Cumhuriyet ilkelerine sahip çıkılmayışa karşı işçilerin öfkesini yansıtmaktadır.

Bu mücadele, Türkiye Taşkömürü Kurumu'nda, Maden Tetkik Arama'da, Cankur'da grev yapan ve önümüzdeki günlerde greve çıkacak arkadaşlarımıza güç verme mücadelesidir.

Bu mücadele, aylarca, yıllarca, ücret ve sosyal yardımlarını alamayan onbinlerce belediye işçimize destek olma mücadelesidir.

Bu mücadele, bir avuç azınlığın ülke kaderine egemen olmasına ve çoğunluğa tahakküm etmesine karşı verilmektedir.

Ve bu mücadele; Başkanlar Kurulu deklarasyonunda da ifade edilen, sıralamakla bitmeyecek kadar toplumun rahatsızlıklarına yol açan olumsuzlukların tümüne karşı direnişin, demokrasiyi sağlıklı kılabilmek için toplumda yakılan meşale-nin başlangıcıdır.

30-31 Ekim tarihinde Başkanlar Kurulumuzun aldığı üretimden gelen gücün kullanılması kararı, önceki gün ve dün yapılan olağanüstü Başkanlar Kurulunda ittifakla somut hale getirilmiştir.

Bu karar ışığında 3. Ocak 1991 Perşembe günü ben çalışmıyacağım.

İşbaşı yapmayacağım.

Üretimden gelen gücümü kullanacağım.

Benim üretimi durdurmam nedeniyle, başta hükümet olmak üzere, MESS başkanlığından edindiği alışkanlıkla Cumhurbaşkanı ve işverenler telâşa kapılıp, baskı ve tehditlere tevessül edebilirler.

Bir defa Anayasayı çiğnemekle birşey olmayacağını söyleyenler, benim gibi o gün işe gitmeyenleri yasaları çiğnemekle suçlayabilirler

Baskı yöntemleri geliştirebilirler.

Buradan onlara sesleniyorum, sakın bir yanlışlık yapmasınlar.

Herkes aklını başına toplasın, bugüne kadar isteklerine kulak asılmayan bizlerin haklı tepkisi karşısında duyarlı olsunlar.

Sakın ha bir tek kişinin bile kılına dokunmaya kalkmasınlar.
Aksi takdirde çıkacak olayların sorumluluğu bizim olmayacaktır.
Hiçbir tehdit, hiçbir baskı bu kararımızı değiştiremez.
Bunu böyle bilmelerini istiyorum.

Başkanlar Kurulu olarak, bundan sonra ortaya çıkacak gelişmeleri izleyeceğiz.

Gerektiğinde yeni kararları hayata geçireceğiz.

Her kararımızda sizler bizim güç kaynağımız olacaksınız."

Uyarı Eylemi Öncesi Gelişmeler ve Açıklamalar

TÜRK-İŞ Yönetim ve Başkanlar Kurulu, 3 Ocak uyarı eylemini açıkladıktan sonra, bu eylem kamuoyunda önemli tartışmalara neden olmuş ve her türlü demokratik kitle örgütleri eylemi desteklediklerine dair açıklamalarda bulunmuşlardır. İşveren ve hükümet kesimi ise bu eylemi kırmak ve sendikaları kamuoyu nezdinde başarısız göstermek için, TRT gibi kurumları da sorumsuz bir biçimde kullanarak çaba sarfetmişlerdir. Her yanlış açıklama ve hareket TÜRK-İŞ Yönetim Kurulu tarafından anında cevaplandırılmış ve eyleme verilen destekleri kırma çabaları önlenmeye çalışılmıştır.

3 Ocak uyarı Eylemi yurtiçi ve yurtdışından desteklenmiştir. Konfederasyonumuzun üyesi bulunduğu Uluslararası Hür İşçi Sendikaları Konfederasyonu ICFTU, Cumhurbaşkanı Turgut ÖZAL'a bir telgraf çekerek Türkiye'de demokrasinin yerleştirilmesi ve sınırlandırıcı uygulamaların kaldırılması için TÜRK-İŞ'in verdiği mücadeleyi bütün gücü ile desteklediğini belirtmiştir.

ICFTU'nun telgrafında, daha sonra şu görüşlere yer verilmiştir :

" Anayasa ve yürürlükte olan kanunlarda sendikaların özgürce faaliyet göstermesini engelleyen, toplu sözleşme, örgütlenme ve grev yapma haklarını kısıtlayan maddeler halâ bulunmaktadır.

On yıldan beri işçi ücretlerinin düşük tutulmasından sonra, Karadeniz Bölgesindeki kömür maden işçilerinin grevi üçüncü haftasındadır. Bu tip işçi huzursuzluğu, tekstil sektörü dahil, diğer sektörlerde yayılmaktadır.

Türk Kanunları doğrultusunda özgürce kurulan sendikalara uygulanan çirkin ve ısrarlı sınırlamalar ve baskılara insan ve sendikal haklara uluslararası standartlar doğrultusunda saygı gösterileceğine dair, Hükümetinizin verdiği sözlerle kuşku ile bakılmaktadır.

ICFTU, Türkiye'de demokrasinin yerleştirilmesi ve bütün sınırlandırıcı önlemlerin kaldırılması için, TÜRK-İŞ'in verdiği mücadeleyi bütün gücü ile desteklemektedir. "

3 Ocak eylemine destek veren kuruluşlar olarak HAK-İŞ Konfederasyonu ile ÖZDEMİR-İŞ, OTOMOBİL-İŞ ve ÇELİK-İŞ Sendikaları ortak bir açıklama yaparak eyleme katılım ve desteklerini ifade etmişlerdir. Ayrıca, başta Türkiye Barolar Birliği, Türk Tabipler Birliği, Türkiye Mimar ve Mühendis Odaları Birliği olmak üzere çeşitli birlik, dernekler TÜRK-İŞ Genel Başkanı'nı ziyaret etmişler ve eylemi desteklediklerini açıklamışlardır.

Kamuoyunun ve halkımızın büyük destek verdiği 3 Ocak eylemini kırmaya yönelik çeşitli hareketler gözlenmiştir. TÜRK-İŞ Yönetim Kurulu, 26 Aralık 1990 tarihinde, Bakanlar Kurulunun 3 Ocak'ta yapılacak eyleme "genel grev" olduğu gerekçesiyle izin verilmeyeceği belirtilen açıklamasından sonra cevap vermiş ve aşağıdaki basın açıklaması yapılmıştır :

"Bakanlar Kurulunun, 'TÜRK-İŞ tarafından kararlaştırılan eylem, GENEL GREV'dir.' gerekçesiyle hertürlü yasal önleme başvurulmasına karar verdiği açıklanmıştır.

Herşeyden önce, bir fiilin yasal anlamda suç sayılıp sayılmayacağına karar verme yetkisi Bakanlar Kuruluna değil, bağımsız yargı organına aittir.

Bakanlar Kurulu, bu kararı ile bağımsız yargı'nın görevine müdahale etmektedir. Bakanlar Kurulu, görev tecavüzü yapmak suretiyle Anayasa'nın benimsediği kuvvetler ayrılığı kuralını ihlâl etmektedir.

TÜRK-İŞ Topluluğu, Türk ulusu önünde, yargı organlarına hesap vermeye hazırdır.

Bakanlar Kurulunun bu tutumu, haklı eylemlere baskı yolu ile engel olmak ve kamuoyunda suçlu yaratmak amacına yöneliktir.

Aklîselimsahibi her Türk vatandaşı en doğru değerlendirmeyi yapacaktır."

3 Ocak uyarı eylemi kararının alınmasından sonra Başbakan Yıldırım AKBULUT, TÜRK-İŞ Yönetim Kuruluna çağrı yapmış ve diyalog önerisinde bulunmuştur. Ancak, bu istek çözüm getirici bir yol olarak görülmediği için reddedilmiştir.

TÜRK-İŞ Yönetim Kurulu, Başbakan Yıldırım AKBULUT'un TÜRK-İŞ yöneticilerinin diyalogtan kaçtığı yolundaki sözlerini sert bir üslupla cevaplandırmıştır.

Başbakanın, sık sık 12 Eylül öncesi tehdidinde bulunmasının da artık gına getirdiğine işaret edilen Yönetim Kurulu açıklamasında, 1984 başından bu yana hükümetle yapılan görüşmeler ve sonuç alınamaması üzerine başvuru eylemler hatırlatılmıştır.

TÜRK-İŞ Yönetim Kurulu bildirisi şöyledir :

" Sayın Başbakan, 3 Ocak'ta uygulanacak eylemi kırmak amacıyla TÜRK-İŞ yöneticilerini diyalogtan kaçmakla suçlamakta ve işçileri halka şikâyet etmektedir.

Bununla da yetinmeyip, Sayın Cumhurbaşkanından edindiği deneyimle, halkımıza 12 Eylül öncesine dönülebileceği tehdidinde bulunmaktadır.

İşçi hareketinin 12 Eylül öncesiyile ilgili ödeyeceği fatura yoktur. TÜRK-İŞ topluluğu her zaman demokratik parlâmenter sisteme ve devlet anlayışına sahip çıkmıştır.

12 Eylül öncesi tehditleri artık gına getirmiştir.

Diyalogtan kaçma iddiasına gelince :

Sorunlarımız 17 Temmuz 1984, 11 Şubat 1985, 29 Nisan 1985, 30 Nisan 1988, 13 Mart 1990, 22 Mart ve 20 Temmuz 1990 tarihlerinde hükümetle yapılan zirve toplantılarında anlatılmıştır. Bu arada ikili görüşmelerde de isteklerimiz hatırlatılmıştır.

Kasım/1985'de TBMM Sağlık ve Sosyal İşler Komisyonu üyelerine sorunlarımız gerekçeleriyle iletilmiştir.

Görüşmelerden hiçbir sonuç alınamaması üzerine, eylem kararları uygulamaya konulmuş, miting ve yürüyüşler, yemek boykotu, vizite eylemlere yapılmıştır.

Bir insanın, TÜRK-İŞ yöneticilerini diyalogtan kaçmakla suçlayabilmesi için bu ülkede yaşamıyor olması gerekir.

Sabrimızın sınırları aşıldıktan ve yeni bir eylem kararı alındıktan sonra 'gelin görüşelim' demek, oyalama politikasının yeni bir halkasıdır.

Türk halkı Sayın Başbakan'dan daha çok işçi sorunlarını bilmekte ve tüm kesimleriyle 3 Ocak eylemine destek vermektedir. "

3 Ocak uyarı eyleminin başarıyla uygulanacağına dair kararlılık, siyasal iktidar ve işverenleri tedirgin etmeye devam etmiş ve her geçen gün eylemi kırmak amacıyla değişik yollar aranmaya başlanmıştır.

TÜRK-İŞ Yönetim Kurulu 29 Aralık 1990 tarihinde yaptığı açıklamada, 3 Ocak'ta uygulanacak eylemle ilgili olarak Hükümetin izlediği politikayı eleştirerek, "tehditlere son verilmezse, eylemin nerede duracağı bilinemez" demiştir.

./...

"İşçiye zarar verecek en küçük bir girişimin, demokratik hak kullanımını istenmeyen plâforma çekebileceği asla unutulmamalıdır" denilen açıklamada şu görüşlere yer verilmiştir :

" Siyasal iktidar, 3 Ocak Perşembe günü uygulanacak eylem karşısında, önce gerekli mesajı alacakları yolunda açıklama yapmış, daha sonra işçiye karşı tavrı bilinen güçlerin telkini ile sertleşme yoluna gitmiştir.

Bakanlar Kurulu açıklaması ile işçilerin eyleme katılımı kırılmaya çalışılmış, arkasından da kamu kesiminde çalışma barışından sorumlu Devlet Bakanı tarafından Valiliklere ve kamu kuruluşlarına gönderilen bir genelge ile iş akdini sona erdirmeye varan cezalardan söz edilmiştir.

İşin hukuki yönünü tartışmayı bile gereksiz görmekteyiz.

Her gün yeni yeni tehditlerle bu eylemi kırabileceklerini zannedenler, 3 Ocak günü hesaplarının boş çıktığını göreceklerdir.

Tehditler sona ermezse, eylemin nerede duracağı belli olmaz.

Hiçbir tehdit de bu eylemin işçinin onuruna yakışır biçimde gerçekleşmesini engelleyemeyecektir.

İşçiye zarar verecek en küçük bir girişimin, demokratik hak kullanımını istenmeyen plâforma çekebileceği asla unutulmamalıdır.

Hükümet, bir yandan tehdit, öte yandan görüşme daveti ile sergilediği çelişkilere, bir kere de işçi hareketine sıcak bakmayı deneyerek son vermelidir. "

1 Ocak 1991 günü ise, TÜRK-İŞ Genel Başkanı bir basın toplantısı düzenleyerek, son gelişmeleri ele almış ve 3 Ocak günü uygulanacak uyarı eylemi hakkında, özellikle hükümetin bu eylemi kırma konusundaki girişimlerini değerlendirmiş ve aşğıdaki konuşmayı yapmıştır :

" Başta işçilerimiz olmak üzere, geride bıraktığımız 10 yıllık dönemde ulusumuzun ekonomik bakımdan uğradığı haksızlıklar, demokratik yapının tüm kurum ve kurallarıyla işlerliğe kavuşturulmamış olması, kaygıların artmasına sebep olmuştur.

Açıkça ifade etmek gerekir ki; yaşanan sorunların çözümü yolunda siyasal iktidar tüm kesimlerin uyarılarına duyarsız kalmış, sosyal kargaşa siyasi kargaşayı da arttırmıştır.

İşçi hareketinin sorunlarını ulusumuzun sorunlarından ayrı tutmayan TÜRK-İŞ, tüm olumsuzluklar karşısında sürdürdüğü eylemlerine bir yenisini ekleme ihtiyacı duymuştur.

./...

Bu da, üretimden gelen gücün kullanılmasıdır.

TÜRK-İŞ Başkanlar Kurulunun üretimden gelen gücün kullanılması kararı ve 3 Ocak tarihinin açıklanmasından hemen sonra, Sayın Başbakan görüşme isteğinde bulunmuştur.

Bu aşamada bir görüşmenin yarar getireceğine inanmadığımız için, bu teklif kabul edilmemiştir.

Zira; 17 Temmuz 1984, 11 Şubat 1985, 29 Nisan 1985, 30 Nisan 1988, 13 Mart 1990, 22 Mart 1990 ve 20 Temmuz 1990 tarihlerinde hükümetle yaptığımız zirve toplantılarında söyleyeceklerimizin hepsini, istediğimiz yasal değişiklikleri gerekçeleriyle kendilerine sunduk.

Bununla da yetinilmemiş, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanının her değişiminde, Başbakan değiştiğinde, tekrar tekrar bu istekler dosya halinde sunulmuş, bütün milletvekilleri ve Meclis'te grubu bulunan siyasi partilere iletilmiştir.

İşçi hareketi, üretimden gelen gücü ile tüm dar ve sabit gelirli kesimlerin sorunlarına da sahip çıkan dinamik yapıyla, isteklerinin ele alınmasını sabırla beklemiştir.

Öylesine ısrarlı diyalog aradık ki, demokrasinin uzlaşma rejimi olduğunu ve tatsız olaylara meydan verilmemesini arzuladığımız için Hükümetten de anlayış göreceğimizi umut ediyorduk.

Bu diyalogtaki ısrarımız, TÜRK-İŞ Yönetimine ağır eleştirilerin yönelmesine sebep olmuştu.

Sabırımızın istismarı karşısında 8 Şubat 1986 Balıkesir, 22 Şubat 1986 İzmir, 22 Haziran 1986 Eskişehir, 26 Nisan 1987 Samsun, 10 Mayıs 1987 Kocaeli, 29 Ağustos 1987 Seydişehir, 12 Aralık 1987 Adana, 26 Mart 1988 Sakarya, 3 Nisan 1988 Adana, 29 Ağustos 1989 Karabük miting ve yürüyüşleri yapılmış, 11 Mart 1988 tarihinde ülke çapında yemek boykotu, daha sonra da vizite eylemleri uygulamaya konulmuştur.

Ayrıca; hemen bütün illerimizde kapalı salon toplantıları yapılarak, sesimizi duyurmaya çalıştık.

Siyasal iktidar, anlaşılmaz bir duyarsızlıkla bu eylemleri sadece ve sadece demokrasinin göstergesi olarak algılamış, verilmek istenen mesajı anlamazlıktan gelmiştir.

3 Ocak tarihinin belirlenmesi ve açıklanmasından sonra, tarafsız olmadığı kendi ifadeleriyle ortada olan Sayın Cumhurbaşkanının da televizyon ekranından halkımıza verdiği mesajlar yoğunlaşmıştır.

TÜRK-İŞ'in "fol yok yumurta yokken eylem kararı alması" şeklindeki ifadesi üzerine kısacası durmak istiyorum.

Enflasyon, halkımızın tahammül gücünü zorlamakta, yoksulluk toplumu kemirmektedir.

Toplumun insan hak ve özgürlükleri ile onun ayrılmaz parçası olan işçi hak ve özgürlükleri hayata geçirilmemekte, çalışanların örgütlenme hakkı engellenmektedir.

işten çıkarılmalar yargı denetimine bağlanmamakta, işverenlerin keyfi tasarruflarıyla son aylarda onbinlerce işçi işsiz bırakılmaktadır.

Toplu sözleşme görüşmeleri sırasında Devletin en yüce makamından yapılan açıklamalar ile anlaşma imkanları yitirilmekte, serbest toplu pazarlık düzeni bozulmaktadır.

Grev yasakları kapsamındaki işkolları, grev hakkı olan işkollarından fazladır.

işçiler ve memurlar başta olmak üzere, adaletsiz vergi yükünü dar ve sabit gelirli kesimler yüklenmektedir.

Düşünce, anlatım ve inanç özgürlüğü önündeki engeller yürürlüktedir.

Milli gelirin dağılımındaki adaletsizlik, bir avuç mutlu azınlığa karşın büyük halk kesimlerinin sefaletine yol açmaktadır.

Atatürk ilke ve devrimlerine karşı sistemli bir saldırı gün geçtikçe yoğunlaşmaktadır. Lâiklik karşısındaki saldırılar ise ciddi kaygılara yol açmaktadır.

Ülkemizin içinde bulunduğu siyasi kargaşa, toplumun tüm kesimlerini olumsuz etkilemektedir.

Saymakla bitmeyecek olumsuzlukları yok farzedebilmek mümkün değildir.

TÜRK-İŞ son Başkanlar Kurulu açıklamasında eylem kararının gerekçesini de kamuoyuna iletmiştir.

Bu tabloyu değiştirmeyen ya da değiştiremeyenlerin, herşey yolundaymış gibi kamuoyuna TÜRK-İŞ'i şikayet etmelerinin pratik bir yararı yoktur.

Sayın Cumhurbaşkanı Almanya örneğini vermekte ve işçi-işveren-hükümet üçlüsünün sorunları çözümlendiğini söylemektedir. Doğrudur. Ancak; Almanya'da işçiler yönetime katılmaktadır ve idarede söz sahibidirler.

Türkiye'de daha önce işçinin sahip olduğu bu hak da 12 Eylül sonrası gaspedilen haklarımız arasındaydı.

Üçlü yapının kurulabilmesi için, işçi hak ve özgürlüklerinin sür'atle tanınması, Anayasa ve yasalardaki değişikliklerin derhal ele alınması gerekir.

20 Aralık 1990 Perşembe günü Ankara'da düzenlediğimiz örgüt toplantısında Başkanlar Kurulu kararının oybirliğiyle kabul edilmesi ve eylem gününün belirlenmesini takiben, Sayın Başbakan bir açıklama yaparak olaya sıcak baktıkları izlenimini yaratmıştır.

Ancak iki gün sonra kaynağı bizce malûm telkinler karşısında, Bakanlar Kurulu toplanmış ve tehditlerle dolu bir açıklama yapılmıştır.

Bununla da yetinilmemiş, çalışma hayatındaki kargaşanın başlıca sorumlularından biri olan ve çalışma barışının sağlanmasıyla görevli Devlet Bakanı tarafından bir genelge çıkarılmıştır.

işçilerin eyleme katılımı halinde, iş akdinin sona erdirilebileceği ifade edilen bu genelge Valiliklere ve kamu kuruluşlarına gönderilmiştir.

Devlet Bakanı kendisini yargı yetkisiyle mücehhez bir güç sanmakta, yetki ve haddini aşan girişimlerde bulunmaktadır.

Amacı, işçi düşmanlığı artık tartışmasız belirlenen yerlere yaranmak olsa bile, böyle bir anlayışın çalışma barışının bundan sonraki günlerde korunabilmesinde ortaya çıkaracağı sakıncaları da hatırlatmak isteriz.

Hiçbir kişi, kurum ve kuruluş Türk işçilerinin ve TÜRK-İŞ'in demokrasi ve kalkınma yolunda katlandığı çile ve fedakârlıkları, devletimizin bütünlüğüne, ulusumuzun birliğine olan sarsılmaz inancını, yasalara saygısını asla inkar edemez.

TÜRK-İŞ, ülkede barış ve huzurun yerleşmesini en az siyasal iktidarlar kadar istemektedir.

Ancak; barıştan sözedenlerin, öncelikle sosyal barışı dinamitlemekten kaçınmaları, sosyal barış sağlanmadan siyasi barışın kurulamayacağını anlamaları gerekir.

Bakanlar Kurulu açıklaması ve Devlet Bakanının genelgesi, olsa olsa işçi hareketini sertleştirir.

Eğer idari, hukuki ve mali takibat yapılacaksa, bunun tek sorumlusu TÜRK-İŞ Yönetim ve Başkanlar Kuruludur.

Ülkemizin geleceğine, ekonomik ve sosyal yapısına olumlu katkıda bulunacak, insan hak ve özgürlüklerinin tanınmasına, kısaca mutluluğuna yol açacaksa, bu eylemin sorumluluğunu üstlenmekten onur duyacağımızın da bilinmesini istiyorum.

TÜRK-İŞ'in kuruluşundan bu yana hiçbir eyleminde olay çıkmamıştır.

Defalarca ifade ettiğimiz gibi; işçilerimize yönelik en küçük bir hareket, eylemin boyutlarını genişletecektir.

Hükümet, alışmamış olsa da işçi hareketine sıcak bakmayı ve sesine kulak vermeyi denemelidir. "

./..

Bu arada, Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumu yayınlamakta olduğu haber bültenlerinde, 3 Ocak uyarı eylemi hakkında işçi görüşüne gereken önem ve zamanı tanımadan Hükümet işveren ve siyasal iktidara yakın çeşitli kuruluşların temsilcilerini TV'ye çıkarmak suretiyle eylemi kırmak yolunda çabalar gözlenmiştir. TÜRK-İŞ Yönetim Kurulu bu gibi faaliyetlerin tümünde olduğu gibi bu girişime de gereken cevabı vermiş ve şu açıklamayı yapmıştır ;

" TÜRK-İŞ Yönetim ve Başkanlar Kuruluyla tüm işkollarındaki Şube Başkanları ve işçiler üretimden kaynaklanan güçlerini kullanmakta kararlıdırlar.

Tehditler, baskılar ne denli yoğun olursa olsun, bundan dönüş sözkonusu değildir.

1 Ocak Salı günü, TRT'nin yayınlarını izleyen halkımız, bu kuruluşun kamuoyu oluşturmada siyasal iktidarlara nasıl yaranma çabasında olduğunu bir kez daha görmüştür.

Yazılı basınımızın 3 Ocak'la ilgili gösterdiği destek ve hassasiyete teşekkür ederken, TRT ekranından işçileri tehdite yönelik mesaj verecek bir gazetecinin bulunmasından da üzüntü duyduğumuzu ifade etmek isteriz.

Demokratik hakkımız tüm karşı güçlerin çabalarına rağmen kullanılacaktır.

TÜRK-İŞ, kuruluşundan bugüne kadar göstermiş olduğu sorumlu sendikacılık anlayışı içinde, hiçbir olaya meydan vermeyecektir. Dileğimiz, işçilerin daha fazla tehdit ve tahrik edilmemeleridir."

Uyarı Eylemi Başarıyla Gerçekleştirildi

TÜRK-İŞ Yönetim ve Başkanlar Kurulu'nun ortaklaşa almış oldukları üretimden gelen gücün kullanılması bağlamındaki 3 Ocak uyarı eylemi tüm engelleme çabaları, tehdit ve baskılara rağmen başarı ile gerçekleştirilmiştir. Uyarı eyleminin gerçekleştirildiği gün TÜRK İŞ Genel Merkezinde bir basın toplantısı düzenleyen TÜRK-İŞ Genel Başkanı aşağıdaki açıklamayı yapmıştır.

" Bugün Yurdun bütün yörelerinde işçiler, TÜRK-İŞ Başkanlar Kurulunun 1 gün işe gitme önerisine büyük bir coşku ile katıldılar.

Tehdit ve baskıların TRT kanalıyla gece-gündüz sürdürülmesi karşısında, işçilerimizin üretimden gelen gücünü çalışmamak suretiyle kullanmalarının önlenebileceğini zannedenler, kamuoyu önünde bir kez daha yanıldıklarını kabul edeceklerdir.

Ülkemizde daha önce deneyimi olmayan, böyle bir deneyimin olmaması nedeniyle yoğun tehdit ve baskılar karşısında tereddüte düşen işçilerimizin sayısı son derece azdır.

Bugünkü tablo ile iki konuda sendikacılar olarak güven tazeledik.

İşçilerimiz, sendikal şuurun doruğuna ulaşmışlar ve bundan sonraki çalışmalarımız için bize sarsılmaz bir güç vermişlerdir.

Hükümetin tüm imkanlarını kullanarak sergilediği tehdit ve baskılar karşısında "ne pahasına olursa olsun sendikama güveniyorum" demişler, böylelikle sendikacı-üye dayanışma ve kaynaşması olmuştur.

Basın mensuplarından özellikle rica ediyorum. Bu yiğit işçilerimize TÜRK-İŞ Genel Başkanı olarak benim, Yönetim Kurulu ve Başkanlar Kurulu üyelerimizle tüm şube başkanlarımızın teşekkürlerini ve tebriklerimi iletiyorum. Bu konuda basınımızdan aracı olmasını diliyorum.

Basınımıza göstermiş olduğu büyük destek nedeniyle şükranalrımı sunuyorum.

Halkımızın tüm kesimlerinin sesine tercüman olduğumuza inanıyoruz. Bu nedenle, eylemimizin halkımıza yönelek en küçük bir tarafı yoktur. Ancak, eylem sırasında sıkıntı çeken halkımızın bizi anlayışla karşılayacağına inanıyor, gösterdikleri desteğe teşekkür ediyorum.

Uluslararası Hür İşçi Sendikaları Konfederasyonu ICFTU, Avrupa İşçi Sendikaları Konfederasyonu ETUC, Asya Pasifik Bölgesel Örgütü APRO tarafından gösterilen desteği de takdirle karşılıyorum.

Hiçbir olayın çıkmamış olması, TÜRK-İŞ topluluğunun ne denli disiplin içinde hareket ettiğinin ve dış tahriklere kapılmadığının göstergesidir.

Hükümet, günlerdir izlediği tehdit politikasını artık bir kenara bırakmalı ve eyleme katılan işçiler hakkında herhangi bir kovuşturmayla kışmamalıdır.

Bugünkü eylemin genel bir değerlendirmesini sizlere sundum.

Bu eylemin sebep yokken yapıldığını iddia edenlere, 20 Aralık Başkanlar Kurulu açıklamamızı tekrar tekrar okumalarını öneriyorum.

Ve diliyorum ki; verilmek istenen mesajı almış olsun, beklentilerimizin gerçekleşmesi yolunda girişimlerde bulunsunlar."

Grev Ertelemeleri ve Tepkiler

Bakanlar Kurulu, körfez krizi nedeniyle başlayan savaşı gerekçe göstererek devam etmekte olan grevleri 60 gün süreyle ertelemiştir. Ertelemeye ilişkin karar 27. Ocak.1991 günü Resmi Gazetede yayınlanarak yürürlüğe girmiştir. TÜRK-İŞ Yönetim Kurulu, 26. Ocak 1991 günü yayınladığı bildiride, Bakanlar Kurulu'nun erteleme kararının eleştirmiş ve Hükümetin yetkilerinin kötüye kullanıldığı ifade edilerek aşağıdaki görüşlere yer verilmiştir.

" Bakanlar Kurulu dün yaptığı toplantıda halen uygulanmakta olan grevlerin bir ay ertelenmesini kararlaştırmış, böylelikle bir yetkisini daha kötüye kullanmıştır.

İşçilerin çıkarı düşünülüyormuş gibi bir yandan 'işçilerin mağdur olmaması' gibi masum bir gerekçeyle dayandırılan karar, öte yandan da "güvenlik" nedeniyle bağlanmaktadır.

Uygulanan grevlerin hiçbirisi milli güvenliği tehlikeye sokacak nitelikte değildir.

İşçilerin mağdur edilmemesi düşünülüyorsa, bunun yolu da işçi haklarının verilerek grevlerin sonuçlandırılmasıdır.

Siyasal iktidarın bugüne kadar aldığı grev erteleme kararlarının Danıştay'dan dönmüş olması, bu hakkın kötüye kullanılma alışkanlığının göstergesidir.

Hiçbir gerekçe grev hakkının ertelenmesi için geçerli değildir.

Ulusal ve uluslararası her sorunun faturası işçilere çıkarılmaktadır.

TÜRK-İŞ bu haksızlık karşısında izleyeceği politikayı belirleyecek ve uygulamaya koyacaktır."

Ayrıca TÜRK-İŞ Yönetim Kurulu, grev ertelemeleri ile ilgili son gelişmeleri görüşmek üzere Başkanlar Kurulu'nun 29 Ocak 1991 günü toplantıya çağrıldığını açıklamıştır.

Olağanüstü Başkanlar Kurulu (29 Ocak 1991)

Körfez krizi nedeniyle yaşanan olumsuzluklar, Bakanlar Kurulu'nun uygulanan grevleri 60 gün süre ile ertelenmesinden ortaya çıkan durum ve 1991 yılında bağtlanacak sözleşmeleri değerlendirmek amacıyla 29 Ocak 1991 günü Başkanlar Kurulu olağanüstü toplanmış ve gündemindeki konuları görüşmüştür. Türk-İş Genel Başkanı Olağanüstü Başkanlar Kurulu'nu açarken yaptığı konuşmada, körfez krizi üzerinde durmuş ve ülkemize ne kazandırdığı belli olmayan krizin siyasal iktidara yasaklarla dolu demokratik yapının biraz daha tahrip edilmesi için fırsat kazandırdığını ifade etmiştir. Grevlerin 60 gün süre ile ertelenmesinin bunun bir örneği olduğunu belirten Türk-İş Genel Başkanı, grev erteleyerek işçinin yararını düşündüğünü söyleyen tek siyasal iktidarın ülkemizde bulunduğunu söylemiştir. 1991 yılında sadece kamu kesiminde 585 bin 724 işçimizin toplu iş sözleşmesinin bağtlanacağını

ifade eden TÜRK-İŞ Genel Başkanı, Hükümetin 1991 yılında bağıtlanacak Toplu İş Sözleşmeler içinde yeni gerekçeler bulup, aynı yolu seçip seçmeyeceğini tahmin etmenin güç olduğunu söylemiştir.

Başkanlar Kurulu Açıklaması (30.Ocak.1991)

29. Ocak 1991 günü toplanan Başkanlar Kurulu, çalışmalarını tamamlamış ve 30 Ocak 1991 tarihinde toplantı sonuçları bir bildiri ile kamuoyuna duyurulmuştur.

Yayınlanan bildiri şu şekildedir :

" TÜRK-İŞ Başkanlar Kurulu, 17 Ocak tarihinden itibaren silahlı bir mücadeleye dönüşen körfez savaşında Türkiye'nin taraf olmaması ve kesinlikle bu savaşa girmemesi yolundaki düşüncesini bu toplantı dolayısıyla bir kez daha ortaya koymuştur.

Bu savaş, işgal edilen bir ülkenin kurtarılması yanında, Ortadoğu bölgesindeki zengin petrol kaynaklarından en fazla payı alabilme mücadelesi görünümünde kuvvet kazanmaktadır.Bu itibarla, Türkiye toprak ve ülke bütünlüğüne herhangi bir saldırı olmadıkça bu savaşa kesinlikle girmemelidir.

Krizin başında ve devamında ülkemiz için herhangi bir saldırı tehlikesi bahis konusu olmadığı halde, izlenen politikaların, Ulu Önder Atatürk'ün, "Yurtta Sulh Cihanda Sulh" ilkesine uygun düşmemesi nedeniyle Türkiye'nin her geçen gün biraz daha savaşın içine itildiği görülmektedir.

Bu itibarla Türk-İş Başkanlar Kurulu, politik çıkar tercihleri yüzünden Türkiye'nin böyle bir savaşa sokulmaması için devlet ve hükümet yetkililerini bir kez daha uyarmayı, bir vatanseverlik görevi saymaktadır.

TÜRK-İŞ Başkanlar Kurulu, Bakanlar Kurulunun 26 Ocak tarihinde aldığı bütün grevlerin 60 gün süreyle ertelenmesi yolundaki kararını büyük tepkiyle karşılamıştır.

Emeğin hakkını elde etme yolunda en önemli araç olan grev hakkının bu şekilde ertelenmesi, daha açık bir deyimle grev hakkının yasaklanması, demokrasiyle yöneltildiği iddia edilen ülkemizde, işçi haklarına indirilen çağdaş büyük bir darbedir.

Tüm grevlerin, "Milli güvenliğe ters düştüğü" şeklinde bir gerekçeyle ertelenmesi, sadece bir bahanedir.Politik tercihler yüzünden, ülke savaş-taymış gibi gösterilerek, çözüm bekleyen işçi hakları,yaratılmaya çalışılan olağanüstü hukuk kurallarına terkedilemez.

Kabulü imkansız bu kararın iptali yolunda, ilgili sendikaların idari yargıda iptal davası açması kararlaştırılmıştır. Bağımsız yargının daha önce benzer erteleme kararlarında olduğu gibi, bu konuda da haklılığımıza karar vereceğini ümit etmekteyiz.

AT'ye girme hazırlığı içinde olan Türkiye, Hükümetin çağdaş normlara uymayan bu antidemokratik uygulamaları ile kendi yolunu kapatmaktadır. TÜRK-İŞ bu konuyu ILO nezdinde ve uluslararası diğer plâformlarda ortaya koyacak ve şikayetlerini bir kez daha dile getirecektir.

TÜRK-İŞ Başkanlar Kurulu, 1990 yılına ait olup, halen grev ve uyuşmazlık aşamasında olanlarla müzakere safhasındaki kamu sözleşmelerinin, sendikalarımızın haklı istekleri doğrultusunda olumlu bir sonuca bağlanabilmesi için birlikte hareket edilmesi ilkesinin sürdürülmesini kararlaştırmıştır.

Buna bağlı olarak 1991 yılı kamu sözleşmeleri de aynı anlayış içerisinde yürütülecektir.

TÜRK-İŞ Başkanlar Kurulu, ülke sorunlarını çözmeyen ve çalışma barışını giderek tehlikeye sokan hükümete ihtar amacıyla 3 Ocak tarihinde ülke çapında uygulanan, üretimden gelen gücün kullanılması eyleminin başarıya ulaştığı kanısında birleşmiştir. Ancak, hükümet bu ve benzeri eylemlerden beklenen mesajı alamamış ve sorunlara sıcak bakacak yerde, antidemokratik yasaklamaları genişletme yoluna gitmiştir.

Bunun son örneği, tüm grevlerin hakkaniyete aykırı bir gerekçeyle ertelenmiş olmasıdır.

Tüm çabalara rağmen, 3 Ocak uyarı eylemini etkisiz kılmada başarılı olamayan Hükümet, eylem sonunda hukuk dışı yolları zorlayarak eyleme katılan bazı işçilerin cezalandırılması çabasına girmiştir. Bu anlayışın, esasen bozulan çalışma barışını geliştirmeye yönelik hiçbir katkısı olamaz.

Çalışma barışı işçileri cezalandırarak ve hakları ellerinden alınarak değil, mevcut sorunları çözülerek sağlanabilir.

Ülkede birlik ve beraberliğin sağlanmasını isteyen Hükümet, herşeyden önce birlik ve beraberliği zedeleyen kendi olumsuz icraatını değiştirmelidir.

Bu arada, parlâmentoyu dışlayacak tarzda hükümete kanun kuvvetinde kararname yapma yetkisi, normal kuralların üstüne çıkmaktadır.

Yasama yetkisini adeta Bakanlar Kuruluna devretmeyi öngören bu teklifin kabulü halinde, ülkedeki rahatsızlıklar daha büyük noktalara ulaşacaktır.

TÜRK-İŞ Başkanlar Kurulu, daha çok idari tasarruflarla cezalandırılan eyleme katılmış işçilerin haklarını korumaya ve özellikle işten çıkarılmış olanların mağduriyetini gidermeye yönelik olarak, sendikaların katkısıyla bir fon oluşturulmasını uygun görmüştür.

TÜRK-İŞ Başkanlar Kurulu, daha önce de çeşitli vesilelerle kamuoyuna duyurulduğu gibi, sorunlara kalıcı çözüm bulunma yolundaki kararlılığını sürdürmektedir."

Danıştay'a Yapılan Başvuru

TÜRK-İŞ Yönetim Kurulu, Bakanlar Kurulu tarafından 60 gün süreyle ertelenen grevlere ilişkin kararının iptal edilmesi için Danıştay 10.dairesi nezdinde iptal davası açmıştır. Bakanlar Kurulu kararının sebep, amaç ve konu yönünden hukuka aykırı olduğu öne sürülen başvuruda sebep yönünden "idari bir tasarrufun maddi vakaya dayandırılması gerekirken, 2822 sayılı yasanın 33.maddesinde belirtilen milli güvenliği bozucu ve tehdit edici durumun gerçekleştiğine ait herhangi bir kanıt bulunmadığı ortadadır." denilmiştir. Nitekim raporumuz hazırlanırken Danıştay yürütmeyi durdurma kararı vermiştir. Konu ile ilgili geniş bilgi raporumuzun hukuk bürosu çalışmaları bölümünde anlatılmaktadır.

KOMİSYON ÇALIŞMALARI

a) Kamu Kesimi Toplu İş Sözleşmeleri Komisyon Çalışmaları (1990)

1990 Yılı'nın ikinci yarısında süresi biten kamu kesimi Toplu İş Sözleşmeleri Koordinasyon Komisyonu değişik tarihlerde toplanmış ve toplu iş sözleşmelerindeki gelişmeleri değerlendirmiştir.

Toplantılarda; kamu işveren sendikalarının katı ve uzlaşmaz tutumu sonucu grev kararlarının alınması ve uygulamaya konulması benimsenmiştir.

Bu çerçevede Genel Maden-İş Sendikamız MTA ve TTK işyerlerinde 30 Kasım 1990 günü, Selüloz-İş Sendikamız SEKA işyerlerinde 10 Ocak 1991 günü, Türk Metal Sendikamız Çinkur'da 11 Kasım 1990, MESS işyerlerinde 26 Aralık 1990, Emniyet Tamirhanelerinde ise 28 Aralık 1990 günlerinde greve çıkmışlardır.

Yönetim Kurulumuz, üye sendikalarımızın yürüttükleri toplu iş sözleşmelere ve grevlere, talepler doğrultusunda her aşamada yardımcı olmuş ve girişimlerde bulunmuştur.

Konfederasyonumuz, yürütülen grevlere destek olmak ve grevdeki işçilerimize katkıda bulunmak amacıyla sendikalarımıza iki genelge çıkarmıştır.

İlk genelgemiz G.Maden-İş Sendikamızın 30 Kasım 1990 günü MTA ve TTK işyerlerinde başlatmış olduğu grevlere destek olunması için 17 Aralık 1990 günü teşkilata gönderilmiştir.

Genelgemiz aynen şöyledir .

" Zonguldak GENEL MADEN-İŞ Sendikamızın 30 Kasım Cuma günü Türkiye Taşkömürü Kurumu ve Maden Tetkik Arama işyerlerinde başlattığı grev sürmektedir.

Yaklaşık 48 bin maden işçisini ilgilendiren grevin başarıya ulaşabilmesi ve işçilerin mağdur olmamaları için Konfederasyonumuz bünyesinde Grev Fonu açılması uygun görülmüştür.

Türkiye Halk Bankası'nın Ankara Yenışehir Şubesinde bu amaçla açılan 65080 numaralı hesabına, sendikanız ve üyelerinizce sağlanacak yardımın yatırılmasını rica ederiz."

Türk Metal Sendikamızın MESS işyerlerinde, Selüloz-İş Sendikamızın SEKA işyerlerinde başlatmış oldukları grevlerdeki işçilere de destek olunması amacıyla 11 Ocak 1991 günü sendikalarımıza gönderilen ikinci genelge bilgi bakımından aşağıda yer almaktadır.

"GENEL MADEN-İŞ Sendikamızın 30 Kasım 1990 tarihinde Türkiye Taşkömürü Kurumu ve MTA işyerlerinde başlattığı grevle ilgili olarak 17 Aralık 1990 tarih ve 90-1937-5/43 sayılı genelgemizle Konfederasyonumuz bünyesinde grev fonu açıldığı bildirilmişti.

TÜRK METAL Sendikamız 85 bin işçi ile MESS işyerlerinde 26 Aralık 1990 tarihinden; SELÜLOZ-İŞ Sendikamız da 10.700 işçi ile SEKA işyerlerinde 10 Ocak 1991 tarihinden itibaren grev uygulamaktadır.

Tüm bu grevlerin başarıya ulaşabilmesi ve grevci işçilerimizin mağdur olmamaları için sendikanız ve üyelerinizce sağlanacak yardımlara ihtiyaç bulunmaktadır.

Önceki genelgemizde de belirtildiği gibi, sağlanacak yardımın Türkiye Halk Banması Ankara Yenışehir Şubesinde bu amaçla açılan 65080 numaralı hesaba yatırılmasını rica ederiz."

Grev yardımlaşma fonunda biriken paralar, grevde olan üye sendikalarımıza ulaştırılmıştır.

b) 1991 Kamu Kesimi Toplu İş Sözleşmeleri Koordinasyon Komisyonu Çalışmaları

TÜRK-İŞ Başkanlar Kurulu'nun 24 Eylül 1990 günü yapılan toplantısında, süresi 1991 yılında sona eren kamu kesimi toplu iş sözleşmelerinin birlikte yürütülmesi için bir komisyon oluşturulması kararının alındığı bilinmektedir.

1991 yılı kamu sözleşmeleri koordinasyonun, aynı dönem sözleşmelerini 1989 yılında da koordine eden üyelerin ağırlıklı olacağı bir komisyon tarafından yapılması kararından hareketle Komisyon; TÜRK-İŞ Genel Başkanının Başkanlığında, Türk-İş Yönetim Kurulu üyeleri ve Petrol-İş, Tekgıda-İş, Şeker-İş, Türk Metal, Dok Gemi-İş, Yol-İş, Tes-İş, Demiryol-İş, Denizciler, Türk Harb-İş sendikaları Genel Başkanlarının katılımıyla oluşturulmuştur. (Tek Gıda-İş ve Demiryol-İş Sendikaları Genel Sekreter düzeyinde toplantılara katılmaktadır.)

Komisyon birinci toplantısı 25 Ekim 1990 günü yapılmıştır

Toplantıda, 1991 yılında yenilenecek toplu iş sözleşmelerinin genel bir değerlendirmesi yapılmış ve takip edilecek yöntemler üzerinde durulmuştur.

Komisyon toplantısında; süreleri Ocak/Şubat/Mart 1991 aylarında biten kamu kesimi toplu iş sözleşmeleri bakımından 9 Kasım 1990 tarihine kadar "çoğunluk tesbiti" için Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'na başvuruda bulunulması, "yetki belgesi" için yapılacak müracaatın ise, ikinci bir duyuruya kadar bekletilmesi ve gelişmelerin komisyona iletilmek üzere konfederasyonumuza bildirilmesi kararlaştırılmıştır.

Sözleşmelerin bağışlanma prosedüründeki gelişmeler konfederasyonumuz tarafından ilgili sendikalarla bağlantı kurularak takip edilmiş ve kamu kesiminde Ocak-Şubat-Mart 1991 aylarında süresi sona erecek olan toplu iş sözleşmeleri ile ilgili olarak "çoğunluk tesbitleri"nin alındığı belirlenmiştir. Bu belirlemenin yapılmasından sonra ilgili sendikalara 21 Aralık 1991 günlü yazımızla; 2822 sayılı yasanın 16.maddesi gereği hazırlatılarak, Aralık ayı sonuna kadar "yetki belgesi" isteminde bulunulması önerilmiştir.

Komisyon ikinci toplantısı 15 Ocak 1991 günü, kamu kesiminde toplu iş sözleşmesi bağışlanacak sendikalarının genel başkanlarının da, katılımıyla genişletilmiş olarak yapılmış, sözleşmelerdeki son durum değerlendirilerek aşağıdaki kararlar alınmıştır.

- " 1- Süreleri Ocak/Şubat/Mart/Nisan 1991 aylarında biten ve grev yasağı olmayan TİS'lerdeki ilk oturum 15 Şubat 1991 tarihinde yapılmış olacaktır. Bu bakımdan, halen tesbit ve yetki işlemlerinin tamamlanmayan sendikalarımız prosedürlerini hızlandıracak ve çağrılarını yapacaklardır.
- 2- Grev yasağı kapsamında olan işyerlerinde yenilenecek TİS'ler için ise ilk oturumu 15 Mart 1991 sonrası yapacak şekilde prosedürlerini tamamlamaları hedeflenmiştir."

1991 yılında bağışlanacak kamu kesimi toplu iş sözleşmelerinin birlikte yürütülmesi amacıyla oluşturulan " 1991 yılı Kamu Kesimi Toplu İş Sözleşmeleri Koordinasyon Komisyonu" üçüncü toplantısını 5 Şubat 1991 Salı günü Saat 14.00'de TÜRK-İŞ Genel Başkanının başkanlığında, ilgili sendika genel başkanlarının da katılımıyla genişletilmiş olarak yapmıştır.

Düzenlenen ortak toplantıda öncelikle süresi 1990 yılının ikinci altı aylık döneminde sona eren kamu kesimi toplu iş sözleşmelerindeki gelişmeler gözden geçirilmiş, Bakanlar Kurulu'nun 25 Ocak 1991 gün ve 91/1413 sayılı "grevleri erteleme" kararının prosedürü devam eden sözleşmelere etkisi değerlendirilmiştir.

1991 yılı sözleşmeleri prosedüründeki son durum sendikalardan ulaşan bilgiler çerçevesinde hazırlanan çizelge üzerinden işyeri bazında ele alınmış,Koordinasyon Komisyonunun 15 Ocak 1991 günlü kararına rağmen bazı aksaklıklar tesbit edilmiştir.

Yapılan değerlendirmeler sonuçunda;

- " 1- Suresi 1991 yılında sona eren kamu kesimi toplu iş sözleşmelerinin birlikte ve koordineli olarak yürtlmesi,
- 2- Koordinasyon Kurulunun bilgisi ve onayı dışında uyuşmazlık, grev kararı alınmaması ve toplu iş sözleşmesi bağıtlanmaması,
- 3- Toplu iş sözleşmesinin "cret ve sosyal yardım ödemeleri" dışında kalan maddelerinin taraf sendika tarafından müzakere edilerek karara bağlanması,"

hususunda bir kez daha mutabakata varılmıştır. Toplu iş sözleşmelerinin sağlıklı bir sonuca ulaştırılması için birbirleri arasında yetki, müzakere ,uyuşmazlık ve grev aşamalarında iletişim ve davranış birliği sağlamaya dönük koordinasyonu gerçekleştirmek bakımından da;

- "1- önceden alınan kararlar doğrultusunda yetki tesbiti ve çağrı prosedürü henüz tamamlanmamış olan toplu iş sözleşmeleri bakımından,anılan işlemlerin sür'atle yerine getirilerek müzakerelere başlanması,
- 2- Toplu iş sözleşmesi suresinin bitmesinden önceki yüzyirmi gün sınırı içine giren işyerleri bakımından prosedüre başlanması,
- 3- Bağıtlanacak toplu iş sözleşmeleri için sendikalar tarafından hazırlanan taslakta yer alan ücret ve sosyal yardım teklifinin hesabında gözönünde tutulan yöntem ve veriler hususunda, sendikaların görüşlerini ve hesaplama sonuçlarını kapsayan bilgilerin Komisyona sunulmak üzere Konfederasyonumuza gönderilmesi,
- 4- Komisyon toplantılarının şubat'da onbeş günde bir; Mart'da on günde bir ve Nisan'da haftada bir gün olağan olarak yapılması ve buradan hareketle bir sonraki Komisyon toplantı tarihinin 27 şubat 1991 arşamba günü Saat 14.00 olarak belirlenmesi,"

hususları karara bağlanmıştır.

Koordinasyon Komisyonunun dördüncü toplantısı belirlenen günde, ilgili sendika başkanlarının da katılımıyla yapılmış ve prosedürdeki son durum değerlendirilmiştir. Toplantıda Bakanlar Kurulunun " grevleri erteleme" kararı ile ilgili olarak Danıştay tarafından anılan gün alınan " yürütmeyi durdurma " kararı değerlendirilmiştir.

Komisyon alışmaları halen devam etmektedir.

./...

TÜRK-İŞ Yönetim Kurulu'nun Diğer Açıklamaları

Türk-İş Yönetim Kurulu ve Yönetim Kurulu Üyeleri çeşitli açıklamalarda bulunmuşlardır. Ülkemizin ekonomik durumu, endüstriyel ilişkiler, toplu iş sözleşmeler gibi konuları kapsayan bu açıklamalarla kamuoyu aydınlatılmış ve konfederasyonumuz görüşleri dile getirilmiştir.

Türk-İş Yönetim Kurulu, 18 Eylül 1990 tarihinde yaptığı açıklama ile Cumhurbaşkanının işçi ücretlerine dair, açıklamalarının gerçeğe ters düştüğü ifade edilmiştir. Türk-İş Yönetim Kurulu'nun bildirisi şu şekildedir;

" Cumhurbaşkanı Sayın Turgut ÖZAL'ın sendikalar ve ücretler hakkındaki düşüncelerini yansıtan Bursa konuşmasını hayret ve esefle karşıladığımızı belirtmek isteriz.

Sayın Özal, 15 Eylül günü bir temel atma töreni sırasında yaptığı konuşmasının bir yerinde, (İşçi ve Memur ücretlerinde Avrupa ile yarışacak düzeydeyiz. Türkiye bugün bu konuda birçok Avrupa ülkesinden bile ilerdedir) iddiasında bulunduktan sonra özetle şöyle devam ediyor :

(Sendikalarımız toplu sözleşmelerde yüzde 500 zam istiyorlar. Ben size açık söyleyeyim, bu müesseseler kapanmaya mahkum olur..)

Başbakanlığı sırasında yıllarca işçileri ve sendikaları, olağanüstü koşullardan geçiyoruz diyerek oyalamaya çalışan Sayın Özal, bugün de Cumhurbaşkanı olduğu halde hükümet başkanı gibi hareket etme alışkanlığı ile işçi ücretlerine göz dikmeyi sürdürmektedir.

Yine Sayın Özal, bir yanlışlık olmasını dilediğimiz bazı talihsiz beyanlarda da bulunarak, tehditkâr bir tavırla, (Dengeyi bozduğumuz takdirde, tekrar eski günlere dönmemiz işten bile değildir..) demektedir.

Bir taraftan (Avrupa'yı bile geçiyoruz.. Demokrasimiz kusursuz işliyor) iddiasında bulunan Cumhurbaşkanı'nın (Eski günlere döneriz...) sözlerinin altında yatan anlamı yine kendisinin açıklamasını bekliyoruz..

Eski günlere döneriz, demekle neyi kasdetmektedir?

Demokrasinin yeniden askıya alınmasını mı? Değilse, neyi ?

Bu garip sözler, en yetkili makam sahibinin ağzından çıkmışsa, anlamını bilmek de millet olarak hakkımızdır..

Yine, Sayın Cumhurbaşkanının işçi ve memur ücretleri konusundaki çok iyimser beyanlarının gerçeği tam yansıtmadığını belirtmekten de üzüntü duymaktayız.

Çünkü ülkemizdeki işçi ve memur ücretlerinin bugünkü durumu, bırakın Avrupa düzeyini, 1980'in bile reel olarak çok gerisindedir. 1989 yılında imzaladığımız sözleşmelerle ileri bir kazanç sağlanmamış, ancak 1987 ve 1988 yılının kayıpları giderilmiştir.

Bu durumda, Sayın ÖZAL'ın Başbakan olduğu 1983-1986 yıllarına ait kayıplarımızdan dolayı işçiler hala alacaklı durumdadır ve işin gerçeği şudur ki, ücretler 1980'e göre en az yüzde 50 gerilemiştir.

Sayın ÖZAL'ın, bunu iyi bilmesi gerekirken, Cumhurbaşkanı sıfatıyla yaptığı konuşmada sendikaları çok aşırı zam talebinde bulunmakla ithama kalkışması acıdır.

Sayın ÖZAL bu tür beyanlarıyla toplumun yüzde 80'ini oluşturan dar ve sabit gelirli halkın kötü hayat koşullarını görmezlikten geldiği gibi, sadece yüksek gelir gruplarından yana olduğunu bir kez daha sergilemiştir.

Oysa Sayın Cumhurbaşkanı, 1980 başında yüzde 26.6 olan milli gelirdeki ücret ve maaşlılar payının bugün yüzde 15'lere düştüğünü, tarım kesiminde durumun bundan daha kötü olduğunu bilmelidir. İşçi ücretlerinin payı maliyet içinde yüzde onlarda iken, Sayın ÖZAL, neyi önlemeye çalışıyor, anlamak mümkün değil..

Çok kazanana çeşitli yollarla vergi muafiyetleri tanımak, buna karşın ücret ve maaşlardaki kesinti paylarını her vesileyle daha da yükseltmek şeklindeki politika ile Sayın Özal'ın sözleri taban tabana zıt düşmektedir.

Son olarak belirtmekte fayda görmekteyiz ki, özellikle son yıllarda yüksek gelir gruplarının karları katlanarak artarken, işçi ve memur maaşları yüzde elliye varan reel düşüş içindedir ve bu durumda da hiçbir zaman (işçiler yüzde 500 zam alıyor..) denilerek gerçeklerden kaçınılamaz. Esas olan işçinin aldığı zam değil, o zammın insanca yaşamaya yeterli olup olmadığıdır.

Biz işçi kuruluşları olarak, tabii ki ülkemizin kalkınması ve ilerlemesinden yanayız ve işçimiz, giderek düşen alım gücüne rağmen, üretimde daha yüksek verim sağlamakla bu niyetini ortaya koymuştur.

İşverenlerin ve özellikle hükümetin de, üreten insanlara karşı daha olumlu yaklaşması ve çalışan kesimin hakkını tam olarak vermesi ile özlenen çalışma barışı teessüs eder. Sayın ÖZAL'ın bu beyanları, dolaylı olarak özel sektöre de yol gösterip kamu toplu sözleşmelerinin önünü tıkamaktan başka bir şeye yaramıyacaktır.

ÖZAL, bu beyanıyla ayrıca, hala alacaklı durumdaki işçilerin geriye dönük ek zam isteklerini de önceden baltalamak istemektedir.

13 Eylül 1990 tarihinde mülkiyeliler birliğince Ankara'da memurların sendikalaşması konusunda bir panel düzenlenmiş ve Türk-İş Genel Başkanı panelde bir konuşma yaparak konfederasyon görüşlerimizi dile getirmiştir.

Türkiye'de memurların sendikalaşması konusundaki gelişmeleri özetleyerek konuşmasına başlayan Türk-İş Genel Başkanı, Anayasa'daki kısıtlamaların biran önce kaldırılarak memurlara sendikalaşma hakkının önündeki engellerin temizlenmesini ve tüm özgür dünya'da olduğu gibi ülkemizde de memurların grevli - Toplu İş Sözleşmesi sendikalaşma hakkına kavuşturulması gerektiğini ifade etmiştir.

Türk-İş Yönetim Kurulu, 7 Aralık 1990 tarihinde, kamu işveren sendikaları genel sekreterlerinin ortaklaşa düzenledikleri toplantıda yönelttikleri suçlamalara bir bildiri ile cevap vermiştir.

"Konuşmak için talimat almadan ağızlarını açamayanların, TÜRK-İŞ ve işçi liderlerini kararsızlıkla suçlamaları hazindir" denilen açıklamada şu görüşlere yer verildi :

"Kamu İşveren Sendikaları ile sendikalarımız arasında yapılan toplu sözleşme görüşmelerinde en küçük konularda dahi yetkisiz olduklarını söyleyen üç genel sekreterin, kararlı hareket etme konusunda deneyim sahibi gibi sendikalarımızın yöneticilerini suçlamaya kalkmaları hazindir.

TÜRK-İŞ Başkanlar Kurulu tarafından oluşturulan eşgüdüm komisyonu görevini sürdürmektedir.

Grev hakkı konfederasyonlara değil, sendikalara verilmiştir. Grevler karşısında TÜRK-İŞ'in işçileri sattılar' dedirtmemek için seyirci kaldığı yolundaki çirkin ve seviyesiz iddiayı nefretle reddederiz.

Belli yerlerden aldıkları talimat gereği TÜRK-İŞ ve işçi sendikalarını suçlayan bu üç kişinin, öncelikle kendi görevlerinin gerektirdiği yetkilere sahip olmanın onurlu mücadelesini vermeleri beklenirdi."

10 Aralık-1990 günü İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'nin 42. Yıldönümü nedeniyle TÜRK-İŞ Yönetim Kurulu bir bildiri yayınlamıştır. Dünyada temel insan haklarının bir bildiri haline getirilişinin üstünden 42 yıl geçmesine rağmen ülkemizde henüz Anayasa ve yasalardan kaynaklanan yasak ve kısıtlamaların devam ettiğinin ifade edildiği bildiri aşağıda bilgilerinize sunulmuştur;

"Bugün, 'İnsan Hakları Evrensel Bildirisi'nin yayınlanışının ve Dünyada kabulünün 42. yıl dönümüdür.

Çağdaş gelişmeye aday olmanın en önemli belgesi sayılan bu bildiri ile Dünyadaki tüm insanların doğuştan itibaren hür ve eşit olduğu ve kimseye ayırım yapılamıyacağı belirtilerek temel insan haklarının vazgeçilmezliğine değinilmiştir.

Katılımcı, hür demokratik ülkelerde titizlikle gözetilen ve riayeti kesinlikle sağlanan temel insan haklarının, dünya durdukça gelişerek devamı, işçi kesimi olarak en büyük arzumuzdur.

Ama ne yazık ki, ülkemizde bu temel hak ve özgürlükler arızalı şekilde işle mekte, ön planda olması gereken insan, ikinci plana itilmektedir.

Anayasa ve bazı yasalar, başta işçiler ve sendikalar olmak üzere, temel hak ve özgürlükleri önemli ölçüde kısıtlamıştır. Aradan 42 yıl geçmiş olmasına rağmen, çağdaş ileri toplumlardaki bu hakların Türkiye'de yasaklı ve kısıtlı olması, en büyük üzüntü kaynağımızdır. İşçi haklarının sıkça gözardı edilmesi ve çalışanların sadece bir üretim aracı gibi görülmesi, bir insanlık ayıbıdır. Yasakla insan hakkı bir arada olamaz.

Bu yasaklar kalkmalı, bu kısıtlamalardan ve bunlara bağlı bazı antidemokratik uygulamalardan süratle vazgeçilmelidir.

43.yıldönümünde, güzel ülkemizde de çağdaş insan hak ve özgürlüklerinin noksansız uygulanması arzusuyla 42.yılın tüm insanlığa ve sarsıntı geçiren dünya barışına olumlu katkılar sağlanmasını dileriz."

Türk, iş Yönetim Kurulu, 31 Aralık 1990 tarihinde bir yeni yıl mesajı yayınlamıştır. "savaşa hayır" denilen ve 1991 yılında mevcut sıkıntı ve huzursuzlukların giderilmesi ve erken genel seçim yapılmasının beklendiği belirtilen mesaj şu şekildedir :

" Geride bıraktığımız 1990 yılı, tüm uyarı ve çabalarımıza rağmen, sıkıntı ve huzursuzlukların katlandığı bir dönem şeklinde geçmiştir. Geniş halk kitleleri ve işçiler, 1991'e büyük sıkıntılar içinde girmektedir

Siyasi tercihlerle izlenen kötü politikalar yüzünden enflasyon ve pahalılık önlenememiş, demokrasi rayına oturtulamamış, bir önceki yılın sıkıntılarını atma ümidinde olan halkımız ve özellikle sabit ve dar gelirli geniş kitleler, 1990'da adeta 1989'u arar hale düşmüştür.

Bu yıl da çalışan kesimlerin ve işçilerin hakkı verilmemiş, vaatlerini unutan iktidar sahipleri, sosyal ve ekonomik bünyemize ferahlık sağlayacak olan Anayasa ve yasa değişiklik önerilerimizi dikkate almamıştır.

Bunun tabi sonucu olarak, işçilerle birlikte tüm ezilen ve sömürülen kesimlerin sesi durumundaki TÜRK-İŞ mücadele yöntemini sertleştirerek, "Üretimden Gelen Gücünü Kullanma" yoluna başvurmuştur.

Bu uyarı eylemi gündemde iken, hükümetin etki alanı haline sokulan toplu sözleşme masalarında hakkını alamayan yüzbinlerce işçi grev hazırlığına girişmiş ve yer yer başlayan grevlerimiz yayılıp genişlemiştir. Yeni yıla tağan bu mücadelemiz, haklarımız alınıncaya kadar, birlik ve dayanışma içinde sürdürülecektir.

Ayrıca, Güneydoğu Anadolu bölgemizde cereyan eden anarşi ve terör olaylarının faili olan şer güçler, büyük şehirlere sızmak suretiyle adam öldürme, gasp ve soygun plânlarını pervasızca sergilemektedir.

Bu olayların kökünün kazınamamış olması da, 1990 yılının ülkemizdeki görüntüsünü bozan önemli bir faktördür.

./...

1991'den beklentilerimiz ise şunlardır :

+ Yeni yılda herşeyden önce "Savaşa Hayır" sloganlarımızı tekrarlıyor, barış istiyoruz.

+ Körfez krizi nedeniyle tehlikeye girmiş bulunan dünya barışının kan dökülmeden mutlu sona ulaşmasını temenni ederken, muhtemel bir çatışmada Türkiye'nin kesinlikle taraf durumuna düşürülmemesi için çaba gösterilmesini bekliyoruz.

+ Yürürlükteki seçim kanunu süratle değiştirildikten sonra, ilk iş olarak 1991 yılında, beklenen erken genel seçim yapılmalıdır.

+ Bu suretle yıllardır gerçekleşmesini savunduğumuz önerileri, ancak yeni parlamentonun ve yeni bir iktidarın dikkate alacağına inanıyoruz.

+ Yeni yılda, gelir paylaşımındaki haklı yakınmaların sona erdirilmesini vergi adaletinin sağlanmasını, enflasyonun ve çekilmez boyutlara ulaşan hayat pahalılığın önüne geçilmesi yanında, anarşi ve terör hareketlerinin sona erdirilerek, halkımızın özlem duyduğu barış ve huzura kavuşturulmasını istiyoruz.

Tüm dünyaya kalıcı bir barış temennisiyle 1991'in herkese huzur, güven ve mutluluk getirmesini diliyoruz."

TÜRK-İŞ Genel Başkanı Şevket YILMAZ 16 Şubat 1991 tarihinde İstanbul'da düzenlenen "Türkiye'de 10 yılda Demokrasi, İnsan Hakları, Sendikal Hak ve Özgürlükler" konulu toplantıya katılmış ve bir konuşma yapmıştır. Son on yılın demokrasi adına demokratik parlamenter sistemin askıya alındığı ve giderek demokrasiye yabancılaşıldığını ifade eden Türk-İş Genel Başkanı, 12 Eylül'le birlikte faturanın başta işçiler olmak üzere demokratik kuruluşlara, insan hak ve özgürlüklerini savunanlara çıkartıldığını söylemiştir. Konuşmasının bir bölümünde çarpık ekonomik politikaların desteğinde üretilen sosyal politikalarla, yoksul kesimlerin biraz daha yoksullaşmasından başka ne yapıldığını sorgulayan Türk-İş Genel Başkanı, ülkemizin imzaladığı uluslararası sözleşmelerin gereği olarakta tüm yasak ve kısıtlamaların kaldırılmasını ve yasa dışı demokrasinin tesis edilmesini istemiştir.

B- Sosyal Güvenlikle ilgili Gelişmeler

1- Sosyal Güvenlik Uygulamaları :

A) Uzun Vadeli Sigorta Kolları ve Primler ;

a) 15.12.1986 tarihli ve 86/11303 sayılı kararname ile yürürlüğe konulan gösterge tablosu 22.7.1987 tarihli ve 87/11934 sayılı kararname ile yürürlüğe konulan üst gösterge tablosundan aylık ve gelir almakta olan hak sahiplerine ödenen sosyal yardım zamları, 31.1.1991 tarih, 20772 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan 90/1324 sayılı Bakanlar Kurulu kararı ile, 1.1.1991 tarihi itibarıyla aylık 225 bin liradan, 290 bin liraya yükseltilmiş bulunmaktadır.

1.7.1989 tarihine kadar işçi ve memur emeklileri aynı miktarlarda sosyal yardım zammı alıyorlardı. 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile memurlar ve emeklilere yapılan sosyal yardım zammı ödemesine son verilerek, tavan ve kıdem aylığı sistemi getirilmiş ve bu kişilere işçi emeklilerine göre farklı ödemede bulunulması sağlanmıştır.

Bu değişikliğe sebep olarak, ücret yönünden memur ve memur emeklileri arasındaki farkı azaltabilme gösterilmiştir. 4 kişilik bir ailenin Ankara'da dengeli beslenmesini sağlayacak harcama tutarının Şubat/1991 ayında 680 bin lirayı aştığı günümüzde geçerli bir gerekçedir. ancak yapılan düzenleme sonuçları yeterli görülmemektedir. işçi emeklilerinin ve bunların dul ve yetimlerinin ekonomik, sosyal ve kültürel ihtiyaçlarında bu kişilere göre bir farklılık olamayacağından, bu insanlarımız yaşamlarını insan onuruna uygun bir şekilde nasıl düzenleyeceklerdir ?

1.1.1988 tarihinde memurlar, memur emeklileri ve işçi emeklilerine ödenen sosyal yardım zamları eşit hale getirildiğinde, bu hususta yüksek sesle konuşan yöneticilerin, 1,5 yıl devam eden bu uygulamadan sonra bu gerekçe ile memurlar ve memur emeklileri leyhine yapılan bu değişiklik karşısında sessiz kalmaları, üzerinde durulması gereken önemli bir keyfiyet olarak görülmektedir. Unutulmamalıdır ki aradaki fark her geçen gün artacaktır.

İşçi emeklileri çalışma sürelerine bakılmaksızın,

1.7.1989 tarihinde	140 bin lira,
1.1.1990 "	175 bin lira,
1.7.1990 "	225 " "
1.1.1991 "	290 " " , sosyal yardım zammı almakta iken;

Memur emeklileri :

Tarih	25 Yıl Hizmeti olan			30 Yıl Hizmeti Olan		
	Taban Aylığı	Kıdem Aylığı	Toplam	Taban Aylığı	Kıdem Aylığı	Toplam
1.7.1989	165.000.-	40.750.-	195.750.-	176.000.-	32.800.-	208.800.-
1.1.1990	210.000.-	38.250.-	248.250.-	224.000.-	40.800.-	264.800.-
1.7.1990	266.250.-	48.000.-	314.250.-	284.000.-	51.200.-	335.200.-
1.1.1991	360.000.-	52.800.-	412.800.-	384.000.-	56.320.-	440.320.-

lira taban ve kıdem aylığı almaktadırlar.

Uygulamanın en üzücü tarafı, bir takım isim değişiklikleri ile memurlara ve memur emeklilerine güne göre yetersiz ve fakat işçi emeklilerine göre farklı ödemelerde bulunulmasıdır. Bu uygulama hem maksatlı ve hem de üzücü bir uygulama olarak görülmektedir.

Uygulama İnsan Hakları Evrensel Beyannamesinin XXIII cü maddesinin özüne aykırı olduğu gibi, Anayasanın sosyal devlet ve eşitlik ilkesine de aykırı bir tasarruf olarak değerlendirilmektedir.

b) 657 sayılı Devlet Memurları Kanununa tabii personelin aylıklarına uygulanan katsayı, 1.1.1991 tarihi itibarıyla 320 den 352 ye çıkarılmış bulunmaktadır.

506 sayılı Sosyal Sigortalar kanununda 2422 ve 3279 sayılı kanunlarla yapılan değişikliklerle, 657 sayılı kanuna tabii devlet memurlarının aylıklarına uygulanan bu katsayı, 1.1.1991 tarihinden itibaren, 506 sayılı kanuna göre bağlanan gelir ve aylıkların hesaplanmasında da uygulanmaya başlanmıştır.

c) Memur maaş katsayısındaki değişiklik ve 1.8.1990 tarihi itibarıyla asgari ücretteki artışlar sonucu, iş kanununa tabii işyerlerinde çalışanlar için;

1) Sigorta primine esas kazançlar :

	ASGARİ		AZAMI		T a r i h
	Günlük lira	Aylık lira	Günlük lira	Aylık lira	
Özel Sektör'de (iş kanununa tabii işyerleri)	13.800	414.000	.		1.8.1991
Özel Sektör'de (iş kanununa tabi olmayan işyerleri)	11.734	352.020			1.1.1991
Özel Sektör			75.094	2.252.820	1.1.1991
Kamu Sektörü			68.267		16 Aralık/199
" "			75.094	2.143.588	15 Ocak /1990
Kamu Sektörü (16 yaşından büyükler için)	13.800	414.000			1 Ağustos/1990
İş kanununa tabi bir işte çalışan)					
16 yaşından küçükler için	10.125	303.750			1/Ağustos/199
Aday çıracak, çıracak ve beceri gören öğrenciler;					
16 yaşından küçük	5.625	151.875			1. 8. 990
16 Yaşından Büyük	6.900	207.000			1.8.1990 dır.

Bu asgari ve azami kazançlara göre, asgari tehlike sınıfındaki bir işyerin-
de çalışan bir işçi için, işçilerin ve işverenlerin ödedikleri aylık primler :

	<u>İŞÇİ</u>	<u>İŞVEREN</u>	<u>TOPLAM</u>	<u>TARİH</u>
Asgari ücrete göre	57.960	80.730	158.690	1.1.1991
Asgari kazanç göre	49.280	68.645	117.925	1.1.1991
Azami kazanç göre	315.395	439.300	754.695	1.1.1991 lira

olmaktadır.

Bu ödenen yüksek prime karşılık, kurum hizmetlerindeki dağınıklık ve işçi emeklilerinin üzücü durumu, üzerinde dikkatle durulması gereken bir başka husus olarak görülmektedir.

./...

Bu menfi tablonun nedenlerini ;

- a) Sosyal güvenliğe devlet katkısının olmaması,
 - b) Sosyal güvenlik kuruluşlarına ait fonların hazinece istenildiği gibi kullanılması,
 - c) Enflasyonun bu fonlar üzerindeki acımasız tahribatı,
 - d) Bazı kamu kurum ve kuruluşları ile belediyelerin kendilerine ait prim tutarları ile beraber, işçilerin ücretlerinden kestikleri primleri dahi kuruma ödememeyi usul haline getirmeleri,
 - e) Kaçak işçi sorununa kalıcı ve etkin önlemler uygulanmaması,
 - f) Prim tahakkukunu artıran yasal önlemlerin 3395 sayılı kanunla kaldırılması,
 - g) Prim tahsilatını artıracak yasal önlemlerin, hazine alacaklarına 3505 sayılı kanunla getirilen uygulama gibi düzenlenmemesi,
 - h) Kamu kurumu ve kuruluşlarının sosyal yardım zammı ödemelerinden ileri gelen borçlarını, kuruma ödememeleri ve bu alacağa uygulanan faiz oranının düşük olması,
- şeklinde sıralamak mümkündür.

2) Kıdem Tazminatı :

Kıdem tazminatının yıllık tavanı 1.1.1991 tarihi itibarıyla, 2 milyon 489 bin 600 lira ya, yükselmiş bulunmaktadır.

3) Cenaze Masrafı Ödemeleri :

1.7.1991 tarihi itibarıyla 140 bin 800 lira olan cenaze masrafı ödemeleri, katsayıdaki artış nedeniyle 1.1.1991 tarihi itibarıyla 154 bin 880 liraya yükselmiştir.

4) Asgari, Azami ve Ortalama İşçi Aylıkları :

Katsayı, sosyal yardım zammı ve gösterge tablosundaki artışlar sonucu 1.1.1991 tarihi itibarıyla işçi emekli aylıkları :

A S G A R İ				O R T A L A M A				A Z A M İ			
Aylık İken	Artış	Artış Oranı	Toplam	Aylık İken	Artış	Artış Oranı	Toplam	Aylık İken	Artış	Artış Oranı	Toplam
381.800	154.600	%40.49	536.400	460.200	145.192	31.69	605.392	538.600	135.784	%25.21	674.384

lira olmuştur.

NOT : Katsayı 352, sosyal yardım zammı 290 bin ve aylık bağlama oranı yüzde 70 olarak ;

1.1.1991 tarihi itibariyle, gösterge tablosunun taban göstergesi 700 den 1000 e, tavan göstergesi de 1400 den 1560 a çıkarılmış, diğer göstergeler de 5 aralıklarla yeniden düzenlenmiş bulunmaktadır.

Üst göstergeden (1990 yılında emekli olanlar azami 4050 göstergesi hak etmektedirler) emekli olanlar azami 1 milyon, 145 bin 360 lira aylığa hak kazanmaktadır. Bu durumda olan kişilerin en iyimser hesaplarla 50 bini bulması mümkün olmasına rağmen, yetkililerin sözlü basında yer alan beyanatlarında, azami dereceden aylık alan işçi emeklileri ile, hak sahiplerinin alabilecekleri azami emekli aylığını 1 milyon, 145 bin, 360 lira olarak göstermeleri, propagandanın ötesinde hedef saptırmaya yönelik bir taktik olarak görülmektedir. Bu göstergedeki artış oranı sadece yüzde 11.42 dir.

Yetkililere sormak ve öğrenmek istiyoruz ki;

1.1.1991 tarihi itibariyle, gösterge tablosunun tavan göstergesi olan 1560 göstergeden kaç kişi aylık almakta, 4050 göstergeden kaç kişi aylık almaktadır

Yine bir hususun açıklanması faydalı görülmektedir. Gösterge tablosundaki değişikliklerle işçi emekli aylıkları asgari 73 bin 920 lira, ortalama 56 bin 672 lira, azami 39 bin 424 lira artış göstermiştir. Diğer artışlar katsayı ve sosyal yardım zammından ileri gelmektedir.

Süper emeklilerin sorunları da aynı şekilde devam etmektedir. TBMM. Sağlık ve Sosyal İşler Komisyonunca hükümet tasarısında yapılan değişiklikle, bu kişilere 1560 gösterge üzerinden hak ettikleri oranda aylık ödenmesi ve 4 milyon 200 bin lira yatırımlara her ay 330 bin, 5 milyon 40 bin lira yatırımlara da 400 bin lira tazminat ödenmesi ve bu tazminatların maaş katsayısındaki artışlar oranında artırılmasına karar verilmiştir. Tasarı Bütçe Komisyonunda da aynı şekilde kabul edilmiştir. Sadece tazminatların başlangıç tarihi 1.1.1991 olarak değiştirilmiştir. Genel Kurul gündemine alınan tasarının bir değişikliğe tabi tutulup tutulmayacağı bilinmemekle beraber düzenleme, Anayasa Mahkemesinin yürürlükteki yasaya dayanarak ödemelerini yapan bu kişilerin zararlarını telafi edecek ve "Devlete Güven" ilkesini yerine getirecek bir düzenleme olarak görülmektedir.

Unutulan veya gözardı edilen husus, bu kişilere uygulanan senaryonun, kamu düzeni ve kamu yararı gereği olmadığını ve oyunun hala devam ettiğini gösterir bir şekilde devam etmekte olduğudur.

B) Toplantılar :

a) İstanbul Takip Odasının, "Genel Sağlık Sigortası Kanun Tasarısı" ile ilgili olarak 21.11.1990 tarihinde İstanbul'da düzenlemiş olduğu panele Konfederasyonu temsilen konuşmacı olarak iştirak edilmiş ve ekli tebliğ sunulmuştur.

b) Konfederasyonumuzun Samsun Eğitim Merkezin de düzenlemiş olduğu "Şube Yöneticileri Temel Sendikacılık Eğitimi" seminerine 27.12.1990 tarihinde eğitici olarak katılınp, "Sosyal Sigorta ve Sosyal Güvenlik" konusu işlenmiştir.

C) Yasal ve İdari Düzenlemeler :

1) Bakanlar Kurulu, 27.9.1990 tarih 20648 sayılı resmi gazetede yayınlanan 18.9.1990 tarih, 90-913 sayılı kararı ile, 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanununun 35-36-40-42 maddeleri uyarınca sağlık yardımlarından yararlananlardan her muayene için alınan ücreti bin liraya çıkarmıştır.

Evvelce 50 lira olan bu ücretin, birden bire 20 misli arttırılmasının nedeni sağlık tesislerine müracaatı kısıtlamak olarak değerlendirilmektedir. Çünkü kurumun gelir ve giderleri arasında bu yoldan yapılan tahsilat bir zerreden başka bir değer ifade etmemektedir. Ama enflasyon altında ezilmiş bulunan işçilerimiz ve işçi emeklileri yönünden ise çok şey ifade etmektedir. Hiç yoksa bir ekmek parası karşılığıdır. Yani bu kişiler sağlık tesislerine başvurdıklarında, evlerine 1 ekmek eksik girecek demektir.

Sağlık tesislerine müracaatı kısıtlamanın akılcı yolu, bu insanların beslenme, barınma ve kültürel ihtiyaçlarını, insan onuruna yaraşır biçimde sosyal devlet ilke ve prensiplerine uygun bir şekilde karşılamakla mümkündür.

2) Günlük, haftalık veya aylık olarak belirli bir ücrete dayanmış olmayıp da, komisyon ücreti ve kâra katılma gibi belirsiz bir zaman ve miktar üzerinden ücret alan sigortalıların prim ve ödeneklerinin hesabında esas tutulan günlük kazançlarının, 1.8.1990 tarihinden geçerli olmak üzere 16 yaşından büyük olanlar için 13.800.-TL. 16 yaşından küçükler için de 10.125.-TL. olarak tesbit olunduğu, Bakanlar Kurulunun 1.12.1990 tarih, 20712 sayılı Resmi Gazetede yayınlanan 13.9.1990 tarih, 90/909 sayılı kararı ile kararlaştırılmıştır.

3) Bakanlar Kurulu 30.12.1990 tarih, 20741 sayılı Resmi Gazetede yayınlanan 28.12.1990 tarih, 90/1325 sayılı kararı ile, konut edindirme yardımlarını yeniden düzenlemiştir. Bilâhare 3.1.1991 tarih, 20744 sayılı Resmi Gazetede yayınlanan bir kararla, birinci ve ikinci altı aylık sürelerdeki miktarlar değiştirilmiştir.

Son duruma göre 1.1.1991 tarihinden geçerli miktarlar :

<u>Yardımdan yararlanılacak sürenin</u>	<u>M i k t a r</u>
ilk 6 aylık dönemi için ayda	17.500.- TL.
ikinci 6 aylık dönemi için ayda	37.500.- TL.
Üçüncü 6 aylık dönemi için ayda	45.000.- TL.
Dördüncü 6 aylık dönemi için ayda	58.000.- TL.
Kalan süreler için ayda	80.000.- TL. olmuştur.

Konut edindirme yardımı uygulamasında karşılaşılan sorunlarla ilgili isteklerimizden ;

a) Evi olan işçi emeklilerinin de konut edindirme yardımından istifade ettirilmesi,

b) Konut edindirme yardımı yapılmasını kısıtlayan 60 m2 tahdidinin kaldırılması, bu tahdidin geleneksel aile yapımıza uygun bir yerleşmeye yetecek seviyeye çıkarılması,

c) 3320 sayılı Kanun yürürlüğe girmeden bir kooperatif üyesi olan kişilerin almış oldukları kredilerin geri dönüşünde de, meskenin işgal ettiği sahaya bakılmadan bu kişilerin konut edindirme yardımından istifade ettirilmesi,

hususlarında yasal düzenlemeye gidilmemesi, hatta bu yönde bir çalışmanın başlatılmamış olması bir noksanlık olarak görülmektedir. Hatta bu yöndeki geç kalışın kanunun özünü zedelemekte olduğunu da yetkililere hatırlatmakta fayda görülmektedir.

4) 31.1.1991 tarih ve 20772 sayılı Resmi Gazetede yayınlanan 90/1324 sayılı Bakanlar Kurulu kararı ile, Sosyal Sigortalar Kanununa göre iş kazaları, meslek hastalıkları sigortaları ile malûllük, yaşlılık ve ölüm sigortalarından bağlanacak gelir ve aylıkların ödenmesine esas olan gösterge tablosu 1.1.1991 tarihinden itibaren değiştirilmiştir.

Taban gösterge 700'den 1000'e, tavan göstergede 1400'den 1560'a çıkarılmış ve diğer derece ve kademeler 4 aralıklarla yeniden düzenlenmiştir.

5) 19.2.1991 tarih, 20791 sayılı Resmi Gazetede yayınlanan 90/1063 sayılı Bakanlar Kurulu kararı ile, 24 Sosyal Sigortalar Kurumu Bölge Müdürlüğü, Sigorta Müdürlüğüne dönüştürülmüş ve bunlardan 1 tanesinin de Ankara'da "Satınalma Sigorta Müdürlüğü" olarak faaliyet göstermesi kararlaştırılmıştır.

Ayrıca, İzmir'de ihtiyarlık Sigortası Müdürlüğü, Ağrı - Bingöl - Bitlis - Hakkari - Muş - Tunceli illerinde "Sigorta Müdürlüğü" kurulmasına karar verilmiştir.

Hizmetin yerinden yürütülmesi ilkesinin sağlayacağı verimlilik dikkate alınarak, yeni kurulan üniteleri bir ihtiyacın giderilmesi ve hizmetlerde verimlilik ve etkinlik sağlayıcı uygulamalar olarak değerlendirmek istiyoruz.

Sebepsiz yere Bölge Müdürlüklerinin, Sigorta Müdürlüğüne dönüştürülmesinin yöneticilerin statü teminatları ile sosyal ve ekonomik hakları yönünden bir zarara bahis konusu olmamasını dilemekteyiz. Hatta bu isim değişikliğini mevcut yöneticilerin tasfiyesi yönünden atılmış bir adım olarak görmek ve düşünmek de istemiyoruz. Ancak hatırlatmayı faydalı görüyoruz.

Yine yeni kurulan ünitelerin gayeye uygun olarak faaliyete geçirilmelerini temenni etmekteyiz. Bu temennimizin gerçekleşebilmesi için, bu ünitelerin binalarının hizmete uygun olması ve personelinin de her türlü keyfi ve partizan atamalardan arındırılmış nitelikli kişiler olması ve bölgenin stratejik öneminin de dikkatlerden kaçırılmaması gerektiğini başlangıçta hatırlatmak istiyoruz.

6) Sağlık Bakanlığının, uygulamaya koyduğu yeni fiyat tarifesinin işçiler ve dolayısıyla Sosyal Sigortalar Kurumu aleyhindeki farklı sonuçlarını açıklamak suretiyle, bu haksız ve hukuk dışı gidişe birlikte dur diyebilmek ve sesimizi ilgili mercilere duyurabilmek yönünden fayda görülmüştür.

Sigortalıların, eş ve çocuklarının, emeklilerinin ve sigortalının ölümü halinde 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanunu uyarınca hak sahibi kimselerin; Sosyal Sigortalar Kurumu hastanelerindeki birikimin giderilmesi, sağlık hizmetlerinin yurt içinde dengeli bir şekilde yaygınlaştırılması amacıyla, SSK Genel Müdürlüğünce belirlenecek iller ve bu illerin ilçelerinde, Sağlık Bakanlığına bağlı yataklı tedavi kurumlarında verilen sağlık hizmetlerinden de yararlandırılması amacıyla, Sağlık Bakanlığı ile Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı arasında 18.5.1989 tarihinde bir protokol imzalanmış ve protokol uygulamasına işlerlik kazandırılabilmesi için ek protokoller yapılmıştır.

23.3.1990 tarihli ek protokolle, bu hizmetler karşılığında Sağlık Bakanlığına ödenecek ücretlerin, Maliye ve Gümrük Bakanlığınca Resmi Gazetede yayınlanan "...Mali Yılı Bütçe Uygulama Talimatı (seri no.1) (tedavi yardımı) tebliğinin ekindeki üniversite hastaneleri (B) sütündeki fiyatlar üzerinden ödenmesi.." kararlaştırılmıştır.

Ayrıca 9.8.1990 tarihli ek protokolle, 18.5.1989 tarihli protokolün 13 ncü maddesi gereğince, sözkonusu protokolün 8 nci maddesi değiştirilerek, "Sağlık Bakanlığı yataklı tedavi kurumlarına ait fiyat tarifesi üzerinden ücret ödenmesi.." yeniden düzenlenmiştir.

1990 yılı içinde bu hizmetler karşılığında Sosyal Sigortalar Kurumunca Sağlık Bakanlığı tedavi kurumlarına ödenecek ücretlerle ilgili olarak, her iki bakanlık arasında meydana gelen anlaşmazlıklar yazılı basına intikal ettiği gibi, Bakanlar arasında da bazı tartışmalara neden olmuştur. Bu tartışmalar halen devam etmektedir.

Sağlık Bakanlığı, Sosyal Sigortalar Kurumu ve Bağ-Kur mensuplarına Bakanlıkları tedavi kurumlarınca verilen hizmetlere ait ücretleri, Maliye ve Gümrük Bakanının onayı ile değiştirmiş ve mezkûr talimatın 10 nolu ekinde yer alan (A) sütunu yerine, üniversite hastaneleri için düzenlenen (B) sütündeki fiyatları uygulamaya, SSK Genel Müdürlüğü de 1.9.1990 tarihinden itibaren Devlet Hastanelerinde tedavileri yapılan sigortalı hastalar için bu yeni fiyatlara göre ücret ödemeye başlamıştır.

Bu kerre haricen yapılan tesbitlere göre Sağlık Bakanlığı Tedavi Hizmetleri Genel Müdürlüğünün 1991 yılı için yeni fiyat tarifesini Bakan onayına sunarak, 42 nolu onayla bu tarifeyi, 3359 sayılı Kanunun 3/C maddesi gereğince yürürlüğe koyduğu ayrıca, Devlet memurlarının tedavi yardımı ve cenaze giderleri yönetmeliğinin uygulanması hakkındaki 1991 Mali Yılı bütçe uygulama talimatı (seri no:6) da 26.2.1991 tarih, 20798 sayılı mükerrer Resmi Gazetede yayınlanmış bulunmaktadır.

	1988 TARİHLİ TARİFE	1991 B.U.T. B. SUTUNU	1991 TARİHLİ TARİFE
2. Sınıf yatak	15.000.-TL.	35.000.-TL.	60.000.-TL.
Normal Polikliniğe Ücreti	2.000.-TL.	6.500.-TL.	15.000.-TL.
Açık Kalp Ameliyatı	600.000.-TL.	1.500.000.-TL.	2.000.000.-TL.
Tırnak Çekimi	Yok	8.000.-TL.	50.000.-TL.
Hemodiyaliz (Mal.hariç)	40.000.-TL.	104.000.-TL.	125.000.-TL.
Pelvi Pedal Alçı 10 yaş yukarı	50.000.-TL.	120.000.-TL.	200.000.-TL.
Elektroşok	2.000.-TL.	6.000.-TL.	20.000.-TL.
Kanama Zamanı	1.500.-TL.	6.000.-TL.	15.000.-TL.
Faktör II	7.500.-TL.	20.000.-TL.	50.000.-TL.

gibi olmuştur.

Bilindiği üzere bütçe kanunlarında hastahane ücretleri ile ilgili yasal düzenlemeye yer verilmiş bulunmaktadır.Örneğin 3690 sayılı 1991 yılı Bütçe Kanununun 13 ncü maddesine göre, Devlet memurları ve diğer kamu görevlileri ile bunların emekli dul ve yetimlerinin (bakmakla yükümlü oldukları aile fertleri dahil) genel ve katma bütçeli daire ve idarelerle, döner sermayeli kuruluşlara ait tedavi kurumlarında yapılan tedavilerine ait ücretlerin, Sağlık Bakanlığının görüşü üzerine Maliye ve Gümrük Bakanlığınca tesbit edilecek miktarlar ve esaslara göre ödenmesi gerekmektedir.Ancak bu hükmün kamu iktisadi teşebbüslerinde çalışanlar bakımından uygulanmaması şerhi de maddede yer almış bulunmaktadır.

Bu uygulama ve yasal düzenleme ile, ortaya ikili ve farklı bir sonuç çıkmaktadır.

Sosyal Sigortalar Kurumu ve Bağ-Kur'a bağlı kişiler, bu kuruluşların emeklileri ile, bakmakla mükellef oldukları eş, çocuk, ana ve babaları Sağlık Bakanlığının tedavi kurumlarında muayene ve tedavi olduklarında kurumlar 1991 yılı tarifesine göre ücret ödeyecekler, Devlet memurları ile diğer kamu görevlilerinin ve bunların emekli dul ve yetimlerinin muayene ve tedavi ücretleri, Sağlık Bakanlığının görüşü üzerine Maliye ve Gümrük Bakanlığınca tesbit edilecek miktar ve esaslara göre ödenecektir. Farklılıklar bazı kalemlerde yukarıda açıklanmıştır.

Fiyat tarifeleri, Sağlık Bakanlığı Tedavi Hizmetleri Genel Müdürlüğünce hazırlanarak, Bakan onayı ile işlerlik kazanmaktadır. Yani tek taraflı bir uygulamadır. Bu fiyat tarifesinin hazırlanmasında kamu iktisadi teşebbüslerinin bir katkısı ve görüşü yoktur. Ama bu kuruluşlarda çalışanlar ve aile fertleri bu tarifenin nedeni hizmetlere, ülke genelinde muhtaçdırlar.

Bu tek taraflı tesbit sonucu meydana gelen ikili ve farklı uygulama, Devlete sağlık sahasında tekel yarattığı gibi, kötü niyetli ve çıkarıcı bir işvere uygulaması şeklinde görülmektedir.

Anayasamızın başlangıç kısmında yer alan eşitlik ve hukuk devleti ilke ve prensipleri ile protokolün amacı yok edilerek aynı hizmet için bir kısım vatandaşlardan ayrı ve farklı ücret alınmaktadır. Buna gerekçe olarakta, yataklı tedavi kurumlarının finansman sorunu ve ihtiyacı gösterilebilmektedir.

Sosyal Sigortalar Kurumu ve Bağ-Kur'un Sosyal güvenlikle ilgili görevlerini zamanında ve yeterince yerine getirebilmeleri için nasıl bir maddi sıkıntı içinde oldukları tartışmasıdır. Bu sorunlar her geçen gün artmakta ve yeni sorunlara neden olmakta iken, sağlık hizmetlerini Devletten farklı fiyatlarla satınalabilmelerinin, bunların maddi zararının ötesinde uygulamanın meydana getirdiği, anayasal ve devlete güven ilkesini tahribe yönelik üyelerinin inanç ve moral sorunları, üzerinde durulması gereken bir başka önemli husus olarak görülmektedir.

Keyfiyet işçiler için bir başka önemlilik arz etmektedir.

Vatandaşlık görevlerini zamanında ve eksiksiz yerine getiren işçiler, Sağlık ve sosyal güvenlik sorunlarını yürütebilmek için maddi birikimi kendilerinin ve kendileri adına işverenlerinin ödemiş oldukları primlerden oluşan bir kuruluşun, hizmetlerini yürütürken karşılaşmış oldukları bu sorunlardan rahatsız olmaktadır.

Yani vatandaşlık görevlerin iki defa yerine getireceksiniz ve fakat Anayasa ile belirlenen temel haklardan farklı biçimde istifade edeceksiniz. Bu durum üzerinde durulması gereken çok önemli ve hassas bir durumdur.

iddia ediyoruz, rekabete dayalı serbest piyasa ekonomisinin katı kuralları dahi bu farklı uygulamaya müsaade etmez. Müsaade etse dahi, başarısız sonuçlarla birlikte toplumsal tepkilere muhatap olunur.

Hele bu uygulamayı Devlet yaparsa, suç işlemiş olur. Ayrıca toplumsal tepkiye de gerek yoktur. Çünkü toplumsal tepki suçun işleniş anında oluşmaktadır.

Sağlık Bakanlığı tedavi kurumlarının aynı standartlara sahip olmadığı da bilinmektedir. Bu yüksek ve farklı tarife, Sosyal Sigortalar Kurumunu sağlık hizmeti götüremediği yurt köşelerinde zora soktuğu gibi, vatandaşın sağlık sorunlarına Devletin duyarsızlığının bir göstergesi olarak değerlendirilmektedir.

Onun için Sosyal Sigortalar Kurumu ve Bağ-Kur mensuplarının Sağlık Bakanlığına ait tedavi kurumlarında yapılan muayene ve tedavileri için tahakkuk edecek ücretlerin, devlet memurları ve diğer kamu görevlileriyle bunların emekli, dul ve yetimlerinin genel ve katma bütçeli daire ve idarelerle, döner sermayeli kuruluşlara ait tedavi kurumlarında yapılan muayene ve tedavilerine ait ücret tarifesine göre ödenmesi sorunu halledecek ve bu çifte standarda son verecektir.

Ama maalesef uygulama başlamıştır. Farklılıklara neden olan bu uygulamaya biran evvel son verilmesi için, ilgilileri başlangıçta uyarmak istiyoruz.

D) Sendika Genel Başkanlıkları ile Bölge ve İl Temsilciliklerine yapılan duyurular;

1) 506 sayılı kanunun 35,36,40 ve 42 nci maddeleri gereğince sağlık yardımlarından yararlanacak kişilerden alınan poliklinik muayene ücretlerinin 1000.-TL.ye çıkarılması hakkında 27.9.1990 tarih ve 20648 sayılı resmi gazetede yayınlanan Bakanlar Kurulunun 18.9.1990 gün ve 90/913 sayılı kararı,27.9.1990 tarih, 90-1655-5/43 sayılı yazı ile,

2) Sigortalılara geriye yönelik olarak ödenecek fark ücretlerin ne şekilde sigorta primine tabi tutulacağı hakkında Sosyal Sigortalar kurumu Genel Müdürlüğü'nün 21.9.1990 tarih, 16-37 sayılı genelgesi, 28.9.1990 tarih,90-1669-5/43 sayılı yazı ile,

3) Sosyal Sigortalar Kurumu Genel Müdürlüğü'nün "Poliklinik muayene ücretleri hakkındaki" 28.9.1990 tarih, 3-48 Ek sayılı genelgesi, 15.10.1990 tarih, 90-1740-5743 sayılı yazı ile,

4) Sigortalılar ile hak sahibi kimselerin muayene ve tedavileri hususunda Çalışma Bakanlığı ile Sağlık Bakanlığı arasında aktedilmiş bulunan 13.5.1989 tarihli protokol uygulaması hakkında, Sosyal Sigortalar Kurumu Genel Müdürlüğü'nün 26.10.1990 tarih, 13-30 ek sayılı genelgesi, 5.11.1990 tarih, 90-1803-5/43 sayılı yazı ile,

5) Sosyal Sigortalar Kurumu Genel Müdürlüğü'nün, sigortalılar ile hak sahiplerinin muayene ve tedavileri hususunda Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı ile, Sağlık Bakanlığı arasında aktedilmiş bulunan 18.5.1989 tarihli protokol uygulaması hakkındaki 26.11.1990 tarih, 13-31 Ek sayılı 3.12.1990 tarih, 90-1886-5/43 sayılı yazı ile,

6) 6-7/mayıs /1991 tarihlerinde toplanacak Sosyal Sigortalar Kurumu 42. Genel Kurulunda ele alınacak;

a) Kısa ve uzun vadeli sigorta kolları uygulamasından ileri gelen aksamaların,
b) Sağlık ve hastane hizmetlerinde karşılaşılan sorunların,
c) Yasal ve idari düzenlemelerle ilgili görüş ve düşüncelerin,
bildirilmesi hususu 20.12.1990 tarih, Sos-90-1913-5/43 sayılı yazı ile,

7) Sosyal Sigortalar kurumu Genel Müdürlüğü'nün, 3670 sayılı kanun gereğince Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığında "Kanun Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü" kurulduğu hakkındaki 29.1.1991 tarih, 14-102 Ek sayılı genelgesi, 4.2.1991 tarih, Sos-91-113-5/43 sayılı yazı ile,

8) 29/30 - Nisan/1991 tarihinde toplanacak Sosyal Sigortalar Kurumu 42. Genel Kurulunun, 6-7/Mayıs/1991 tarihleri arasında toplanmasının kararlaştırıldığı hakkındaki Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığının 11.2.1991 tarih, 5020 sayılı yazısı, 15.2.1991 tarih, Sos-91-142-5/43 sayılı yazı ile, duyurulmuştur.

Ayrıca; Sendika Genel Başkanlıkları ve Bölge Temsilciliklerine;

9) Bakanlar Kurulunun, 1.1.1991 tarihinden geçerli konut edindirme yardımı ve süreleri hakkında 30.12.1990 tarih, 20741 sayılı Resmi Gazetede yayınlanmış bulunan, 28.12.1990 tarih ve 90/1325 sayılı kararı, 2.1.1991 tarih, Sos-91-2-5/43 sayılı yazı ile,

10) 1.1.1991 tarihinden geçerli konut edindirme yardımlarının birinci ve ikinci altı aylık sürelerdeki miktarlarını değiştiren ve 3.1.1991 tarih, 20744 sayılı resmi gazetede yayınlanan karar, 8.1.1991 tarih, Sos-91-12-5/43 sayılı yazı ile, bildirilmiştir.

II- Diğer Faaliyetler :

1) Türk-İş Dergisinin;

a) Ağustos/1990 ayına ait 249 sayılı nüshasında "Sosyal Sigortalar Kurumunun toplumla ilişkileri,

b) Eylül/1990 ayına ait 250 sayılı nüshasında "Sosyal Sigortalar Kurumunun Alacakları ve Alınması Gerekli Önlemler"

c) Ekim/1990 ayına ait 251 sayılı nüshasında "yine Sosyal Sigortalar Kurumunun Alacakları"

d) Kasım/1990 ayına ait 252 sayılı nüshasında "Sosyal Sigortalar Kurumu Sağlık Tesislerini Güçlendirme Vakfı ve Kurumun Muhtemel zararı "

e) Aralık/1990 ayına ait 253 sayılı nüshasında " Sağ-Kur yasası, işçiler ve Sağlık Sorunları "

f) Ocak/1991 ayına ait 254 sayılı nüshasında "İŞÇİ EMEKLİ AYLIKLARINDAKİ DÜZENLEMELER ve SONUÇLARI " başlıklı makalelerimiz yayınlanmıştır.

2) Sosyal güvenlik uygulamaları hakkındaki; yöneticilerce istenen hususlarda gerekli notlar takdim edilmiş, ayrıca işçilerin işçi emeklilerinin ve tüm vatandaşların Konfederasyonumuza yazılı başvuruları ve Sayın Genel Başkana yazmış oldukları mektuplar zamanında değerlendirilerek cevaplandırılmış, gerekenler ilgili makamlara intikal ettirilerek takip edilmiş, neticeleri yine müracaatçılara duyurulmuştur.

TÜRK-İŞ Genel Merkezine bizzat başvuran vatandaşlara sosyal güvenlik ve diğer konularda bilgi verilmiş,gerektiğinde dilekçeleri yazılmış ve belgeleri tanzim edilmiştir.

III- EĞİTİM ÇALIŞMALARI

1990 yılı eğitim faaliyetlerinin Üçüncü bölümü de aksatılmadan uygulanmıştır.

Yürütülen eğitim çalışmalarında 15. Genel Kurul ilke ve kararları esas alınmış, demokrasinin çağdaşlaştırılması ve sürekli eylem tabanı oluşturulmasına ağırlık verilmiştir.

Seminerler ve toplantılar ülke çapında yaygınlaştırılarak kamuoyu oluşturulmaya çalışılmıştır.

Dönem içerisinde TÜRK-İŞ'in düzenlediği(7/9 Kasım 1990 İzmir, 12/13 Şubat 1991 Bursa, 13/15 Şubat 1991 Bilecik hariç)seminerlere, TÜRK-İŞ adına Genel Eğitim Sekreteri katılarak TÜRK-İŞ faaliyetleri ve güncel sorunlar üzerinde açıklamalarda bulunmuş, kursiyerlerin sorularını cevaplandırmıştır.

Bu uygulama ile eksik bilgiler düzeltilmiş, yanlış anlayışlar önlenmiş, ayrıca TÜRK-İŞ eylem programının amaçları açıklığa kavuşturulmuştur.

1 Ağustos 1990 tarihinden bu yana sürdürülen eğitim çalışmaları aşağıdaki başlıklar altında yürütülmüştür:

1. Şube Yöneticileri Temel Sendikacılık Seminerleri
2. Sosyal ve Ekonomik Demokrasi Anlayışı Seminerleri
3. Giderleri İşçi Ücretlerinden Kesilen Ceza Paralarından Karşılanan İşçi Sağlığı İş Güvenliği Seminerleri
4. TÜRK-İŞ/AAFLI Ortak Projesi Çerçevesinde yapılan Kadın İşçi Seminerleri
5. TÜRK-İŞ/ICFTU Ortak Projesi Çerçevesinde Kadın İşçilere Yönelik düzenlenen çalışmalar.

6. Sendikal Haklar Seminerleri

7. TÜRK-İŞ ve Üye Kuruluşlar Genel Eğitim Sekreterleri Toplantısı

8. 3 Ocak Eylemi Çalışmaları

9. Diğer Faaliyetler

1. Şube Yöneticileri Temel Sendikacılık Seminerleri

Kısa süreli Kolej öncesi eğitime yönelik ve üye kuruluşlarımız şube yöneticilerinin katılımlarını içeren "Şube Yöneticileri Temel Sendikacılık Seminer"lerine, dönem içerisinde Samsun Eğitim Merkezinde devam edildi.

Her ay periyodik olarak düzenlenen seminerlere bu çalışma dönemi içerisinde üye kuruluşlarımızdan 179 şube yöneticisi katıldı.

Demokrasi ve Sendikacılık, Sosyal Devlet, Türkiye Ekonomisi-Gelir Dağılımı ve İşçiler, Sosyal Güvenlik, Türkiye'de ve Dünya'da Sendikacılık Hareketleri, İşçi Sağlığı İş Güvenliği ile Toplu Sözleşme Usul Taktik ve Stratejiler konularının işlendiği seminerlerde, ders konuları ile ilgili tebliğler kursiyerlere önceden dağıtılarak eğitimin kalıcı ve verimli olmasına özen gösterilmiştir.

Ankara Üniversitesi Öğretim Üyesi Prof.Dr. Alpaslan IŞIKLI, 9 Eylül Üniversitesi Öğretim Üyesi Prof.Dr. Fevzi DEMİR, Karadeniz Teknik Üniversitesi Öğretim Üyesi Prof.Dr.Hasan ÖZYURT, 19 Mayıs Üniversitesi Öğretim Üyeleri Prof.Dr.Rengin ERDAL- Doç.Dr. Yıldız PEKŞEN, Gazi Üniversitesi Öğretim Üyeleri Doç.Dr.Hamdi MOLLAMAHMUTOĞLU, Doç.Dr.Adnan TUĞ, Y.Doç.Dr. Eyüp BEDİR, Y.Doç.Dr.Kadir ARICI, Y.Doç.Dr.Vedat BİLGİN ile Sosyal Güvenlik Uzmanları Avmî YAZICI ve Selahattin TURLA'nın eğitici olarak bulundukları seminerlerin dökümü şöyledir:

<u>SEMİNER TARİHLERİ</u>	<u>KATILAN KURSIYER SAYISI</u>
24-28 Eylül 1990	42
22-26 Ekim 1990	41
26-30 Kasım 1990	61
17-21 Aralık 1990	35

2. Sosyal ve Ekonomik Demokrasi Anlayışı Seminerleri

Demokrasi ağırlıklı olarak düzenlenen Yerel Demokrasi seminerlerine bu dönem içerisinde de devam edildi.

Üye kuruluşlarımız temsilcilerinin dışında yerel mahalli yöneticiler, çeşitli meslek kuruluşları temsilcileri, siyasi parti temsilcileri ve mahalli basının büyük bir ilgi ve katılımla takip ettikleri seminerlerde; Demokrasinin ekonomik ve sosyal boyutları, Türkiye Demokrasisi ve Çalışanların Sosyal Güvenlik Hakları konularında 9 Eylül Üniversitesi Öğretim Üyeleri Prof.Dr.Fevzi DEMİR, Prof.Dr.Hüsnü ERKAN, Doç.Dr.Ali Nazım SÖZER, Karadeniz Teknik Üniversitesi Öğretim Üyesi Prof.Dr.Hasan ÖZYURT, Gazi Üniversitesi Öğretim Üyeleri Doç.Dr.Adnan TUĞ, Y.Doç.Dr. Eyüp BEDİR ile Sosyal Güvenlik Uzmanı Selahattin TURLA konuşmacı olarak katıldılar.

Seminerlerden bazılarının TÜRK-İŞ/AAFLİ ortak projesi çerçevesinde gerçekleştirildiği ve üye kuruluşlarımıza mensup 535 kursiyerin eğitimden yararlandırıldığı seminerlerin dökümü şöyledir:

<u>SEMİNER TARİHİ</u>	<u>SEMİNERİN YAPILDIĞI İL</u>	<u>KURSIYER SAYISI</u>
25-27 Eylül 1990	RİZE	60
16-18 Ekim 1990	TOKAT	69
17-19 Ekim 1990	YOZGAT	76
23-25 Ekim 1990	EDİRNE	69
13-15 Kasım 1990	G.ANTEP	74
14-16 Kasım 1990	K.MARAŞ	59
3-5 Aralık 1990	ÇANAKKALE	64
26-28 Aralık 1990	ISPARTA	64

3. Giderleri İşçi Ücretlerinden Kesilen Ceza Paralarından Karşılanan
İşçi Sağlığı İş Güvenliği Seminerleri

İşçi Ücretlerinden kesilen Ceza Paralarının tekrar işçilerin hizmetinde kullanılması projesi gereği planlanan İşçi Sağlığı İş Güvenliği seminerlerine devam edildi.

Konu ile ilgili çeşitli meslek kuruluş temsilcileri, yerel yöneticiler ve mahalli basının ilgi ile takip ettikleri seminerlerde; İşçi Sağlığı İş Güvenliği Mevzuatı, İşçi Sağlığı İş Güvenliği Kurullarının Önemi ve Çalışması, Meslek Hastalıkları, İşçi Beslenmesi, Sosyal Sigortalar, İş Kazaları ve koruyucular konuları işlendi.

Üye kuruluşlarımız yönetici ve temsilciler, İşçi Sağlığı İş Güvenliği Kurul Üyeleri, usta-ustabaşları ile konu ile ilgili işveren temsilcilerinin katıldıkları ve uygulamalı olarak da yapılan seminerlerde konu ile ilgili olarak,

- a) İşçi Sağlığı İş Güvenliği Ders Notları,
 - b) Kazalardan Korunma,
 - c) İşçi Sağlığı İş Güvenliği Mevzuatı
- kitapçıklar halinde bastırılarak kursiyerlere dağıtılmıştır.

Hacettepe Üniversitesi Öğretim Üyesi Prof.Dr.Nazmi BİLİR, İstanbul Üniversitesi Öğretim Üyeleri Prof.Dr.Turhan AKBULUT, Prof.Dr. Hilmi SABUNCU, Gazi Üniversitesi Öğretim Üyeleri Doç.Dr. Gürhan FİŞEK, Y.Doç.Dr. Kadir ARICI, Ankara Üniversitesi Öğretim Üyesi Prof.Dr.Arslan TUNÇBILEK, 9 Eylül Üniversitesi Öğretim Üyesi Prof.Dr.Fevzi DEMİR, 19 Mayıs Üniversitesi Öğretim Üyeleri Prof.Dr.Rengin ERDAL-Doç.Dr.Yıldız PEKŞEN-Dr.Funda ELMACI, T.A.I(F16 Uçak Fabrikası) Dr.Turgut ARTUN-Emel ŞAHİN, Sosyal Güvenlik Uzmanları Selahattin TURLA-Osman Nuri TEKMAN, İşçi Sağlığı İş Güvenliği Emekli

Müfettişi Dr.Şube ILICAK ve Fizik Yüksek Mühendisi Haluk ORHUN
TÜRK-İŞ Eğitim Uzmanı Sabahattin DERTLİĞİN konuşmacı olarak katıl-
dığı ve toplam 1186 kursiyerin eğitildiği 12 seminerin dökümü şöyledir:

<u>SEMİNER TARİHİ</u>	<u>SEMİNERİN YAPILDIĞI İL</u>	<u>KURSIYER SAYISI</u>
13-15 Ağustos 1990	ADAPAZARI	170
3-5 Ekim 1990	SAMSUN	50
8-10 Ekim 1990	KARS	109
9-11 Ekim 1990	ERZURUM	127
10-12 Ekim 1990	DİYARBAKIR	66
24-26 Ekim 1990	ÇERKEZKÖY	69
31 Ekim-2 Kasım 1990	TRABZON	80
7-9 Kasım 1990	İZMİR	110
19-21 Kasım 1990	ANTALYA	135
4-6 Aralık 1990	BALIKESİR	100
10-12 Aralık 1990	ESKİŞEHİR	108
13-15 Şubat 1991	BİLECİK	62

1989 yılından beri bu proje gereği yürütülen çalışmalar, ilgili bakan-
lıkça ve işverenlerce de yararlı görülmüştür. 1991 yılında uygulanmak
üzere hazırladığımız İşçi Sağlığı İş Güvenliği Seminerleri ile ilgili
Projemiz ve ek tahsisat talebimiz bakanlıkça kabul edilmiş olup, Yönetim
Kurulumuzun onayından sonra yürürlüğe konulacaktır.

4. TÜRK-İŞ/AAFLİ Ortak Projesi Çerçevesinde Gerçekleştirilen Kadın
İşçi Seminerleri

Kadın İşçilerimize yönelik eğitim çalışmalarına devam edilmiştir.

TÜRK-İŞ/AAFLİ ortak prajesi çerçevesinde yürütülen çalışmalarda
Kadın İşçilerin Ülke Ekonomisi ve Kalkınmasındaki Yerleri, İşyeri Sorun-
ları, Sendikal Çözüm Yolları, Kadın İşçilerin İstihdam Sorunları, Kadın
Sağlığı ve Hastalıkları, Genel Beslenme ve Çocuk Beslenmesi, Aile Plan-
laması konuları Ankara Üniversitesi Öğretim Üyesi Doç.Dr.Ufuk BEYAZOVA,

9 Eylül Üniversitesi Öğretim Üyesi Prof.Dr.Fevzi DEMİR, Anadolu Üniversitesi Öğretim Üyeleri Doç.Dr.Nüvit GEREK-Dr.Sebahat GÜREL, 19 Mayıs Üniversitesi Öğretim Üyeleri Prof.Dr. Rengin ERDAL-Doç.Dr.Yıldız PEKŞEN, Gazi Üniversitesi Öğretim Üyesi Doç.Dr.Adnan TUĞ, Sosyal Güvenlik Uzmanı Selahattin TURLA ve Aile Planlaması Uzmanı Dr. Ruşen YILDIRIM tarafından işlendi.

Toplam 282 Kadın işçi üyemizin katıldığı seminerlerin dökümü şöyledir:

<u>SEMINERİN TARİHİ</u>	<u>YAPILDIĞI İL</u>	<u>KURSIYER SAYISI</u>
1-2 Ekim 1990	SAMSUN	65
13-14 Aralık 1990	DENİZLİ	70
25-26 Aralık 1990	ANTALYA	74
12-13 Şubat 1991	BURSA	73

5. TÜRK-İŞ/ICFTU Ortak Projesi Çerçevesinde Kadın İşçilere Yönelik Çalışmalar

TÜRK-İŞ/ICFTU işbirliği ile Türkiye'de çalışan kadınların çeşitli sorunlarının tesbit edilip en aza indirilmesi amacına yönelik hazırladığımız projenin ICFTU yetkililerince olumlu bulunmasından sonra proje gereği ilk seminer 6-8 Kasım 1990 tarihlerinde İzmir'de gerçekleştirildi.

Toplam 80 kadın işçi üyemizin katıldıkları seminerde; ICFTU'nun Kadın Haklarına Bakışı ve Uluslararası Düzeyde Yürütülen Faaliyetler, Sendikaların Kamuoyu Oluşturmada Rolü, İşçiler ve Demokrasi, Türk Mevzuatında Kadın İşçilerin Hakları, Kadın İşçilerin Teşkilatlandırılması ile Kadın İşçilerin Sendikal Faaliyetlere Katılımı konuları 9 Eylül Üniversitesi Öğretim Üyeleri Prof.Dr.Fevzi DEMİR-Doç.Dr.Serap SOYER, TÜRK-İŞ Basın Danışmanı Burhan DODANLI ve TÜRK-İŞ Kadınlar Bürosu Görevlisi Nilüfer GÖKÖZ tarafından işlendi.

Ortak proje çerçevesinde bastırılan "Çalışan Kadınlar ICFTU Hareket Tazrları ve Programları" adlı kitapçık seminere katılan kursiyerlere dağıtıldı.

Halen aynı proje ile ilgili olarak çalışan kadınların sorunlarına yönelik 2 adet kitapçık baskı aşamasındadır.

Bu arada "Dünya Kadınlar Günü" münasebetiyle Konfederasyonumuzca 8 Mart 1991 tarihinde Ankara'da bir Panel düzenlenmesine karar verilmiştir. Bu panele ait geniş bilgi gelecek raporda bilgilerinize sunulacaktır.

6. Sendikal Haklar Seminerleri

Ülkemizde Demokrasi ve Sendikaların Yasal Konumları, Çağdaş Demokrasilerde Sendikal Haklar ve Kullanımı, Uluslararası ILO Sözleşmeleri Açısından Sendikal Haklar ve Ülkemizdeki Uygulamalar konularını içeren "Sendikal Haklar" seminerlerinin birincisi 19-20 Şubat 1991 tarihlerinde Ankara'da gerçekleştirildi.

TÜRK-İŞ/AAFLI ortak projesi çerçevesinde ve üye kuruluşlarımız şube yöneticilerine yönelik olarak düzenlenen seminerde konular, Ankara Üniversitesi Öğretim Üyesi Prof.Dr.Ergun ÖZBUDUN, Türkiye ve Orta Doğu Anne İdaresi Enstitüsü Öğretim Üyesi Prof.Dr.Mesut GÜLMEZ ile Orta Doğu Teknik Üniversitesi Öğretim Üyesi Doç.Dr.Nurhal SÜRAL tarafından işlendi.

Toplam 67 Şube Yöneticisinin katıldığı seminerin ikincisi yine Ankara'da 13/14 Mart 1991 tarihinde yapılacaktır.

7. TÜRK-İŞ ve Üye Kuruluşlar Genel Eğitim Sekreterleri Toplantısı

TÜRK-İŞ'in 1990 yılı eğitim faaliyetlerinin değerlendirilmesi ve 1991 yılında uygulayacağı programın ana hatlarının görüşülerek sendikalarımızın düşünce ve katkılarının alınıp son şeklinin verilmesi amacıyla düzenlenen TÜRK-İŞ ve üye kuruluşlar Genel Eğitim Sekreterleri Toplantısı 18 Şubat 1991 tarihinde Ankara'da yapıldı.

1990 yılı faaliyetleri ve 1991 yılı taslak programının bilgi ve görüşlerine sunulduğu toplantının açış konuşmasında TÜRK-İŞ Genel Başkanı Şevket YILMAZ, ülkenin siyasi ve sosyal tabanda büyük sıkıntılar içinde bulunduğunu belirterek hükümetin bu sıkıntıları çalışanlara yüklemek istediğini söyledi.

TÜRK-İŞ'in çalışma hayatı ile ilgili olarak hazırladığı yasa değişiklik önerileri ve 1991 yılında yürütülecek toplu iş sözleşmeleri konularında açıklamalar yapan YILMAZ, bu aşamada Genel Eğitim Sekreterlerine büyük görevler düştüğünü vurguladı ve eğitimlerin daha koordineli ve bütünlük içerisinde yürütülmesini istedi.

TÜRK-İŞ Genel Eğitim Sekreteri Mustafa BAŞOĞLU, TÜRK-İŞ'in 1990 yılında uyguladığı eğitim faaliyetleri hakkında açıklamalarda bulundu. 1991 yılında uygulanacak eğitim çalışmalarının ana hatları hakkında da bilgi veren BAŞOĞLU, eğitim sekreterlerinin görüş, katkı ve değerlendirmeleri sonucu 1991 programına Yönetim Kurulunun son şeklini vereceğini söyledi.

Toplantıya katılan Eğitim Sekreterleri TÜRK-İŞ'in 1990 yılı faaliyetleri ile 1991 yılında TÜRK-İŞ ve Sendikalarımızın yürütecekleri çalışmalar hakkında görüş ve önerilerde bulundular.

Üye kuruluşlarımızdan 19 Genel Eğitim Sekreteri veya eğitimle görevli Yönetim Kurulu Üyesinin değerlendirmeleri özetle şöyledir:

--- TÜRK-İŞ'in 1990 yılı programı ve içeriği geniş kapsamlı ve yararlı olmuştur.

+ Eğitimde bütünlük şarttır. Mücadele birlikte verilmelidir.

+ Tabana dönük eğitimlere ağırlık verilmelidir.

+ Samsun Eğitim Sitesi'nde yürütülen Şube Yöneticileri Eğitimine devam edilmeli, özellikle amatör yöneticiler çağrılmalıdır.

+ İşçi Sağlığı İş Güvenliği seminerleri Çevre Sağlığı ve Çevre Sorunları konuları ile zenginleştirilerek devam ettirilmelidir.

- + Güncel konuların işleneceği 1'er günlük Paneller düzenlenmelidir.
 - + Kamuoyu oluşturmaya-sesimizi duyurmaya yönelik, siyasilerin ve akademisyenlerin katılacakları salon toplantıları düzenlenmelidir.
 - + Üye sayıları az sendikalar TÜRK-İŞ'in öncülüğünde ortak seminerler düzenlemelidirler.
 - + Özellikle taban eğitimlerinde kendi uzman ve eğiticilerimizden yararlanılmalıdır.
 - + TÜRK-İŞ ve üye kuruluşlarımız Eğitim bölümleri araç-malzeme bakımından zenginleştirilmelidir.
 - + Demokrasi ağırlıklı seminerlere-toplantılara devam edilmeli, Ayrıca;
 - ++ Hukuk Devleti,
 - ++ Seçim Sistemleri,
 - ++ Yönetim Sistemleri konuları da işlenmelidir.
 - + 1991 yılında ayrıca;
 - ++ Körfez Savaşı
 - ++ Türk Ekonomisi
 - ++ Türk Çalışma Hayatı
 - ++ İstihdam Güvencesi
 - ++ Temel Özgürlükler
 - ++ Silahsızlanma ve Barış
 - ++ Teknoloji ve Modern Teknolojinin İşçi Üzerindeki Etkileri
 - ++ Uluslararası Sendikacılık Hareketleri ve
 - ++ Dünya Sendikal Hareketinin Yeni Sorunları
- başlıkları altında Seminerler-paneller-konferanslar düzenlenmelidir.

---; TÜRK-İŞ Samsun Eğitim Sitesi'nin yılın 12 ayı daha verimli çalışması için tüm üye kuruluşlar gayret sarfetmelidir. Sendikalarımız yılda en az 1 defa Samsun'da seminer düzenlemelidir.

--- 1991 yılı faaliyetlerimizde TÜRK-İŞ ve üye kuruluşlar işçiye çıkış yolu göstermelidir. Çözüm bugünkü iktidardan kurtulmaktır, eğitimlerde bu amaca ağırlık verilmelidir.

Toplantının kapanışında BAŞOĞLU, öne sürülen görüş ve önerilerin dikkatle değerlendirileceğini söyledi. BAŞOĞLU, daha sonra TÜRK-İŞ çalışmalarını ve güncel işçi sorunları üzerinde TÜRK-İŞ görüşlerini açıkladı ve konu ile ilgili üyelerin sorularını cevaplandırdı.

Toplantıya katılan Genel Eğitim Sekreterleri/Yönetim Kurulu Üyeleri ile teşkilatları şunlardır:

ADI-SOYADI	SENDİKASI	G Ö R E V İ
Mustafa YAPRAK	TARIM-İŞ	Genel Eğitim Sekreteri
Mustafa ÇİFTÇİ	T.MADEN-İŞ	"
Yalçın KARAYILAN	TEKGIDA-İŞ	"
Nazif KARAMAN	ŞEKER-İŞ	"
İbrahim VARDAR	TEKSİF	Genel Başkan Yardımcısı
Mehmet KILIÇASLAN	DERİ-İŞ	Genel Eğitim Sekreteri
Hüseyin ÖZDEMİR	AĞAÇ-İŞ	"
Yakup AKKAYA	BASIN-İŞ	"
Cihanser KESKİN	BASİSEN	Genel Eğitim ve Basın Sekreteri
İsmail FULSER	ÇİMSE-İŞ	Genel Eğitim Sekreteri
Kenan ÖZSÜER	YOL-İŞ	"
Ali KATER	TÜMTİS	"
Nurettin ÖNDEŞ	DYF-İŞ	"
Ali BAHÇETEPE	HAVA-İŞ	"
Necip NALBANTOĞLU	DOKGEMİ-İŞ	"
Cerit YAMAN	HABER-İŞ	"
M.Ali TANRIVERDİ	SAĞLIK-İŞ	Genel Eğitim ve Teşkilatlandırma Sek.
Cahit SENGELLİ	T.HARB-İŞ	Genel Teşkilatlandırma Sekreteri
Ali BAŞDEMİR	BELEDİYE-İŞ	

8. 3 Ocak Eylemi Çalışmaları

30-31 Ekim 1990 tarihinde TÜRK-İŞ Başkanlar Kurulunca alınan ve daha sonraki Olağanüstü Başkanlar Kurulunda ittifakla somut hale getirilen "Üretimden Gelen Gücün Kullanılması" kararını hayata geçirmek için hem eğitim çalışmaları, hemde illerde Şube Yöneticilerinin katıldığı özel toplantılar yapılmıştır.

Genel Eğitim Sekreteri İstanbul (Topkapı,Kadıköy,Aksaray) Bursa, Samsun, Gaziantep, Kahramanmaraş, Çanakkale, Isparta, Trabzon, İzmir, Antalya, Balıkesir, Eskişehir, Denizli'de yapılan Şube Yöneticileri toplantılarına katılmıştır.

9. Diğer Faaliyetlerimiz

Bu dönem içerisinde, TÜRK-İŞ Samsun Eğitim Sitesi'nde üye kuruluşlarımızın arzuları üzerine düzenledikleri seminerlere gerekli katkılarda bulunulmuştur.

Konfederasyon Yönetim Kurulunca Genel Eğitim Sekreterliğimize tevdi edilen toplantı, seminer, panel, konferanslara katılınması hususundaki görevler eksiksiz yerine getirilmiştir.

TÜRK-İŞ,5/6 Şubat 1990 tarihleri arasında Hindistan'da yapılan ICFTU/APRO Kadınlar Komitesine ve 7/10 Şubat 1990 tarihlerinde ICFTU/APRO/JILAF işbirliğinde Hindistan'ın Yeni Delhi kentinde düzenlenen Kadınlar Sempozyumunda Kadın İşçiler Bürosu Görevlisi Nilüfer GÖKÖZ tarafından temsil edilmiştir.

Her iki toplantıda görüşülen konularla ilgili oluşturulan çalışma grupları içinde yer alınmış ve Türkiye'deki çalışan kadınların çalışma hayatındaki yerleri ve yasal durumları dile getirilmiştir.

Ayrıca ICFTU Kadınlar Komitesinin 22/23 Mart 1990 ve 25/26 Ekim 1990 tarihlerinde Brüksel'de toplanan Kadınlar Komitesi toplantılarına katılmış, bu iki toplantıda ICFTU/TÜRK-İŞ ortak Kadınlar Projesi hakkında bilgi verilmiştir.

IV- TEŞKİLATLANDIRMA ÇALIŞMALARI

24 Eylül 1990 tarihinde yapılan Başkanlar Kurulu Toplantısından sonra, Teşkilatlandırma Bölümü günlük büro içi hizmetlerinin yanında aşağıdaki çalışmaları da gerçekleştirmiştir.

Bünye Dışı Kuruluşlar

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığının Ocak ve Temmuz aylarında yayımlanmış olduğu istatistiklerdeki üye sayılarının, özellikle de dışımızda kurulu bulunan sendikaların üye sayılarının abartılı olduğu 24 Eylül 1990 tarihinde yapılan Başkanlar Kurulu Toplantısına sunulan raporda belirtilmiş ve örnek olarak İnsan-İş Sendikası gösterilmişti. Bu durum, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığına bir yazı ile bildirilmiş ve önlem alınması istenmiştir.

17 Ocak 1991 tarih 20758 sayılı resmi gazetede yayımlanan istatistiğe göre, İnsan İş Sendikasının üye sayısı 10 senede ilk defa azalarak 10769 dan 7545'e düşmüştür. Bu durumda açıkça göstermektedir ki, ancak müdahale edilirse Bakanlık üye sayılarına ciddi olarak eğilmektedir.

Tablo 1 ve 2 de de görüldüğü gibi, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığının Ocak istatistiklerine göre Konfederasyonumuza üye sendikaların tamamı % 10 yetki barajını aşmıştır. Sendikalarımızın tamamı üye sayısını artırmış olup, sendikalarımızdaki üye artışı ise, 62.613'dür.

13 Nolu iş kolunda faaliyetini sürdüren Çelik-İş Sendikası % 8,97 ile sözleşme barajını aşamamıştır. Dışımızda kurulu bulunan sendikaların faaliyetleri örgütlenme çalışmaları Genel Merkezimiz Bölge ve İl Temsilciliklerimiz kanalı ile devamlı olarak izlenmektedir. Bu izlenimler neticesi dışımızdaki sendikaların ciddi bir örgütlenme yapamadıkları tesbit edilmiştir. Bu durum Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığının yayımladığı son istatistikte de görülmektedir.

TÜRK-İŞ'E BAĞLI SENDİKALARIN
ÜYE SAYILARI

SENDİKALAR	TEMMUZ/1990	OCAK/1991	TEMMUZ-OCAK FARKI	YÜZDESİ
TARIM-İŞ	34.244	35.804	(+) 1.560	-
TÜRKİYE MADEN-İŞ	59.554	61.113	(+) 1.559	42.12
GENEL MADEN-İŞ	47.357	48.081	(+) 724	33.13
PETROL-İŞ	69.758	72.959	(+) 3.201	46.60
TEKGIDA-İŞ	157.811	163.892	(+) 6.081	69.23
ŞEKER-İŞ	35.618	37.548	(+) 1.930	85.61
TEKSİF	207.414	217.584	(+) 10.170	57.54
DERİ-İŞ	12.016	12.414	(+) 398	23.79
AĞAÇ-İŞ	12.133	12.522	(+) 389	21.27
SELÜLOZ-İŞ	14.213	15.191	(+) 978	57.60
BASIN-İŞ	4.393	4.525	(+) 132	16.64
BASİSEN	32.407	32.953	(+) 546	42.93
BASS	9.558	10.207	(+) 649	13.30
TÜRKİYE ÇİMSE-İŞ	49.645	51.066	(+) 1.421	40.14
KRİSTAL-İŞ	14.953	15.351	(+) 398	12.07
TÜRK METAL	150.152	159.246	(+) 9.094	35.63
DOKGEMİ-İŞ	6.806	7.184	(+) 378	60.92
TÜRKİYE YOL-İŞ	165.094	173.626	(+) 8.534	29.19
TES-İŞ	107.966	111.483	(+) 3.517	76.86
TEZKOOP-İŞ	32.671	34.574	(+) 1.903	10.41
KOOP-İŞ	33.492	34.416	(+) 924	10.36
TÜMTİS	5.488	5.479	(-) 9	10.05
DEMİRYOL-İŞ	30.989	31.603	(+) 614	72.57
TÜRKİYE DENİZCİLER	12.085	12.608	(+) 523	41.78
HAVA-İŞ	10.414	11.778	(+) 1.364	74.94
LİKAT-İŞ	6.929	7.208	(+) 279	55.34
HABER-İŞ	19.593	19.774	(+) 181	94.65
SAGLIK-İŞ	14.353	14.660	(+) 307	50.06
TÖLEYİS	18.164	19.805	(+) 1.641	14.10
TÜRK HARB-İŞ	36.380	37.258	(+) 878	94.13
TGS	3.874	4.184	(+) 310	52.02
BELEDİYE-İŞ	151.977	160.201	(+) 8.224	79.90
TOPLAM.....	1.567.503	1.630.116	(+) 62.613	
			(-) 9	

%10 BARAJINI AŞAN DIŞIMIZDA KURULU
SENDİKALARIN ÜYE SAYILARI

SENDİKALAR	TEMMUZ/1990	OCAK/1991	OCAK-TEMMUZ FARKI	YÜZDESİ
ORMAN-İŞ	63.479	65.995	(+) 2.516	-
LASPETKİM-İŞ	19.887	22.874	(+) 2.987	14.61
ÖZGIDA-İŞ	53.570	55.659	(+) 2.089	23.51
ÖZİPLİK-İŞ	50.778	54.694	(+) 3.916	14.46
ÖZGAĞAÇ-İŞ	7.453	7.422	(-) 31	12.60
BANKSİS	9.954	10.144	(+) 190	13.21
BANK-Sİ-SEN	8.698	8.953	(+) 255	11.66
ÖZ DEMİR-İŞ	46.879	48.780	(+) 1.904	10.91
OTOMOBİL-İŞ	49.842	53.014	(+) 3.172	11.86
TURSAN	15.035	15.429	(+) 394	10.99
HİZMET-İŞ	28.759	31.912	(+) 3.153	15.91
TOPLAM.....	354.334	374.909	(+)20.575 (-) 31	

ORMAN-İŞ Sendikası

Bir sıra nolu işkolunda faaliyetini sürdürmekte olan ve bağımsız sendikalar içinde en çok üyeye sahip ORMAN-İŞ Sendikası Konfederasyonumuza müracaat ederek, üyelik talebinde bulunmuştur. ORMAN-İŞ'in bu talebi aynı işkolunda faaliyet göstermekte olan üyemiz TARIM-İŞ Sendikasına yazılmış ve bu konudaki görüşü istenmiştir. ORMAN-İŞ Sendikasının TÜRK-İŞ Üyeliği, TARIM-İŞ Sendikamız tarafından da olumlu karşılanmıştır.

ÖZ ÇELİK-İŞ Sendikası

13 sıra nolu işkolunda faaliyetini sürdürmekte olan bağımsız ÇELİK-İŞ ve OTOMOBİL-İŞ Sendikaları ile HAK-İŞ üyesi ÖZDEMİR-İŞ Sendikalarının tek tüzel kişilikte birleşme çalışmaları büyük bir ihtimalle HAK-İŞ Konfederasyonu muhalefeti nedeni ile akamete uğradı. Ancak Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığının 17 Ocak 1990 istatistiklerinde ÇELİK-İŞ'in toplu iş sözleşmesi yapmak için gerekli olan %10 barajını aşamaması, HAK-İŞ üyesi ÖZDEMİR-İŞ ile ÇELİK-İŞ Sendikalarının birleşmelerini yeniden gündeme getirmiştir. Bağımsız ÇELİK-İŞ Sendikasının, HAK-İŞ üyesi ÖZDEMİR-İŞ Sendikasına katılımı şekli ile tek tüzel kişilik olacak sendikaların aralarında ilgili protokolün tutulduğu öğrenilmiştir. Yeni sendikanın adı ÖZÇELİK-İŞ Sendikası olacaktır.

TİSK (Türkiye İşveren Sendikaları Konfederasyonu)

İşçilerin 1989 yılında tıkanan toplu iş sözleşmelerinin önünü açabilmek için gerçekleştirdikleri bahar eylemlerindeki demokratik mesajı alamayan işverenler, bu masum eylemleri inzibatı tedbirlerle önlemeyi düşünmüşlerdir.

TİSK(Türkiye İşveren Sendikaları Konfederasyonu) "Yasa dışı davranışlarda izlenecek yol" adlı bir kitapçık bastırarak temsil ettiği kesime dağıtmıştır.

İşveren Sendikaları Konfederasyonu, üyesi işverenlere yol göstermek, çalıştırdığı işçilere ise gözdağı vermek amacı ile hazırladığı 52 sayfalık kitapçıkta, 2822 sayılı Yasanın grev ve lokavt uygulamaları ile ilgili düzenlemeleri ve bu düzenlemelerin yaptırımlarını belirleyen ceza hükümlerini teker teker saymak suretiyle yasa da grev hakkının kullanımını zorlaştıran esas ve usule ilişkin hükümlerinden işçi ve işçi sendikası aleyhine azami derecede yararlanabilme yollarını tesbit ederek üyesi işverenlere duyurmakta, kanuni grev uygulamalarının adli ve idari yollara başvurarak etkisiz hale düşürülmesinin çarelerini göstermektedir.

Kitapçık TÜRK-İŞ Hukuk Müşavirlerimize incelettirilmiş, mütelaası alınarak kitapçığın fotokopisi ile birlikte Teşkilatımıza gönderilmiştir.

Eskişehir Kapalı Salon Toplantısı

TÜRK-İŞ Bölge Temsilciliği ve Eskişehir'de kurulu bulunan üyemiz sendikaların şubelerinin tamamının koordineli bir şekilde çalışarak gerçekleştirdikleri, işçi çıkarmalarına Son adlı kapalı salon toplantısı 7 Ekim 1990 Pazar günü saat 10.00'da Eskişehir Arı Sinemasında yapılmıştır. Salonu tamamen dolduran 2000 işçi disiplinli bir şekilde toplantıya katılmış işçi kıyımlarını protesto etmiş ve toplandıkları gibi disiplinli bir şekilde dağılmışlardır.

Toplantıya katılan şube başkanlarından ŞEKER-İŞ, TEKGIDA-İŞ ve TÜRK METAL Sendikası şube başkanları da birer konuşma yaparak işçi çıkarmalarını protesto ettiler. Toplantıya katılan TÜRK-İŞ Genel Mali Sekreteri Enver TOÇOĞLU ve Genel Teşkilâtlandırma Sekreteri Mehmet BAMYACI'da birer konuşma yaparak işçi çıkarmaları hakkında ülke genelindeki uygulamaları ve bu konuda Hükümetin ve işverenlerin olumsuz icraatlarını ayrıntılı bir şekilde anlatmışlardır.

TÜRK-İŞ Genel Teşkilatlandırma Sekreteri Mehmet BAMYACI, Eskişehir'de ÇİMSE-İŞ ve SELÜLOZ-İŞ Sendikalarımız tarafından sürdürülmekte olan,

- Turan Kağıt Fabrikası
- Başak Kiremit Fabrikası
- Çift Kurt Kiremit Fabrikası
- Güneş Kiremit Fabrikası
- Fil Kurt Kiremit Fabrikası
- Kartal Kiremit Fabrikası

İşyerlerindeki Grevleri ziyaret ederek, grevdeki işçilere moral verici, grevin önemini vurgulayıcı konuşmalar yapmıştır.

Sürdürülen bu grevlere işyerlerinde çalışan tüm işçiler iştirak etmiş, kendi istemi ile hiçbir işçi grev dışı kalmamıştır.

Grev ziyaretleri sırasında gözlenen en çarpıcı örnek; Başak Kiremit Fabrikasında grev kırıcılığı yapmak istememelerine rağmen, Eskişehir Cezaevindeki mahkûmlara tahlim tahliye işlerinin zorla yaptırılmasıdır.

./..

20 Aralık 1990 Ankara/Gölbaşı Sineması Toplantısı

TÜRK-İŞ Genel Teşkilatlandırma Sekreteri Mehmet BAMYACI, 3 Ocak 1990 eylemi ile ilgili olarak düzenlediği durum değerlendirme toplantılarında şube başkanlarına aşağıdaki konularda ayrıntılı olarak bilgi vermiş ve görüşlerini almıştır.

12 Eylül ortamında gerçekleşen Anayasa ve 2821-2822 sayılı Yasalardaki çıkmazlar ve bu yasalar ile ilgili TÜRK-İŞ'in değişiklik önerileri üzerinde duran BAMYACI, bugüne kadar olumlu netice alınamadığını belirtmiştir.

Başta Çankaya olmak üzere Hükümet ve TİSK'in, işçi sendikalarının talep ettiği ücret zamlarına karşı aldıkları tavır ve oluşturdıkları ortak mücadeleden ayrıntılı olarak bahsederek, eline ayda 300 bin lira geçen insana yüzde 300-400 zammın fazla olmadığını, Maden-Kağıt ve Metal işkollarından örnekler vererek, 1990 yılı ikinci yarısında ve 1991 yıllarında kamuda bağıtlanacak toplu iş sözleşmeleri ve bu sözleşmelerin kapsadığı işkolları ve işçi sayıları hakkında bilgi veren BAMYACI, körfez krizi nedeni ile esasta başıboş piyasa düzeni ile önlenemeyen enflasyonun daha büyük boyutlara ulaştığını, yılda sekiz milyon gelir için yüzde yirmibeş olan vergi oranının yüzde 30'a çıkması nedeni ile ücretlerde yüzde beş bir azalmanın daha olduğunu belirterek konuşmasını şu şekilde sürdürmüştür.

" 30-31 Ekim 1990 tarihinde toplanan TÜRK-İŞ Başkanlar Kurulu işçilerin içinde bulunduğu çıkmazları uzun uzun görüşerek, bütün şubelerimize gönderdiğimiz 1 Kasım 1990 tarihli Başkanlar Kurulu bildirisinde belirlenen görüşleri oybirliği ile kabul etmiş ve hayata geçirmek için çalışmalara başlamıştır. Ben de bu gün bu nedenle buradayım. Başkanlar Kurulunun bildirisi ışığında sizlerin de görüşünü alarak Yönetim Kuruluma götürreceğim."

Toplantılara katılan şube başkanlarının tamamı söz alarak görüşlerini açıklamıştır. Şube başkanları, hükümetin ve işveren kesiminin uygulamalarına karşı olduklarını ifade ederek daha aktif bir işçi hareketi istediklerini belirtmişlerdir.

Toplantılar 12 ilde 15 ayrı toplantı olarak gerçekleştirildi. Toplantıların yer gün ve saatleri ile toplantılara katılım şu şekilde gerçekleşmiştir.

Toplantının Tarihi	İli	Toplantıya Katılan Yönetici Sayısı
7 Kasım 1990	Eskişehir	20 Kişi
9 Kasım 1990	Bolu	22 "
12 Kasım 1990	Konya	20 "
13 Kasım 1990	Mersin	16 "
14 Kasım 1990	Adana	28 "
15 Kasım 1990	İskenderun(Hatay)	13 "
17 Kasım 1990	Bursa	30 "
27 Kasım 1990 (Sabah)	Kütahya	20 "
27 Kasım 1990 (Öğleden Sonra)	Afyon	11 "
28 Kasım 1990	Isparta	24 "
29 Kasım 1990	Antalya	24 "
6 Aralık 1990	İstanbul(Anadolu Yakası)	19 "
7 Aralık 1990	İstanbul (Trakya)	24 "
7 Aralık 1990	İstanbul (Trakya)	22 "
		+
		293

Bursa'da yapılan toplantıya Türk-İş Genel Başkanı Şevket YILMAZ katılmış ve toplantıyı yönetmiştir.

Toplantılara katılan 293 şube başkanı nın tamamına yakını söz alarak yarınlar için yapılması gerekenler hakkındaki görüşlerini belirtmişlerdir.

20 Aralık 1990 Perşembe günü, Türk işçi hareketinin tarihinde yaşanan enler günlerden birisi olarak gerçekleşmiştir. Salonu dolduran 200 genel merkez yöneticisi ve 762 şube başkanının coşkulu ve kararlı davranışları ile büyük bir güç oluşturulmuştur.

Toplantıda, TÜRK-İŞ Genel Teşkilatlandırma Sekreteri Mehmet BAMYACI, Genel Sekreter Orhan BALTA ve Genel Başkan Şevket YILMAZ birer konuşma yapmışlardır. Konuşmalar salonda bulunanların ayakta alkışları arasında gerçekleştirilmiştir.

TÜRK-İŞ Genel Başkanı Şevket YILMAZ'ın konuşmasından sonra Başkanlar Kurulu bildirisi oya sunularak, toplantıya katılanların alkışları arasında oybirliği ile kabul edilmiştir.

Salondan çıkan sendikacılar, önde TÜRK-İŞ Yönetim ve Başkanlar Kurulu Üyeleri olmak üzere kol kola Anıt Kabir'e yürümüşlerdir. Yürüyüş boyunca sloganlar atılmış ve çevredeki yurttaşların sevgi gösterisi görülmüştür.

3 Ocak 1991 Uyarı Eylemi

3 Ocak 1991 Perşembe günü işçilerin üretimden kaynaklanan güçlerini birgün işe gitmeyerek kullanmaya kararlı olduklarının tesbit edilmesinden sonra, TÜRK-İŞ Genel Teşkilatlandırma Sekreterliğimiz, Bölge Temsilcileri ile 60 TÜRK-İŞ İl Temsilciliğini aramış ve gerekli olan tüm talimatları şubelere bildirmelerini istemiştir. Ayrıca 3 Ocak Perşembe günü Sabah Saat 07.00'den gece 24.00'e kadar TÜRK-İŞ'de bulunulacağı ifade edilmiş ve il temsilciliklerimizin gelişen olaylara göre Konfederasyonumuza sürekli bilgi vermesi istenmiştir.

3 Ocak günü devamlı olarak TÜRK-İŞ Genel Merkezinde bulunulmuş ve telefonla hemen hemen bütün illerdeki gelişmeler günü birlik izlenmiştir.

İlk belirlemelere göre, 3 Ocak hareketine beklenilenin üzerinde katılım olmuştur. Yine il ve Bölge Temsilciliklerimizden gelen haberlere göre, Valiler ve özellikle kamu kesimi işverenler; yapılacak eyleme katılımın olmaması için büyük gayret sarfetmişler, işi il temsilcilerimizi tehdide kadar götürmüşlerdir.

Türkiye işçi hareketi tarihinde gerçekleştirilen en büyük işçi eyleme olması nedeni ile 3 Ocak 1991 hareketinin başarı oranını gerçekçi olarak tesbit etmek, yarınki günlere ışık tutacaktır. Bu nedenle sekreterliğimiz bu konuda bölge ve il temsilcilerimizin de yardımı ile ayrıntılı bir çalışma yapmaktadır. İl bazında ve işkolu düzeyindeki katılım oranları tam olarak tesbit edilmeye çalışılmaktadır.

Sendikalarımızın Konfederasyonumuza yazı ile bildirdiğine göre 3 Ocak eylemi nedeni ile 144 işçinin iş akdi fesih edilmiştir.

3 Ocak eylemi dışında, körfez savaşının ekonomideki olumsuz etkileri bahane edilerek iş akdi fesih işlemleri süratle artmaktadır. Çeşitli kaynaklardan yapılan açıklamalar da çelişkilidir. Bu konuda yapacağımız girişimlerin gerçeği yansıtmaması bakımından, sendikalarımızdan, TÜRK-İŞ Bölge ve İl Temsilciliklerimizden ayrıntılı döküman istenmiştir. Bu çalışmalarımız sürdürülecektir.

Genel Teşkilâtlandırma Sekreterinin Görev Gezileri

- 6-7 Ekim 1990 Eskişehir Arı Sinemasında, Eskişehir'de kurulu şubelerin koordine ettiği "işçi çıkarmalarına son" kapalı salon toplantısına iştirak edilmiştir.
- 7 Kasım 1990, Eskişehir'de kurulu şubelerin başkanları ile,
- 9 Kasım 1990, Bolu'da kurulu şubelerin başkanları ile,
- 12 Kasım 1990, Konya'da kurulu şubelerin başkanları ile,
- 13 Kasım 1990, Mersin'de kurulu şubelerin başkanları ile,
- 14 Kasım 1990, Adana'da kurulu şubelerin başkanları ile,
- 15 Kasım 1990, İskenderun'da (Hatay) kurulu şubelerin başkanları ile, toplantılar yapılmıştır.
- 17 Kasım 1990, Zonguldak işçi Kurultayı'na iştirak edilmiş ve bir konuşma yapılmıştır.
- 18-24 Kasım 1990, TUAC'ın Paris'te yapılan 85. Genel Kuruluna iştirak edilmiştir.
- 27 Kasım 1990, saat 10.00'da Kütahya'da kurulu şubelerin başkanları ile,
- 27 Kasım 1990, Saat 14.00'de Afyon'da kurulu şubelerin başkanları ile,
- 28 Kasım 1990, Isparta ve Burdur'da kurulu şubelerin başkanları ile,
- 29 Kasım 1990, Antalya'da kurulu şubelerin başkanları ile, toplantı yapılmıştır.
- 30 Kasım 1990, Zonguldak'ta GENEL MADEN-İŞ Sendikamızın başlattığı greve gidilmiştir.
- 5 Aralık 1990 Genel Mali Sekreter Enver TOÇOĞLU ile beraber GENEL MADEN-İŞ Sendikası grevi ziyaret edilmiştir.

- 6 Aralık 1990, İstanbul Anadolu yakasında kurulu şubelerin başkanları ile toplantı yapılmıştır.
- 7 Aralık 1990 saat 09.30'da İstanbul Trakya yakasında kurulu şubeler başkanlarının katıldığı bir toplantı düzenlenmiştir.
- 7 Aralık 1990 saat 14.30'da İstanbul Trakya yakasında kurulu şubelerin başkanları ile toplantı gerçekleştirilmiştir.
- 8 Aralık 1990, Kocaeli'nde kurulu şubeler tarafından düzenlenen kapalı salon toplantısına katılmış ve TÜRK-İŞ'in çalışmaları ile ilgili bilgi verilmiştir.

Kooperatifçilik Çalışmaları

27-28 Ekim 1990 tarihleri arasında Samsun TÜRK-İŞ Eğitim Sitesinde düzenlenen Kooperatif Başkan, Yönetim Kurulu ve Müdürlerinin katıldığı seminerde kooperatiflerde toplu alım ve toplu pazarlık konuları ele alındı. Bu seminerde ayrıca tüketim kooperatifleri ile bölge birliklerinde giderek daha fazla kullanılan bilgisayarlar ve programları ile ilgili detaylı bilgi verildi. Ayrıca Tarım Satış Kooperatiflerinden, Tüketim Kooperatiflerine daha ucuz mal akışını sağlamak amacıyla Samsun'da bulunan Karadeniz Birlik yöneticileri ve Kooperatif Birlik Başkanlarının katıldığı bir toplantı düzenlendi. Toplantı sonucu Karadeniz Birlik'ten tüketim kooperatifleri birliklerine mal satış şartları konusunda anlaşma sağlandı.

Toplantıda bulunan ve TÜRK-İŞ öncülüğünde kurulan 4 tüketim kooperatifleri birliği'nin başkanları (YOL-KOOP, Körfez Tükobirlik, Tokat Tükobirlik, Eskişehir Tükobirlik) bundan böyle her üç ayda bir toplanarak ortak sorunlarına ortak çözümler arama ve tüketim kooperatifleri merkez birliği kurulana kadar bazı ortak eğitim-yayın çalışmalarını yürütmeye karar aldılar. Bu amaçla ilk toplantı 4-5 Aralık tarihlerinde Körfez Tükobirliğin Genel Kurulu nedeniyle Kocaeli'nde yapıldı. Dört kooperatif birliği aralarında imzaladıkları protokol gereğince daha fazla yardımlaşma ve işbirliğine yöneldiler.

Türkiye Milli Kooperatifler Birliği'nin, Esnaf Kefalet ve Konut Kooperatifleri Merkez Birlikleri'nin öncülüğünde kurulmasından sonra, tüketim kooperatiflerini temsilen Milli Kooperatifler Birliği'ne Kocaeli ve Civarı Tüketim Kooperatifleri Birliği (Körfez Tükobirlik) nin katılması için çalışmalar yapıldı. Böylece Milli Kooperatifler Birliği'nin çatısı altında işçi tüketim kooperatiflerinin de yer alması temin edildi. Diğer birliklerde genel kurullarından alacakları karar sonrası Merkez Birliği'ne katılacaktır.

İzmir ve Rize'deki tüketim kooperatiflerinin bir birlik çatısı altında örgütlenmeleri için çalışmalar önümüzdeki günlerde yoğunlaştırılacak, bir müddetten beri birlik kurmak için faaliyetlerini sürdüren SAĞLIK-İŞ Sendikamızın da birlik kurmasından sonra tamamlanacak, tüketim kooperatifleri bölge ve işkolu birliği ile tüketim kooperatifleri merkez birliğinin kurulması için çalışmalar yapılacaktır.

Diğer taraftan ülkemizdeki demokratik kooperatifçiliğin temsilcisi haline gelen işçi tüketim kooperatiflerinin ve konut kooperatiflerinin ve sendika-kooperatif işbirliği çalışmalarının kamuoyuna ve üniversitede lisans, yüksek lisans doktora öğrencilerine anlatılması gayesi ile başta Gazi Üniversitesi, Ankara Üniversitesi olmak üzere bir çok üniversitenin ilgili fakülteleri ile ortak çalışmalar yapılarak, öğrenciler demokratik kooperatifçilik konusunda bilgilendiriliyorlar.

Tüketicinin Korunması Çalışmaları

TÜRK-İŞ Genel Kurulunca alınan kararlar doğrultusunda sürdürülen tüketicinin korunması çalışmalarında tüketicinin örgütlenmesi ve bilgilendirilmesine yönelik çalışmalar devam etmektedir. TÜRK-İŞ bu amaçla tüketici derneklerinin kurulmasına yönelik örgütlenme çalışmaları yapmakta ve tüketici derneklerinin neler yapabilecekleri konusunda kendilerine danışmanlık yapmaktadır.

Bu amaçla İzmir'de kurulan Tüketiciyi Koruma Birliği Vakfı'na ek olarak İzmit Belediyesi öncülüğünde kurulan Tüketiciler Derneği ile İstanbul'da gazeteciler tarafından kurulan Tüketiciler Koruma Derneği ile ilişkiler geliştirilmiştir. Bu derneklere üyesi olduğumuz Uluslararası Tüketiciler Birlikleri Örgütü (IOCU) dan gelen bilgiler gönderilmekte ve ülkemizdeki tüketici hareketinin, başka amaçlı kuruluşların yönlendirmesine girmesi engellenmektedir.

Davetli olarak katılınan Ankara Büyükşehir Belediyesi 2. Ankara Kurultayı sonrası oluşturulan "Yerel Yönetimler ve Tüketici Komisyonu" ile daha sonra bu komisyon üyeleri tarafından kurulan Ankara Tüketici Derneği ile de ilişkiler "danışmanlık" seviyesinde sürdürülmektedir.

TÜRK-İŞ tarafından derneklerle yürütülen bu çalışmalar Dernekler Kanunundaki bazı hükümler nedeniyle sınırlı olarak yürütülmektedir. Ancak başlangıcından bugüne kadar gözardı edilen ve ilgisi alakası olmayan kuruluşlar tarafından "tüketici örgütlenmesin" gayesi ile ele alınan tüketicinin korunması hareketinde TÜRK-İŞ bağımsız ve demokratik tüketici örgütlenmesini sağlamak için çalışmalarını sürdürmektedir.

TÜRK-İŞ tarafından Eskişehir'de açılan Tüketici Danışma ve Şikâyet Bürosu çalışmalarının büyük bir özveri ve başarı ile sürdürmektedir. Büro diğer demokratik kuruluşlarla yaptığı işbirliği sonucu, adından en çok bahsettiren en başarılı sonuçlar elde eden bir kuruluş haline gelmiştir. Kuruluşundan bu güne değin 3500, yalnızca geçtiğimiz yıl 1000 tüketici şikâyeti alınmış ve bu şikayetlerin %95'ten fazlası tüketici lehine çözümlenmiştir. Gerek Eskişehir'in gerekse Ankara'da yapılan tüketicinin korunması çalışmaları bir çok kez basınımızda bir kez de TV'de yapılan "İşte Hayatımız" programında kamuoyuna duyurulmuştur.

V- ARAŞTIRMA MERKEZİ ÇALIŞMALARI

TÜRK-İŞ Araştırma Merkezi çalışmaları, belirlenen ilkeler doğrultusunda sürdürülmektedir. Ekonomik ve sosyal alanda meydana gelen gelişmeler izlenerek, Konfederasyon görüşleri çerçevesinde kamuoyu yaratılmasına katkıda bulunulmaktadır. Yönetim Kurulumuzun bu kapsamdaki çalışmalarına temel olmak üzere araştırmalar yapılarak görüş oluşturulmaktadır.

Toplu iş sözleşmeleri ile ilgili gelişmeler Merkezimiz tarafından sürekli izlenmektedir. Aynı şekilde, gıda harcamalarında meydana gelen değişim aylık olarak izlenip, Ankara'da yaşayan dört kişilik ailenin yapması gereken asgari gıda harcaması hesaplanmaktadır.

Ayrıca 1990 yılının ikinci altı ayı ve 1991 yılında bağıtlanacak kamu kesimi toplu iş sözleşmeleri ile ilgili koordinasyonun sağlanması açısından sürdürülen çalışmalar için çeşitli veriler toplanmış, ayrıntılı tablolar düzenlenmiş olup bu faaliyetler devam etmektedir. Bu çerçevede, toplu iş sözleşmesi taslağı hazırlığı esnasında yararlanılmak üzere istenen bilgiler yerine getirilmekte ve gerektiğinde ortak çalışmalar birlikte sürdürülmektedir.

Bakanlıklardan, sendikalarımızdan, basın ve üniversite temsilcilerinden Merkezimizi ilgilenderin konularda yapılan bilgi taleplerinin karşılanmasına ve çalışmalarına yardımcı olmaya devam edilmektedir. Konfederasyon çalışmalarının gerektirdiği içi koordinasyon ihtiyacı çerçevesinde işbirliğine gidilerek birlikte çalışma yapılmaktadır.

Geçtiğimiz dönem Çalışma Raporlarında da yer aldığı üzere Merkez birimi içerisinde yer alan "Kütüphane ve Dökümantasyon" çalışmaları da tesbit edilen program çerçevesinde yürütülmektedir.

VI- HUKUK BÜROSU ÇALIŞMALARI

Eylül/1990 tarihinden günümüze kadar geçen süre içerisinde Hukuk Büromuz tarafından gerçekleştirilen çalışmalar, özet olarak aşağıda sunulmuştur.

Mevzuat Çalışmaları

Adalet Bakanlığının Anayasa değişikliği çalışmalarında esas alınmak üzere Konfederasyonumuzun önerilerini yazılı olarak istemesi üzerine, Mart/1990 tarihinde hazırlanıp Hükümete, TBMM Başkanlığına, grubu bulunan tüm Siyasi Parti Başkanlıklarına sunulmuş bulunan Yasa Değişiklik önerilerimizden, sadece Anayasa değişikliğini içeren bölüme ait rapor yazı ile anılan Bakanlığa intikal ettirilmiştir.

Davalar

- a) Bakanlar Kurulunun 25.1.1991 tarih 91/1413 sayılı, "Karar verilmiş olan grev ve lokavtlar ile ekli listede belirtilen işyerlerinde başlamış olan kanuni grev ve lokavtların, Irak'ın Kuveyt'i işgal ve ilhakı sonucu meydana gelen Körfez krizi üzerine başlayan savaş sebebiyle, milli güvenliğimizi bozucu tehdit edici nitelikte görüldüğünden 27.1.1991 günü saat 07.00'den itibaren 60 gün süreyle ertelenmesine" ilişkin kararının 27.1.1991 tarihli ve 20768 sayılı Resmi Gazetede yayınlanması üzerine, durumu değerlendirmek amacıyla 5 Şubat 1991 tarihinde üye kuruluşlarımızın avukatlarından oluşan "Hukukçular Toplantısı" yapılmıştır.

Toplantı sonunda, erteleme kararı kapsamına giren üye kuruluşlarımızın Danıştay nezdinde ayrı ayrı iptal davası açması ve Yürütmeyi Durdurma talebinde bulunması kararlaştırılmıştır. Bunun yanı sıra TÜRK-İŞ'in de Konfederasyon olarak Grev Erteleme kararının bütünü için Danıştay Nezdinde iptal davası açıp, Yürütmenin Durdurulması talebinde bulunmasının yararlı olacağı sonucuna varılmıştır.

Bu doğrultuda TÜRK-İŞ olarak, 13.02.1991 tarihinde DANIŞTAY 10.Daire nezdinde 1991/399 sayılı dosya ile İPTAL davası açılmış ve Yürütmenin durdurulması talebinde bulunulmuştur.

Danıştay 10.Daire, bu talebimizi 26.02.1991 tarihinde, karara bağlamış ve ; "...Bakanlar Kurulunca, ülke çapındaki tüm iş-kollarına yönelik olarak grev erteleme kararı alınması yasa-ya uygun görülmediğinden ve uygulanması halinde telafisi imkansız zararlar doğacağı anlaşıldığından yürütmenin durdurulması iste-minin davalı idarenin savunması alınıncaya kadar kabulüne..." karar vermiştir.

Yüksek yargı organının bu kararı ile 2822 sayılı Yasanın 33 ncü maddesinin grev özgürlüğü açısından doğurduğu sakıncalar ve ida-renin, yasadan aldığı bu yetkiyi kullanmakta yasanın amacına uygun davranmadığı gerçeği bir kez daha ortaya çıkmıştır.

b) Bir önceki Başkanlar Kuruluna sunulan raporda da etraflıca açık-landığı üzere, Konfederasyon olarak Danıştay nezdinde açmış bulun-duğumuz ;

1- "Grev ve Lokavtlarda Mülki İdare Amirlerince Alınacak Önlemler Tüzüğü" nün İPTALİ,

2- "Çalışanların Tasarrufa Teşvik Edilmesi Hakkındaki 3 Numaralı Tebliğin" İPTALİ,

davaları henüz sonuçlanmamıştır.

c) 3 Ocak 1991 tarihinde 1 gün işe gitmeme eylemi üzerine, Kamu İşveren Sendikalarının 31.1.1991 tarihinde Ankara 1 nci, 6 nci ve 8 nci İş Mahkemeleri nezdinde açtıkları "Kanun dışı grev oldu-ğunun tesbiti ve ihtiyati tedbir istemi" davaları üzerine tüm üye kuruluşların avukatlarının iştirak ile yapılan seri toplantılar da, bu davalara karşı müşterek savunma hazırlanmıştır.

Ankara 1.İş Mahkemesinde açılan dava, davacı sendikanın feragat dilekçesi vermesi üzerine "feragat nedeniyle davanın reddi" bi-çiminde sonuçlanmıştır.

10 Ocak 1991 tarihinde Ankara 8.İş Mahkemesinde 1990/210 D.İş sayılı dosyanın duruşmasına, 30'dan fazla Avukatla iştirak edil-miş, üye kuruluşlarımızın üst düzey yöneticilerinin de katıldığı duruşmaya, davacı sendika vekillerinin gelmemesi üzerine dosya müracaata bırakılmıştır.

24 Ocak 1991 tarihinde Ankara 6.İş Mahkemesinde 1990/2538 esas sayılı dosyanın duruşmasına, yine davalı gösterilen tüm üye sendika avukatlarının iştiraki ile girilmiş ve davacı işveren sendikası vekilinin duruşmaya gelmemesi nedeniyle dava müracaata bırakılmıştır.

3 Ocak 1991 eylemi konusunda Ankara Devlet Güvenlik Mahkemesi Başsavcısının, yürütülen soruşturmaya esas olmak üzere TÜRK-İŞ yetkili kurullarının alınmış ise karar örneğini isteyen ve karara katılanların isim ve adreslerinin bildirilmesini içeren mizettek- resine cevap verilmiş ve Başkanlar Kurulu duyurusunu onaylayan 930 yönetici ve şube başkanı ismi bildirilmiştir.

Diğer Çalışmalar

Mevzuat çalışmaları ve davalar dışında Yönetim Kurulumuzca Büromuza havale olunan konular hakkında yazılı ve sözlü görüş bildirilmiş, üye kuruluşlarımızın yazılı ve sözlü olarak intikal ettirdikleri hususlarda hukuki düşüncelerimiz açıklanmış ve gerekli yardımlarda bulunulmuştur.

Örnek nitelik taşıyan Yargıtay emsal kararları üye kuruluşlarımıza duyurulmuş, TÜRK-İŞ dergisinde yayınlattırılmış, işçilerden ve şube teşkilatından Konfederasyonumuza gelen yazılar Büromuzca cevaplandırılmıştır.

VII-DİŞ İLİŞKİLER ÇALIŞMALARI

Son Başkanlar Kurulu Toplantısından bugüne kadar Dış İlişkiler alanındaki çalışmalarımız, üyesi bulunduğumuz Uluslararası Kuruluşlarla olan ilişkiler, milli merkezlerle karşılıklı temaslar ve karşılıklı ziyaretler biçiminde sürdürülmüştür.

Bu faaliyet döneminde gerçekleştirilen girişimlerin başında Kasım 1990 sonu itibariyle Genel Maden-İş sendikamız tarafından başlatılan grev eylemleri hakkında başta ICFTU, ETUC ve ICFTU-APRO'ya detaylı bilgi verilmiş ve bu durumu teşkilatlarına duyurmaları istenerek, destek sağlanmasına gidilmiştir. Ayrıca 20 Aralık 1990 günü Gölbaşı Sinemasında yapılan toplantı sonuçları ve 3 Ocak 1991'de gerçekleştirdiğimiz Genel Eylem hakkında hem üyesi bulunduğumuz Uluslararası merkezlere, hemde bazı milli merkezlere detaylı bilgi sunularak, destek talebinde bulunulmuştur. ICFTU, ETUC ve ICFTU-APRO teşkilata genelge çıkararak dayanışma istemiş ve bu üç kuruluş ayrıca Cumhurbaşkanı, Başbakan ve Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanına protesto mektupları göndermişlerdir. Araya Yılbaşı tatilinin girmiş olmasına rağmen, 5 Uluslararası Meslek Federasyonundan ve 11 Milli Merkezden destekleme mesajları alınmıştır.

ICFTU

Aralık 1990'da Tokyo'da yapılan İcra Kuruluna eylem öncesi olduğundan katılınamamıştır. Ancak o günlerde mevcut Körfez Krizi'nin savaşa dönüşmesi ile zarar gören yüzbinlerce işçi ile ilgili ICFTU Genelgeleri tercüme edilerek teşkilata yavılmıştır. Yine Körfez Savaşı ile ilgili olarak kriz bölgesinden gelen ve kriz nedeniyle işlerini kaybeden Türk işçilerinin uğradıkları zararları belirten bir yazı ICFTU'ya gönderilmiştir.

ETUC

11-13 Aralık 1990 tarihlerinde Roma'da yapılan İcra Kurulu Toplantısına, Genel Sekreter Orhan BALTA ile Dış İlişkiler Müdürü Derviş ALBAYRAK katılmışlardır. 13 - 15 Şubat 1991'de Brüksel'de yapılan İcra Kuruluna katılınmamıştır.

ICFTU-APRO

17-26 Kasım 1990 tarihlerinde Singapur'da düzenlenen işçi sağlığı ve iş güvenliği konferansına, TÜRK-İŞ Eğitim Müdürü Metin OGAN katılmıştır.

ILO

15-17 Ekim 1990 tarihlerinde Cenevre'de yapılan ILO İkinci Nesil Göçmen İşçiler Konferansına, Genel Mali Sekreter Enver TOÇOĞLU ile Dış İlişkiler Uzmanı Nevres YÜCEL katılmışlardır.

17-18 Ekim 1990 tarihlerinde Kahire'de yapılan Küveyt Halkı ile ve İşçileriyle Dayanışma Konferansına, TÜRK-İŞ'i temsilen Emin KUL, Nazım TUR ve Sinan YAZICIOĞLU, katılmışlardır.

22-23 Kasım 1990 tarihlerinde Paris'te yapılan TUAC Kongresine Genel Teşkilatlandırma Sekreteri Mehmet BAMYACI ile Dış İlişkiler Uzmanı Nevres YÜCEL katılmışlardır.

9 Ocak 1991 günü 6 kişilik bir Lüksemburg Parlamento Heyeti TÜRK-İŞ Genel Sekreteri Orhan BALTA'yı ziyaret ederek, TÜRK-İŞ hakkında bilgi almışlardır.

25.1.1991 günü Friedrich-Ebert Vakfı'nın yeni Türkiye Temsilcisi Mathes BUHBE, TÜRK-İŞ Genel Teşkilatlandırma Sekreteri Mehmet BAMYACI'yı ziyaret ederek fikir alış-verişinde bulunmuştur.

14 Şubat 1991 günü ICFTU Türkiye masası ve Asya-Pasifik sorumlusu Boudouin JONCKHEERE Ankara'ya gelerek Genel Başkan Sevkett YILMAZ ile TÜRK-SEN, Körfez Savaşı ve en son sendikal gelişmeler hakkında fikir alış-verişinde bulunmuştur.

VIII- BASIN ve HALKLA İLİŞKİLER BÜROSUNUN ÇALIŞMALARI

Başkanlar Kurulumuzun son olağan toplantısını yaptığı 24 Eylül 1990 tarihinden bu yana, Basın ve Halkla İlişkiler Büromuzun çalışmaları özetle şöyledir :

- Yayın organımız TÜRK-İŞ Dergisi her ay muntazaman çıkarılmış ve üye sendikalarımızın çeşitli faaliyetlerine de elden geldiğince yer verilmiştir. Müteaddit defalar yaptığımız uyarılara ilâveten, sendikalarımızın kendilerine ait faaliyetlerini, her zaman dergide yayınlamak üzere beklediğimizi tekrarlamak isteriz.
- Bu süre içinde, bazı sendikalarımızın Konfederasyon Genel Merkezinde düzenledikleri basın toplantıları ile toplu sözleşmelerle ilgili gelişmelerin basına duyurulmasında her zamanki gibi yardımcı olunmuştur.
- Bu arada, çeşitli gazete ve dergilerin yönelttiği sorulara gerek sözlü, gerekse yazılı cevaplar verilmiştir.
- 30 Kasım 1990 tarihinde, çeşitli sorunları yansıtmak üzere Genel Başkan Şevket YILMAZ adına basın toplantısı düzenlenmiştir.
- 4 Aralık 1990 tarihinde Ankara'da toplanan Verimlilik Şûrasında, işçi kesimini temsil eden TÜRK-İŞ Delegasyonunun, Cumhurbaşkanı Özal konuşmaya başlayınca salondan protesto niteliğinde ayrılması, basında günlerce yankı uyandırmıştır.
- 20 Aralık 1990'da Ankara'da toplanan Konfederasyon Örgüt Yöneticileri toplantısının ardından Anıt-Kabır'ı kadar kortej halinde gerçekleştiren yürüyüş eylemi, basın-yayın organlarında ve kamuoyunda ilgiyle karşılanmıştır.
- 1 Ocak 1991'de Genel Başkan adına basın toplantısı düzenlenmiştir.
- Ülke çapında düzenlenen 3 OCAK İŞE GİTME EYLEMİ, günler öncesinde olduğu gibi günler sonrasında da dış ülkelerde bile yankılar yarattı ve basın-yayın organlarında önemli yer tutmuştur.
- Bu arada yapılan olağanüstü Başkanlar Kurulu Toplantıları ve Yönetim Kurulu üyelerinin bizzat katıldıkları panel ve açık oturumlar, gereği şekilde kitle iletişim araçlarına en iyi şekilde yansıtılmıştır.

T Ü R K - İ Ş
T Ü R K İ Y E İ Ş Ç İ S E N D İ K A L A R I
K O N F E D E R A S Y O N U

B A Ş K A N L A R K U R U L U N A S U N U L A N
M A L İ R A P O R

1.1.1990 - 31.12.1990 tarihleri arası yapılan Mali İşlemler neticesi Muhasebe Hesap Plânımızdaki sıraya göre aşağıya çıkarılmıştır.

1- KASA HESABI

1.1.1990 tarihinden 31.12.1990 tarihine kadar ;

Tahsilat toplamı	10.247.834.026
Ödemeler toplamı	<u>10.233.710.738</u>
31.12.1990 tarihli mevcut..	14.123.288.-TL.

2- BANKALAR HESABI

1.1.1990 tarihinden 31.12.1990 tarihine kadar;

Banka hesaplarımıza yatırılan 8.177.273.416.-

Banka hesaplarımızdan çekilen 6.115.976.351.-

31.12.1990 tarihli mevcut... 2.061.297.065.-TL.

31.12.1990 TARİHİ İTİBARIYLA BANKA MEVCUTLARI DÖKÜMÜ

Etibank 904340 hesap.....	370.846.-
İş Bankası 3722 hesap.....	25.949.427.-
Ziraat Bankası 5071 hesap	386.837.452.-
Sümerbank 535029 Hesap	37.520.808.-
Vakıflar Bankası 40054 Hesap	22.716.819.-
Vakıflar Bankası 388117 vadeli Hs.	327.513.070.-
Sümerbank 780435 vadeli hs.	10.767.197.-
Sümerbank 780652 vadeli hs.....	163.000.000.-
Vakıflar Bankası 50182 vadeli Hs.	152.950.000.-
Vakıflar Bankası 30183 vadeli Hs.....	161.000.000.-
Vakıflar Bankası 40019 vadeli Hs.(U.i.Y.Fonu Hs.)....	66.539.-
Vakıflar Bankası 50060 vadeli Hs.(U.i.Y.Fonu Hs.)....	24.750.107.-
Sümerbank 780625 vadeli Hs. (U.i.Y. Fonu Hs.).....	142.085.000.-
Sümerbank 780629 vadeli Hs.	146.025.000.-
Ziraat Bankası 33652 vadeli hs.	152.165.463.-
Halk Bankası 650800 Grev Fonu Hesabı	307.579.237.-
Vakıflar Bankası 1340/5 Deprem Y.Fonu	100.-

Toplam..... 2.061.297.065.-TL.

3- ÇEŞİTLİ ALACAKLAR HESABI

Ödenen depozitolar ile sair alacaklarımız bu grupta işleme tabi tutulmuş olup, hesap bakiyesi 15.665.985.-TL.dır.

3.1 Depozitolar Hesabı

Genel Merkezimiz ile Bölge Temsilciliklerimizin elektrik,su,gaz vs. depozito bedeli olarak yapılan ödeme olup 1.335.834.-TL.dır.

3.2 Muhtelif Alacaklar

Samsun eski Bölge Temsilcisi H.Nejat ÖĞÜT'ün 330.151.-TL. borcu bu grupta yer almış olup, borçlu hakkında kanuni takibat açılmıştır.

3.3 Tahsil Edilecek Çekler Hesabı

15.Genel Kurul öncesinde tahsil edilecek çekler hesabından K00P-İŞ Sendikası'ndan 14.000.000.-TL. alacağımız bulunmaktadır.

Çeşitli Alacaklar Hesabı İcmali

Depozitolar Hesabı	1.335.834.-
Muhtelif Alacaklar	330.151.-
Tahsil Edilecek Çekler Hs.	<u>14.000.000.-</u>
TOPLAM.....	15.665.985.- TL.

4- AVANSLAR HESABI

Verilen iş ve seyahat avansları ile yurtiçi 9.Bölge Temsilciliğimiz ve Samsun Eğitim Merkezimize gönderilen sarf avansları bu grupta işleme tabi tutulmuştur. Avanslar hesabının 31.12.1990 tarihli bakiyesi 48.405.469.-TL.dır.

4.1 İş Avansları

Görevlilere verilen seyahat avansları ile tabldot ve iş avansları tutarı 34.005.469.-TL.dır.

4.2 Bölge Temsilcilik Avansları

31.12.1990 tarihi itibariyle Bölge Temsilciliklerimiz ve Samsun Eğitim Merkezimiz avans bakiyesi aşağıya çıkarılmıştır.

İstanbul 1.Bölge avansı	3.500.000.-
Eskişehir 2.Bölge avansı	750.000.-
İzmir 3 " "	1.500.000.-
Adana 4. " "	1.000.000.-
Sivas 5. " "	1.300.000.-
Samsun 6. " "	750.000.-
Diyarbakır 7. " "	1.500.000.-
Bursa 8. " "	850.000.-
Erzurum 9. " "	750.000.-
Samsun Eğitim Merkezi Avans.	2.500.000.-

BÖLGE AVANSLARI TOPLAMI.... 14.400.000.-

Avanslar Dökümü

İş Avansları	34.005.469.-
Bölge Temsil.Avansları	14.400.000.-
TOPLAM.....	48.405.469.-TL.

6- SABİT DEĞERLER HESABI

Yatırımlar, binalar, taşıt araçları ve demirbaşlar hesaplarının yer aldığı sabit değerler hesabının 31.12.1990 tarihli bakiyesi 826.106.136.-TL. olup, dökümü aşağıda çıkarılmıştır.

6.1 Yatırımlar Hesabı

TÜRK-İŞ İnşaat A.Ş.;

Üye kuruluşlarımızla müştereken tesis edilen "TÜRK-İŞ Konut Mevzularını Geliştirme ve Gerçekleştirme A.Ş."ne 100.000.-TL. kuruluş sermayesi olarak ödenmiştir.

6.2 Binalar Hesabı

Genel Merkezimiz ve Samsun Eğitim Sitemiz binaları ile Bölge Temsilciliklerimiz daireleri ile Ankara'da bulunan 3 adet lojman dairesinin kayıtlı değerleri 31.12.1990 tarihi itibariyle 345.135.085.-TL.dır.

Bina ve dairelerimizin kayıtlı değerleri dökümü aşağıya çıkarılmıştır.

Merkez Binası	106.945.148.-
İstanbul Bölge	481.500.-
Eskişehir Bölge	33.189.634.-
İzmir Bölge	192.600.-
Adana Bölge	327.181.-
Sivas Bölge	8.603.550.-
Diyarbakır Bölge	14.249.920.-
Bursa Bölge	4.386.160.-
Eğitim Merkezi binası	55.033.253.-
1 Nolu lojman Dairesi	41.437.408.-
2 Nolu lojman Dairesi	35.155.743.-
3 Nolu lojman Dairesi	45.132.988.-
TOPLAM.....	345.135.085.-TL.

6.3 Taşıt Araçları Hesabı

Merkez ve Bölge Temsilciliklerimiz hizmet otoları kayıtlı değerleri 217.350.089.-TL.dır.

6.4 Demirbaşlar Hesabı

Genel merkezimiz, Bölge Temsilciliklerimiz ve Samsun Eğitim Merkezimiz hizmetinde kullanılmakta olan demirbaşlarımızın kayıtlı değeri 263.520.962.-TL. olup, dökümü aşağıya çıkarılmıştır.

Merkez Demirbaşları	184.337.509.-
İstanbul Bölge Demirbaşları	13.568.467.-
Eskişehir " "	5.388.160.-
İzmir " "	5.583.793.-
Adana " "	8.112.068.-
Sivas " "	1.570.858.-
Samsun " "	544.093.-
Diyarbakır " "	11.639.893.-
Bursa " "	1.849.719.-
Erzurum " "	8.166.000.-
Eğitim Merkezi Binası	16.899.222.-
1 Nolu lojman dairesi	3.819.200.-
2 Nolu lojman dairesi	513.680.-
3 Nolu lojman dairesi	1.528.300.-
TOPLAM.....	263.520.962.-

Sabit Değerler Hesabı Dökümü

Yatırımlar Hesabı	100.000.-
Binalar Hesabı	345.135.085.-
Taşıt Araçları Hesabı	217.350.089.-
Demirbaşlar Hesabı	263.520.962.-
GENEL TOPLAM.....	826.106.136.-

7- EMANETLER HESABI

Aralık 1990 ayı ödemelerinden yapılan kanuni tevkifatlar ile personel sendika aidatları tutarı 203.928.228.-TL. olup dökümü aşağıya çıkarılmıştır.

Gelir Vergisi	111.907.524.-
Stopajlar	1.585.800.-
Damga Vergisi	1.492.318.-
Sigorta Primleri	67.639.695.-
Aidatlar	3.778.700.-
S.S. Destekleme Fonu	79.291.-
Konut Edindirme Yardımı	6.490.000.-
Tasarrufu Teşvik Fonu	10.954.900.-
TOPLAM.....	203.928.228.-

8- FONLAR HESABI

Karşılıkları banka hesabımızda bloke edilmiş bulunan fonların 31.12.1990 tarihli bakiyesi 775.401.822.-TL. olup, dökümü aşağıya çıkarılmıştır.

Grev Yardımlaşma Fonu	309.259.513.-
Kooperatifçilik Fonu	1.050.100.-
Ulusal İhtiyaçlar Yardım Fonu	465.092.109.-
Deprem Yardım Fonu	100.-
TOPLAM.....	775.401.822.-

9- BİLANÇO DEVİR HESABI

Gelir ve giderlerimiz aktarıldığı bu hesap grubunda 1.1.1990-31.12.1990 tarihleri arası mali işlemler neticesinde 5.930.252.129.-TL. gelire mukabil 5.645.866.497.-TL. harcama yapılmıştır. 12 Aylık süre içerisinde özvarlıklarımızda 284.385.632.-TL. artış meydana gelmiştir.

1.1.1990 - 31.12.1990 GELİR-GİDER DÖKÜMÜ

G İ D E R L E R		G E L İ R L E R	
YÖNETİCİ ÜCRET GİDERLERİ	389.198.142.-	ÜYELİK AİDATLARI	5.188.133.446.-
YÖNETİCİ YOLLUK GİDERLERİ	209.302.666.-	BANKA FAİZ GELİR	426.195.703.-
PERSONEL ÜCRET	3.119.668.890.-	MAL VARLIĞI GELİR	79.584.415.-
PERSONEL YOLLUK	297.688.634.-	EĞİTİM GELİRLERİ	80.391.765.-
PERSONEL TAZ.VE SOS.YARD.	310.994.917.-	PROJE GELİRLERİ	125.503.203.-
MERKEZ İDARİ GİDERLERİ	632.253.292.-	CEZA PARALARI F.GE.	30.000.000.-
BÖLGE TEM.İDARİ .	143.828.357.-	DİĞER GELİRLER	443.597.-
EĞİTİM MERKEZİ İDARİ GİD.	43.781.582.-		
EĞİTİM SEMİNER GİDERLERİ	352.619.433.-		
ÖDENEN AİDATLAR	146.530.584.-		
GİDERLER TOPLAMI	5.645.866.497.-		
MÜSBET FARK	284.385.632.-		
TOPLAM....	5.930.252.129.-	TOPLAM....	5.930.252.129.-

GELİRLERİMİZ

1- ÜYELİK AİDATLARI

Gelirlerimizin esasını teşkil eden üyelik aidatları Ocak-Eylül 1990 döneminde bütçe ile hedeflenen miktarların altında kalmış ve aidat ödemelerinde aksaklıklar meydana gelmiştir. Asgari ücretin 1.8.1990 tarihinden itibaren aylık 414.000.-TL. ye yükselmesi sonucu üyelik aidatımızda üye başına 375.-TL. den 690.-TL. ye çıkmıştır.

Faaliyetlerimizin aksaksız bir şekilde sürdürülmesi için sadece üye başına ödenen aidat miktarının artması yeterli olmayıp, ödemelerin zamanında ve gerçek üye sayıları üzerinden yapılması gerekmektedir. 1990 hesap döneminin geride bıraktığımız 12 aylık süresi sonunda yapılan aidat ödemeleri üye kuruluşlarımız itibariyle aşağıya çıkarılmıştır.

<u>TEŞKİLATIN ADI</u>	<u>ÖDEDİĞİ</u>
TARIM-İŞ	136.125.000.-
TÜRKİYE MADEN-İŞ	281.640.000.-
GENEL MADEN-İŞ	107.897.303.-
PETROL-İŞ	245.025.000.-
TEKGIDA-İŞ	736.200.000.-
ŞEKER-İŞ	99.562.500.-
TEKSİF	524.800.000.-
DERİ-İŞ	29.753.650.-
AĞAÇ-İŞ	20.756.250.-
SELÜLOZ-İŞ	
BASIN-İŞ	15.717.000.-
BASİSEN	191.501.775.-
BASS	33.530.710.-
ÇİMSE-İŞ	184.200.000.-
KRİSTAL-İŞ	4.612.500.-

TEŞKİLATIN ADI	ÖDEDİĞİ
TÜRK METAL	459.900.000.-
DOKGEMİ-İŞ	31.037.494.-
YOL-İŞ	490.040.000.-
TES-İŞ	643.125.000.-
TEZKOOP-İŞ	70.000.000.-
KOOP-İŞ	.-
TÜMTİS	3.150.000.-
DEMİRYOL-İŞ	144.564.964.-
TÜRKİYE DENİZCİLER	45.900.000.-
HAVA-İŞ	56.544.875.-
LİKAT-İŞ	.-
HABER-İŞ	54.994.500.-
SAĞLIK-İŞ	96.915.000.-
TOLEYİS	.-
TÜRK HARB-İŞ	191.911.800.-
TGS	8.728.125.-
BELEDİYE-İŞ	280.000.000.-
TÜRK-SEN	.-
TOPLAM.....	5.188.133.446.-

2- BANKA FAİZ GELİRLERİ

31.12.1990 tarihi itibarıyla bankalardaki vadeli ve vadesiz mevduatımıza yıl içerisinde tahakkuk eden faiz miktarı 426.195.703.-TL.dir.

3- MAL VARLIĞI GELİRLERİ

TÜRK-İŞ pasajı ile galeri bölümünün kira geliri olarak 12 aylık süre içerisinde 79.584.415.-TL. gelir elde edilmiştir.

4- EĞİTİM GELİRLERİ

Samsun Eğitim Merkezimizde yapılan seminerlerde kursiyer giderlerine karşılık kursiyer katılım payı olarak 80.391.765.-TL. tahsilat yapılmıştır.

5- PROJE GELİRLERİ

Proje personelinin ücretleri ile idari giderleri karşılığı 125.503.203.-TL. tahsilat yapılmıştır.

6- CEZA PARALARI FONU GELİRİ

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığına sunulan eğitim projelerinde kullanılmak üzere ceza paraları fonundan elde edilen gelir tutarı 30.000.000.-TL. bu faslıda işleme tabi tutulmuştur.

7- DiĞER GELİRLER

Yukarıda belirtilen gelir kalemleri dışında kalan telefon konuşma ücreti, hurda malzeme satışı gibi muhtelif kalemler olarak 443.597.-TL. gelir elde edilmiştir.

GELİRLER DÖKÜMÜ

1- ÜYELİK AİDATLARI	5.188.133.446.-
2- BANKA FAİZ GELİRLERİ	426.195.703.-
3- MAL VARLIĞI GELİRLERİ	79.584.415.-
4- EĞİTİM GELİRLERİ	80.391.765.-
5- PROJE GELİRLERİ	125.503.203.-
6- CEZA PARALARI FONU	30.000.000.-
7- DiĞER GELİRLER	443.597.-

GELİRLER GENEL TOPLAMI..... 5.930.252.129.-
=====

G İ D E R L E R İ M İ Z

1- YÖNETİCİ ÜCRET, YOLLUK ve ÖDENEK GİDERLERİ

1990 Hesap döneminde 15.Genel Kurul kararınca tesbit edilen miktarlar üzerinden Yönetim Kurulu Ücretleri olarak 389.198.142.-TL. Yönetim Denetim, Disiplin Kurulu ve görevli yollukları olarak vasıta giderleri ve vergiler dahil 209.302.666.-TL. olmak üzere bu fasıldan yapılan sarf tutarı 598.500.808.-TL.dir.

2- PERSONEL ÜCRET, YOLLUK ve ÖDENEK GİDERLERİ

2.1 Personel Ücret Giderleri

Merkez ve Bölge Temsilciliklerimizde görev yapan personele ücret ve sosyal yardım olarak yapılan ödemeler aşağıya çıkarılmıştır.

<u>Y E R İ</u>	<u>ÖDENEN MİKTAR</u>
Merk.Pers.Ücret giderleri	1.766.240.102.-
İstanbul "	183.643.667.-
Eskişehir "	108.661.028.-
İzmir "	145.755.194.-
Adana "	88.457.424.-
Sivas "	69.972.252.-
Samsun "	109.374.339.-
Diyarbakır "	123.904.106.-
Bursa "	85.476.759.-
Erzurum "	72.755.966.-
Samsun Eğt.Merk.Per.Ücr.Giderleri	274.481.717.-
Proje personeli ücretleri	90.946.336.-

TOPLAM... 3.119.668.890.- TL.

2.2. Personel Yolluk Giderleri

Merkez ve Bölge Temsilcilikleri ve Samsun Eğitim Merkezi Personeline yapılan yolluk ödemeleri, vasıta ücretleri ve vergiler dahil olmak üzere aşağıya çıkarılmıştır.

Y E R İ

ÖDENEN MİKTAR

Merkez Pers.Yol.Giderleri	
İstanbul	"
Eskişehir	"
İzmir	"
Adana	"
Sivas	"
Samsun	"
Diyarbakır	"
Bursa	"
Erzurum	"
Eğitim Merk.	"
	265.159.403.-
	9.177.920.-
	1.843.088.-
	3.532.152.-
	2.353.479.-
	1.560.348.-
	2.170.018.-
	4.860.967.-
	1.238.122.-
	2.699.011.-
	3.094.126.-

TOPLAM..... 297.688.634.- TL.

2.3 Personel Tazminat ve Sosyal Yardım Giderleri

Personel T.İ.S.gereği ödenen sosyal yardımlar ile görevden ayrılan 11 personele ihbar ve kıdem tazminatı olarak yapılan ödemeler aşağıya çıkarılmıştır.

Personel ihbar tazminatları	22.486.938.-
Personel kıdem tazminatları	187.943.185.-
Personel sosyal yardımları	100.564.794.-

TOPLAM..... 310.994.917.- TL.

3-İDARİ GİDERLER

Genel Merkez, Bölge Temsilcilikleri ve Samsun Eğitim Merkezimizin haberleşme, kırtasiye,yayın,ulaşım,bina,toplantı,demirbaş tamir giderleri olarak yapılan harcamalar aşağıya çıkarılmıştır.

İdari Giderler Dökümü

Merkez Haberleşme Giderleri	116.918.760.-
Merkez kırtasiye,yayın giderleri	69.297.959.-
Merkez Ulaşım giderleri	128.985.845.-
Merkez bina giderleri	182.130.999.-
Merkez toplantı giderleri	33.658.835.-
Merkez demirbaş tamir giderleri	15.880.377.-
Genel Kurul giderleri	58.966.496.-
Diğer giderler	26.414.021.-
İstanbul Bölge idari giderleri	49.108.351.-
Eskişehir Bölge giderleri	11.468.686.-
İzmir Bölge giderleri	22.920.183.-
Adana Bölge giderleri	11.233.736.-
Siyas Bölge giderleri	7.102.395.-
Samsun Bölge giderleri	11.094.430.-
Diyarbakır Bölge giderleri	8.540.754.-
Bursa Bölge giderleri	8.697.658.-
Erzurum Bölge giderleri	13.662.164.-
Eğitim Merkezi idari giderleri	43.781.582.-
Eğitim Seminer giderleri	352.619.433.-

TODI AM

1 172 482 664 - TL

AİDAT GİDERLERİ

Konfederasyonumuzun üyesi bulunduğu uluslararası kuruluşlar ile Milli Prodüktivite Merkezine dönem içinde ödediği aidatlar tutarı 146.530.584.-TL. olup, dökümü aşağıya çıkarılmıştır.

Yeri	Dönemi	Tutarı
ICFTU	1990 yılı 1.altı aylık	57.342.118.-
APRO	1989 yılı tamamı 1990 yılı 1.altı aylık	16.331.822.-
MPM	1990 yılı tamamı	72.856.644.-
TOPLAM.....		146.530.584.- TL.

GİDERLER DÖKÜMÜ

YÖNETİCİ ÜCRET GİDERLERİ	389.198.142.-
YÖNETİCİ YOLLUK GİDERLERİ	209.302.666.-
PERSONEL ÜCRET GİDERLERİ	3.119.668.890.-
PERSONEL YOLLUK GİDERLERİ	297.688.634.-
PERSONEL TAZMİNAT,SOS.YARD.GİDERLERİ	310.994.917.-
MERKEZ İDARİ GİDERLERİ	632.253.292.-
BÖLGE TEM.İDARİ GİDERLERİ	143,828.357.-
EĞİTİM MERKEZİ İDARİ GİDERLERİ	43.781.582.-
EĞİTİM SEMİNER GİDERLERİ	352.619.433.-
ÖDENEN AİDATLAR	146.530.584.-
GİDERLER GENEL TOPLAMI.....	5.645.866.497.- TL.

T Ü R K İ Ş

TÜRKİYE İŞÇİ SENDİKALARI KONFEDERASYONU

31.12.1990 TARİHLİ MUVAKKAT MİZANI

	B O R Ç	A L A C A K	BORÇ BAKİYESİ	ALACAK BAKİYESİ
10. KASA HESABI	10.247.834.026.-	10.233.710.738.-	14.123.288.-	-.-
11. BANKALAR HESABI	8.177.273.416.-	6.115.976.351.-	2.061.297.065.-	-.-
12. ÇEŞİTLİ ALACAKLAR	174.527.235.-	158.861.250.-	15.665.985.-	-.-
13. AVANSLAR HESABI	1.040.814.252.-	992.408.783.-	48.405.469.-	-.-
14. PEŞİN ÖDENEN GİDER.	21.329.798.-	6.621.777.-	14.708.021.-	-.-
15. SABİT DEĞERLER HS.	854.068.381.-	27.962.245.-	826.106.136.-	-.-
20. EMANETLER HESABI	1.754.079.240.-	1.958.007.468.-	-.-	203.928.228.-
21. ÇEŞİTLİ BORÇLAR HS.	138.482.303.-	138.482.303.-	-.-	-.-
30. FONLAR HESABI	71.500.000.-	846.901.822.-	-.-	775.401.822.-
31. BİLANÇO DEVİR HESABI	-.-	1.716.590.282.-	-.-	1.716.590.282.-
40. GELİRLER HESABI	600.000.-	5.930.852.129.-	-.-	5.930.252.129.-
50. GİDERLER HESABI	5.672.740.194.-	26.873.697.-	5.645.866.497.-	-.-
TOPLAM.....	28.153.248.845.-	28.153.248.845.-	8.626.172.461.-	8.626.172.161.-

A K T İ F		P A S İ F	
KASA HESABI	14.123.288.-	EMANETLER HESABI	203.928.228.-
BANKALAR HESABI	2.061.297.065.-	FONLAR HESABI	775.401.822.-
ÇEŞİTLİ ALA.HS.	15.665.985.-	B.DEVİR HESABI	2.000.975.914.-
AVANSLAR HESABI	48.405.469.-		
PEŞİN ÖDENEN GİDER.	14.708.021.-		
SABİT DEĞERLER	826.106.136.-		
TOPLAM.....	<u>2.980.305.964.-</u>	TOPLAM.....	<u>2.980.305.964.-</u>

TÜRKİYE İŞİTME ENSTİTÜSÜ

331.6606 BAŞ 1991